

บัตร: สึก

เมืองในวโรกาส

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร

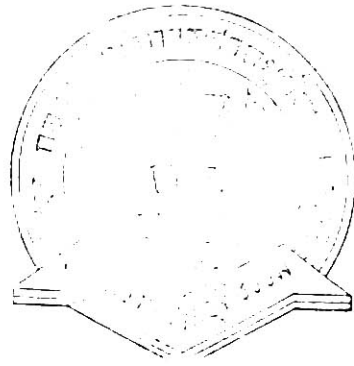
เสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์

และเปิดอาคารศาลากลางจังหวัดสระแก้ว

วันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๔๔

ศาลจังหวัดสระแก้ว

ที่ระลึก

เนื่องในวโรกาส

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร

เสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์

และเปิดอาคารศาลจังหวัดสระแก้ว

วันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๔๔

เลขทะเบียน..... 495

เลขหมู่..... ๓๐ ๕ ๕๕๔๔ จ.๑

วันเดือนปี..... 18 ต.ค. 2544

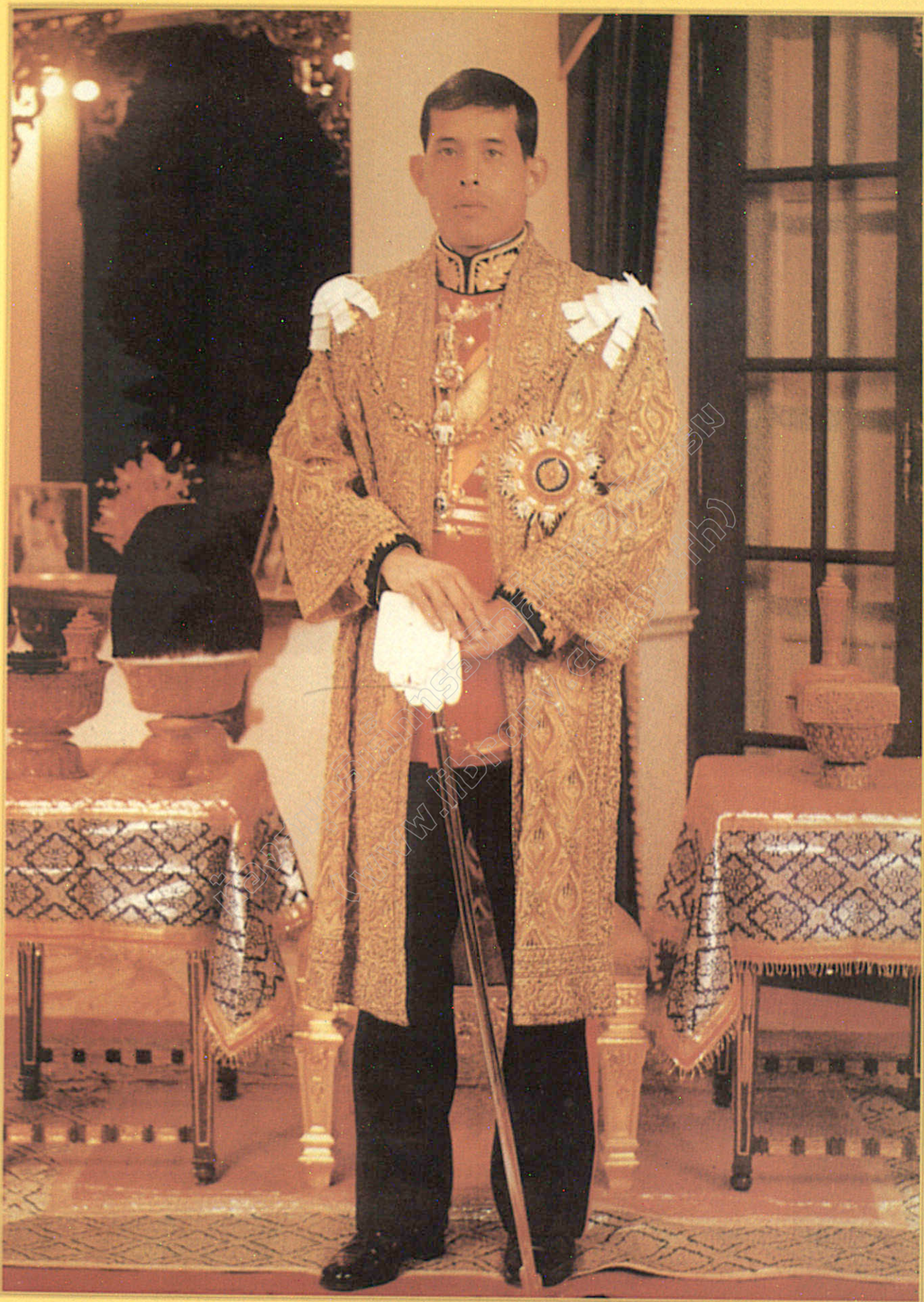

สาร ประธานสภา

การอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนเป็นหน้าที่สำคัญยิ่งของศาลยุติธรรม ซึ่งจำเป็นต้องให้บริการที่มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว เป็นธรรม เสมอภาคและทั่วถึง เมื่ออำเภอสระแก้วได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นจังหวัดหนึ่งแยกออกจากจังหวัดปราจีนบุรีแล้ว จึงได้มีการจัดตั้งศาลจังหวัดสระแก้วขึ้นตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลจังหวัดสระแก้ว พ.ศ. ๒๕๓๗ การดำเนินงานของศาลจังหวัดสระแก้วที่มีความพร้อมทั้งด้านอาคารสถานที่และบุคลากรย่อมสร้างความมั่นใจแก่ประชาชนในการอำนวยความสะดวกและสอดคล้องกับนโยบายในการอำนวยความสะดวกของศาลยุติธรรม

ในโอกาสอันเป็นมงคลในพิธีวางศิลาฤกษ์และเปิดอาคารที่ทำการศาลจังหวัดสระแก้ว ขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายโปรดดลบันดาลให้ข้าราชการตุลาการ ข้าราชการศาลยุติธรรม และลูกจ้างของศาลจังหวัดสระแก้วทุกท่านประสบความสำเร็จ มีความก้าวหน้าในหน้าที่ราชการ และส่วนตัว ถึงพร้อมด้วยคุณธรรมและจริยธรรม ยึดมั่นในความซื่อสัตย์ และคุณธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ ให้บริการความยุติธรรมแก่ประชาชนได้สมดังเจตนารมณ์ของการจัดตั้งศาลจังหวัดสระแก้วตลอดไป

(นายวัชชัย พิทักษ์พล)

ประธานสภา

สาร

ประธานศาลอุทธรณ์ภาค ๒

ศาลเป็นสถาบันหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสังคมและประเทศชาติ เพราะเป็นที่อำนวยความยุติธรรมและเป็นที่พึ่งของประชาชนผู้ได้รับความเดือดร้อนไม่เป็นธรรมโดยเท่าเทียมกัน ดังนั้นทุกฝ่ายจึงต้องร่วมแรงร่วมใจทำงานอย่างเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ศาลเป็นที่พึ่งสุดท้ายของประชาชนอย่างแท้จริง

ในวาระที่ศาลจังหวัดสระแก้วทำพิธีวางศิลาฤกษ์และเปิดอาคารที่ทำการศาล ผมขอแสดงความชื่นชมยินดีอย่างจริงใจในความเจริญก้าวหน้าของศาลแห่งนี้ ขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลก ได้โปรดดลบันดาลประทานพรให้คณะท่านผู้พิพากษา ข้าราชการตุลาการ และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายตลอดถึงครอบครัว จงประสบความสุขความเจริญและสมปรารถนาในสิ่งที่ถูกที่ควร ขอให้ศาลจังหวัดสระแก้วมีความเจริญก้าวหน้าสถิตสถาพรตลอดไป

(นายอมร วีรวงศ์)

ประธานศาลอุทธรณ์ภาค ๒

สาร

เลขธิการสำนักงานศาลยุติธรรม

ศาลจังหวัดสระแก้วเป็นศาลยุติธรรมที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลจังหวัดสระแก้ว พ.ศ. ๒๕๓๗ สำนักงานศาลยุติธรรมมีความภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่งที่ได้มีส่วนร่วมจัดหาและดำเนินการก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลจังหวัดสระแก้วหลังใหม่นี้ ให้มีความสง่างามเหมาะสมที่จะใช้เป็นสถานที่ให้บริการด้านความยุติธรรมแก่ประชาชนอย่างแท้จริง ศาลสถิตยุติธรรมเป็นสถานที่ประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรมและเป็นที่ยึดเหนี่ยวที่ปวงชนผู้มีบรรดาศักดิ์ ผู้แสวงหาความเป็นธรรมได้ให้ความเชื่อถือศรัทธาอย่างต่อเนื่องเสมอมาว่าการปฏิบัติงานของศาล ซึ่งได้กระทำภายใต้พระปรมาภิไธยแห่งองค์พระมหากษัตริย์นี้เป็นไปเพื่อการบรรลุถึงเจตนารมณ์ในการยังความสงบสุข และความร่มเย็นแก่แผ่นดิน

ในโอกาสพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลจังหวัดสระแก้วนี้ ผมขออารณาคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายจงปกป้องและอภิบาลให้ศาลจังหวัดสระแก้วสถิตสถาพรผดุงความยุติธรรมอยู่คู่ชาติและประชาชนตลอดไปชั่วกาลนาน และขอให้คณะผู้พิพากษา ข้าราชการศาลยุติธรรม และที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ประสบแต่ความสุขกายสบายใจ มีพลานามัยสมบูรณ์ มีพลังจิตอันเข้มแข็ง เพื่อเป็นกำลังสำคัญในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่อำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพตลอดไป

(นายกรองเกียรติ คมสัน)

เลขธิการสำนักงานศาลยุติธรรม

สาร

อธิบดีผู้พิพากษภาค ๒

การอำนวยความสะดวกนับเป็นภาระสำคัญยิ่งของสำนักงานศาลยุติธรรมด้วยเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความสงบสุขร่มเย็นเป็นปึกแผ่นในสังคม เมื่อศาลจังหวัดสระแก้วได้เปิดทำการในวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๓๗ ศาลจังหวัดสระแก้วจึงมีภาระหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในจังหวัดสระแก้วแทนศาลจังหวัดกบินทร์บุรีที่เคยมีเขตอำนาจศาลครอบคลุมพื้นที่จังหวัดสระแก้ว การที่ศาลจังหวัดสระแก้วเปิดทำการในจังหวัดสระแก้วและมีอาคารมั่นคงแข็งแรง สง่างาม สะดวกสบาย ย่อมทำให้การอำนวยความสะดวกสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นประโยชน์แก่ประชาชน ผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ศาลสามารถปฏิบัติงานได้สะดวก ประชาชนย่อมได้รับการบริการที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพซึ่งเป็นปณิธานอันยิ่งใหญ่ของสำนักงานศาลยุติธรรม

ในโอกาสประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์และเปิดอาคารที่ทำการศาลจังหวัดสระแก้วผมขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายคุ้มครองให้ศาลจังหวัดสระแก้วสถิตสถาพรสมกับเป็นสถานที่สำคัญสำหรับประสิทธิประสาทความยุติธรรมแก่ประชาชนทั่วไปอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน และขออวยพรให้ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล ผู้พิพากษา ข้าราชการ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ทุกท่าน จงประสบแต่ความสุข ความเจริญ เพื่อร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และยุติธรรมตลอดไป

(นายสำรวจ อุดมทวี)

อธิบดีผู้พิพากษภาค ๒

รองอธิบดีผู้พิพากษาศาล ๒

นายมงคล หวลกนอม

คำกราบบังคมทูล
สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร
โดย

นายธวัชชัย พิทักษ์พล ประธานศาลฎีกา
ในพิธีวางศิลาฤกษ์และพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลจังหวัดสระแก้ว
วันศุกร์ที่ ๒๑ เดือนกันยายน พุทธศักราช ๒๕๕๔

ขอพระราชทานกราบบังคมทูลทูลทวงทราบบฝ่าละอองพระบาท

ข้าพระพุทธเจ้า นายธวัชชัย พิทักษ์พล ประธานศาลฎีกา ในนามข้าราชการสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม ตลอดจนบรรดาข้าราชการและเหล่าพลเรือนในจังหวัดสระแก้วที่ได้เฝ้าทูลละอองพระบาทถวายความจงรักภักดีอยู่ ณ มณฑลพิธีนี้ ขอพระราชทานพระราชมโหสถกราบบังคมทูลพระกรุณาทูลทวงทราบบฝ่าละอองพระบาท ด้วยความปิติปราโมทย์อย่างหาที่สุดมิได้เนื่องในมหามงคลสมัยที่ฝ่าละอองพระบาทได้เสด็จพระราชดำเนินมาทรงประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์ และพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลจังหวัดสระแก้วในวันนี้

จังหวัดสระแก้วเป็นจังหวัดหนึ่งที่แยกออกมาจากจังหวัดปราจีนบุรี ด้วยเหตุผลเพื่อประโยชน์ทางการปกครอง การรักษาความมั่นคงและการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในพื้นที่ซึ่งอยู่ติดชายแดนประเทศกัมพูชา นับแต่พระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดสระแก้ว พุทธศักราช ๒๕๓๖ ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๒ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๓๖ เป็นผลให้มีการจัดตั้งศาลจังหวัดสระแก้วขึ้น เพื่อให้การอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนผู้มีอรรถคดีเป็นไปอย่างทั่วถึง ศาลจังหวัดสระแก้วได้เปิดทำการเมื่อวันที่ ๑๔ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๓ เป็นอาคารคอนกรีตทรงไทยสูง ๓ ชั้น ขนาด ๑๔ บัลลังก์

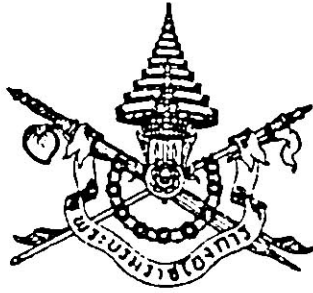
มีเครื่องมืออุปกรณ์ทันสมัยเหมาะสมที่จะใช้เป็นสถานที่ประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรมให้แก่ประชาชนได้ เป็นอย่างดี ใช้งบประมาณในการก่อสร้างจำนวน ๘๘,๐๐๐,๐๐๐.- บาท (แปดสิบบแปดล้านบาทถ้วน) เริ่มทำการก่อสร้างตามสัญญาเมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๓๙ แล้วเสร็จตามสัญญาเมื่อวันที่ ๖ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๓ ศาลจังหวัดสระแก้วมีเขตอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคriminalคดีในท้องที่ อำเภอเมืองสระแก้ว อำเภอลองหาด อำเภอตาพระยา อำเภอวังน้ำเย็น อำเภอวัฒนานคร อำเภออรัญประเทศ อำเภอเขาฉกรรจ์ กิ่งอำเภอโคกสูง และกิ่งอำเภอวังสมบูรณ์

ซึ่งปัจจุบันการก่อสร้างอาคารหลังใหม่ได้สำเร็จสมบูรณ์แล้ว เป็นอาคารที่กว้างขวางสว่างาม สมเกียรติศักดิ์ของสถาบันซึ่งใช้อำนาจตุลาการภายใต้พระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ทุกประการ การที่ได้ฝ่าละอองพระบาทเสด็จพระราชดำเนินมาทรงประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์ และพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลจังหวัดสระแก้วในวันนี้ ย่อมนำมาซึ่งความเป็นสิริมงคลอันสูงสุดนับเป็นพระมหากรุณาธิคุณ ล้นเกล้าล้นกระหม่อมหาที่สุดมิได้

บัดนี้ ได้เวลาอันเป็นมงคลฤกษ์แล้ว ข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทานพระราชวโรกาสกราบบังคมทูล พระกรุณา ทรงแสดงสรวาย ทรงแจ้มแผ่นศิลาฤกษ์ และทรงประกอบพิธีเปิดอาคารที่ทำการ เพื่อเป็นสิริมงคล แก่อาคารที่ทำการศาลจังหวัดสระแก้วแห่งนี้สืบไป

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม

พระราชบัญญัติ
จัดตั้งศาลจังหวัดสระแก้ว

พ.ศ. ๒๕๓๗

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๗

เป็นปีที่ ๔๙ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า โดยที่เป็นการสมควรจัดตั้งศาลจังหวัดสระแก้วขึ้นที่อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลจังหวัดสระแก้ว พ.ศ. ๒๕๓๗”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้จัดตั้งศาลจังหวัดขึ้นที่อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว เรียกว่า “ศาลจังหวัดสระแก้ว” และจะเปิดทำการเมื่อใด ให้ประกาศโดยพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๔ ให้ศาลจังหวัดสระแก้วมีเขตตลอดท้องที่จังหวัดสระแก้ว

ในระหว่างที่ยังไม่ได้เปิดทำการศาลจังหวัดสระแก้วตามพระราชกฤษฎีกาที่ออกตามมาตรา ๓ ให้ศาลจังหวัดกบินทร์บุรีมีเขตตลอดถึงเขตศาลจังหวัดสระแก้วด้วย

บรรดาคดีของเขตท้องที่จังหวัดสระแก้ว ซึ่งค้างพิจารณาอยู่ในศาลจังหวัดกบินทร์บุรีในวันเปิดทำการศาลจังหวัดสระแก้วตามมาตรา ๓ ให้คงพิจารณาพิพากษาในศาลจังหวัดกบินทร์บุรี

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ชวน หลีกภัย

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่พระราชบัญญัติตั้งจังหวัดสระแก้ว พ.ศ. ๒๕๓๖ ได้แยกอำเภอสระแก้ว อำเภอคลองหาด อำเภอตาพระยา อำเภอวังน้ำเย็น อำเภอวัฒนานคร และอำเภออรัญประเทศออกจากการปกครองของจังหวัดปราจีนบุรี รวมตั้งขึ้นเป็นจังหวัดสระแก้ว สมควรจัดตั้งศาลจังหวัดขึ้นที่อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ให้มีเขตตลอดท้องที่จังหวัดสระแก้ว เพื่อประโยชน์ในการอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนในท้องที่จังหวัดสระแก้ว และโดยที่มาตรา ๑๘๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติว่า บรรดาศาลทั้งหลายจะตั้งขึ้นได้ก็แต่โดยพระราชบัญญัติ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

(ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๑ ตอนที่ ๖๑ ก หน้า ๙ ลงวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๓๗)

พระราชกฤษฎีกา

กำหนดวันเปิดทำการศาลจังหวัดสระแก้ว

พ.ศ. ๒๕๔๓

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๓

เป็นปีที่ ๕๕ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า โดยที่เป็นการสมควรกำหนดวันเปิดทำการศาลจังหวัดสระแก้ว เพื่อทำการพิจารณาพิพากษาคดีต่อไป อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๒๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลจังหวัดสระแก้ว พ.ศ. ๒๕๓๗ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชกฤษฎีกาขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชกฤษฎีกานี้เรียกว่า “พระราชกฤษฎีกากำหนดวันเปิดทำการศาลจังหวัดสระแก้ว

พ.ศ. ๒๕๔๓”

มาตรา ๒ พระราชกฤษฎีกานี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้เปิดทำการศาลจังหวัดสระแก้วตั้งแต่วันที่ ๑๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๓ เป็นต้นไป

มาตรา ๔ ให้ประธานศาลฎีการักษาการตามพระราชกฤษฎีกานี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ชวน หลีกภัย

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ คือ เนื่องจากมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลจังหวัดสระแก้ว พ.ศ. ๒๕๓๗ บัญญัติว่า ให้จัดตั้งศาลจังหวัดสระแก้วขึ้นที่อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้วและจะเปิดทำการเมื่อใดให้ประกาศโดยพระราชกฤษฎีกา บัดนี้ พร้อมทั้งจะเปิดทำการศาลจังหวัดสระแก้วได้แล้วจึงจำเป็นต้องตราพระราชกฤษฎีกานี้

(ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๗ ตอนที่ ๘๕ หน้า ๒ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๓)

คณะผู้พิพากษาศาลจังหวัดสระแก้ว

นายยอน พลาบดีวัฒน์

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดสระแก้ว

นางกรวรรณ อาธารมาศ กุลอัศยะศิริ

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลประจำสำนักงานศาลยุติธรรม

ช่วยทำงานในตำแหน่งผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดสระแก้ว

นายสมชาย ทองสีมัน

ผู้พิพากษาศาลจังหวัดสระแก้ว

นายจักรพรรดิ ไชยพรรค

ผู้พิพากษาศาลจังหวัดสระแก้ว

นายครรชิต ปังคานนท์

ผู้พิพากษาศาลจังหวัดสระแก้ว

ข้าราชการสำนักงานประจำศาลจังหวัดสระแก้ว

นางภณิดา อ่อนละอ

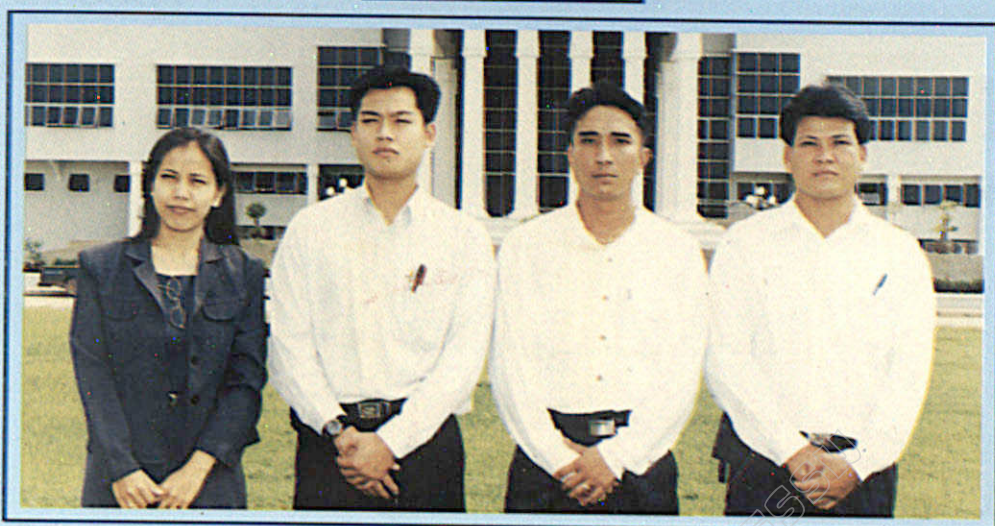
รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานประจำศาลจังหวัดสระแก้ว

- จากซ้ายไปขวา (แถวยืน) ๑. นางสาวสุชิน คชวงษ์ ๒. นายรุ่งศักดิ์ คีตงาม ๓. นายสมหมาย สุนทรอุทัย
๔. นายนิติ ศิริเสริม ๕. นางสาวศรียรรณ ทิมมณี ๖. นางสาวศิริลักษณ์ พิมพ์สุข
(แถวนั่ง) ๑. นางสาวทิพาภรณ์ ลวงลายทอง ๒. นางสาวประภาภรณ์ คงสมบัติ
๓. นางสาวบุญส่ง หงวนเสียม ๔. นางวิณา ไชยจำ ๕. นางสาวรัตนา ดั่งพรม

ลูกจ้างชั่วคราว

จากซ้ายไปขวา ๑. นางสาวชอนกลิน พันธนาม ๒. นายไพรวลัย บวงสวง
๓. นายภาคภูมิ ถาวรคุณ ๔. นายสนั่น ศรีสุพรรณ

ตำรวจประจำศาล

จากซ้ายไปขวา ๑. จ่าสิบตำรวจอนันต์ เจียมพุก ๒. จ่าสิบตำรวจสมศักดิ์ ศิริบุตร
๓. สิบตำรวจตรีสุครีพ สรวิทย์ ๔. สิบตำรวจตรีไพโรจน์ แจ่มใส
๕. สิบตำรวจตรีวัชชัย เรืองสุวรรณ ๖. สิบตำรวจตรีรังสรรค์ ยอดยิ่ง
๗. พลฯ จลัน ขวัญแก้ว ๘. จ่าสิบตำรวจสมพร ชาญชัยศรี
๙. นายดาบตำรวจพูนศักดิ์ ศรีวรกุล

เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยประจำศาล

จากซ้ายไปขวา ๑. นางวิไลรัตน์ ศรีสุพรรณ ๒. พลฯ ทองล้วน อักษรทอง
๓. พลฯ เทียง พิลานอม ๔. สิบตรีกิตติพร บุตรตาแย้ม
๕. พลฯ ประสิทธิ์ เชื้อเจริญ

พนักงานทำความสะอาด

จากซ้ายไปขวา ๑. นางสุมาลี วาจาใจ ๒. นางประทุม เพ็ญชุย ๓. นางนิกร เดชบุญรัมย์
๔. นางสุภาพ ดารา ๕. นางอิงอร ทรัพย์เจริญ ๖. นางหมวย ฝ่ายที

ตราสัญลักษณ์ศาลจังหวัดสระแก้ว

สำเนา

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี

เรื่อง พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ใช้ตราประจำศาลสำหรับศาลจังหวัดสระแก้ว

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้สำนักงานศาลยุติธรรม
ใช้ตราประจำศาลสำหรับศาลจังหวัดสระแก้ว โดยตรามีลักษณะเป็นดวงตรารูปกลม ศูนย์กลางกว้าง
๕ เซนติเมตร ลายกลางเป็นรูปตราแผ่นดินในรัชกาลที่ ๕ มีแถบชื่อศาลจังหวัดสระแก้วอยู่ด้านล่าง
ดังปรากฏรูปแบบดวงตราท้ายประกาศนี้

ทั้งนี้ เพื่อเป็นตราประจำศาลดังกล่าว ใช้ราชการตั้งแต่วันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๔๓ เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๑๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๓

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

นายกรัฐมนตรี

สำเนาถูกต้อง

(นายสมศักดิ์ ประเสริฐสินธ์)
เจ้าหน้าที่อาลักษณ์ ๕

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

ใบอนุญาตที่ ๑๑๖๖/๒๐๐๕/๗๕ วันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๔๓

ด้วยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาต
ให้ สำนักงานกัลยาณิวัฒนา
ใช้ตรา ประจำชก ศูนย์กลางกว้าง ๕ เซนติเมตร
มีรูป กลม ลายกลายเป็นรูปไทยแผ่นหินรัชกาลที่ ๕ มีแถบข้อความที่หัวครุฑอยู่ด้านล่าง

เป็นตราสำหรับ กำลังพลที่ ๕ สืบไป

ตั้งแต่วันที่ได้รับพระบรมราชานุญาตนี้

(นายวิมล เกียรติงาม)
เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

ศาลจังหวัดสระแก้ว

ตราสัญลักษณ์ศาลยุติธรรม และตราสัญลักษณ์สำนักงานศาลยุติธรรม

ประกาศคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม เรื่อง ตราสัญลักษณ์ศาลยุติธรรม และตราสัญลักษณ์สำนักงานศาลยุติธรรม

อาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๑๗(๑) และ (๒) คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมออกประกาศกำหนดตราสัญลักษณ์ศาลยุติธรรม และตราสัญลักษณ์สำนักงานศาลยุติธรรมขึ้นไว้ ดังปรากฏตามภาพและรายการท้ายประกาศนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๑๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๔

(นายธวัชชัย พิทักษ์พล)

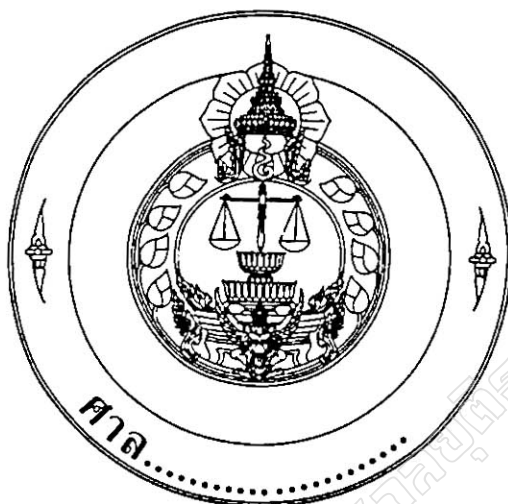
ประธานศาลฎีกา

ประธานกรรมการบริหารศาลยุติธรรม

ภาพตราสัญลักษณ์ของศาลยุติธรรม

ลักษณะของสัญลักษณ์

องค์ประกอบของสัญลักษณ์

เป็นดวงตราอยู่ในวงกลมมีขอบสองชั้น

วงกลมชั้นในตรงกลางเป็นตราประกอบด้วยพระมหาพิชัยมงกุฎครอบอยู่เหนืออุณาโลมและตราพระจุลฟ้าห์ตั้งอยู่บนพานสองชั้น มีพระแท่นรองรับพาน โดยมีครุฑจับนาคทวนไว้เหนือศีระะ ล้อมรอบด้วยดอกบัวเก้าดอกเป็นดอกบัวตูมแปดดอก ดอกบัวบานหนึ่งดอก วงกลมชั้นนอก ได้ครุฑจับนาคเป็นอักษรข้อความว่า “ศาล... (ระบุชื่อศาล)...” เช่น ศาลจังหวัดเชียงใหม่

ความหมายขององค์ประกอบตราสัญลักษณ์

๑. พระมหาพิชัยมงกุฎครอบอยู่เหนืออุณาโลม หมายถึง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

๒. ดอกบัว หมายถึง ความบริสุทธิ์ผุดผ่อง และทั้งหมดมี ๙ ดอก หมายถึง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙

๓. ตราพระจุลฟ้าห์ตั้งอยู่บนพานและมีฐานรองรับพานอีกทอดหนึ่ง หมายถึง ความยุติธรรมตั้งอยู่บนรากฐานอันมั่นคง

๔. ครุฑจับนาค หมายถึง แผ่นดิน

ความหมายรวม คือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ผู้พระราชทานความบริสุทธิ์ ยุติธรรมทั่วทั้งแผ่นดิน

ภาพตราสัญลักษณ์ของสำนักงานศาลยุติธรรม

ลักษณะของสัญลักษณ์

องค์ประกอบของสัญลักษณ์

เป็นดวงตราอยู่ในวงกลมมีขอบสองชั้น

วงกลมชั้นในตรงกลางเป็นตราประกอบด้วยพระมหาพิชัยมงกุฎครอบอยู่เหนืออุณาโลมและตราพระจุลฟ้าห์ตั้งอยู่บนพานสองชั้น มีพระแท่นรองรับพาน โดยมีครุฑจับนาคทวนไว้เหนือศีระล้อมรอบด้วยดอกบัวเก้ายอด เป็นดอกบัวตูมแปดดอก ดอกบัวบานหนึ่งดอก วงกลมชั้นนอกได้ครุฑจับนาคเป็นอักษรข้อความว่า “สำนักงานศาลยุติธรรม”

ความหมายขององค์ประกอบตราสัญลักษณ์

๑. พระมหาพิชัยมงกุฎครอบอยู่เหนืออุณาโลม หมายถึง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

๒. ดอกบัว หมายถึง ความบริสุทธิ์ผุดผ่อง และทั้งหมดมี ๙ ดอก หมายถึง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙

๓. ตราพระจุลฟ้าห์ตั้งอยู่บนพานและมีฐานรองรับพานอีกทอดหนึ่ง หมายถึง ความยุติธรรมตั้งอยู่บนรากฐานอันมั่นคง

๔. ครุฑจับนาค หมายถึง แผ่นดิน

ความหมายรวม คือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ผู้พระราชทานความบริสุทธิ์ยุติธรรมทั่วทั้งแผ่นดิน

ความเป็นมาศาลจังหวัดสระแก้ว

นายยอน พลาบดีวัฒน์

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดสระแก้ว

จังหวัดสระแก้ว เป็นจังหวัดที่แยกพื้นที่การปกครองออกมาจากจังหวัดปราจีนบุรี โดยพระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดสระแก้ว พ.ศ. ๒๕๓๖ มีพื้นที่ปกครองขณะนั้น ๖ อำเภอ คือ อำเภอสระแก้ว อำเภอลองหาด อำเภอตาพระยา อำเภอวังน้ำเย็น อำเภอวัฒนานคร และอำเภออรัญประเทศ พื้นที่ปกครองทั้งหมดที่แยกมาส่วนใหญ่จะติดชายแดนประเทศกัมพูชาและเดิมพื้นที่ดังกล่าวอยู่ในเขตอำนาจศาลจังหวัดกบินทร์บุรี เมื่อมีการจัดตั้งศาลจังหวัดสระแก้วแล้ว จึงมีการตราพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลจังหวัดสระแก้ว พ.ศ. ๒๕๓๗ ขึ้น โดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๓๗ ให้มีเขตอำนาจศาลตลอดท้องที่ทั้งจังหวัดสระแก้ว เพื่อประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในท้องที่จังหวัดสระแก้ว

ขณะที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลจังหวัดสระแก้ว พ.ศ. ๒๕๓๗ มีผลใช้บังคับศาลจังหวัดสระแก้วยังสังกัดอยู่กระทรวงยุติธรรม ตัวอาคารที่ทำการศาลจังหวัดสระแก้ว ได้รับการจัดสรรที่ดินในบริเวณศูนย์ราชการจังหวัดสระแก้ว ริมถนนสุวรรณศร หมู่ที่ ๓ ตำบลท่าเกษม อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว เป็นเนื้อที่ ๔ ไร่ ๑ งาน ๖๐ ตารางวา ลักษณะอาคารก่อสร้างเป็นอาคารคอนกรีตทรงไทยสูง ๓ ชั้น ขนาด ๑๔ บัลลังก์ ดำเนินการก่อสร้างโดยบริษัทนพวงษ์ก่อสร้าง จำกัด เริ่มก่อสร้างตามสัญญาเมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๓๙ ใช้งบประมาณในการก่อสร้างจำนวน ๖๕,๕๔๙,๕๓๐ บาท และการก่อสร้างได้เสร็จตามสัญญาในวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๔๓

เมื่อการก่อสร้างอาคารศาลจังหวัดแล้วเสร็จ ได้มีการตราพระราชกฤษฎีกากำหนดวันเปิดทำการศาลจังหวัดสระแก้ว พ.ศ. ๒๕๔๓ โดยกำหนดให้เปิดทำการเมื่อวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๔๓ ซึ่งในวันเปิดทำการ นายสำราญ อุดมทวี อธิบดีผู้พิพากษามาตร ๒ ได้มาเป็นประธานในพิธีเปิด

นอกจากที่ดินที่ได้รับการจัดสรรให้ก่อสร้างอาคารศาลจังหวัดสระแก้วในบริเวณศูนย์ราชการจังหวัดสระแก้วแล้วศาลจังหวัดสระแก้วยังได้รับการจัดสรรที่ดินในบริเวณศูนย์ราชการจังหวัดสระแก้ว ส่วนที่สองซึ่งอยู่ด้านหลังศาลากลางจังหวัด ข้ามทางรถไฟไปเป็นระยะทางประมาณ ๒ กิโลเมตร เป็นเนื้อที่ประมาณ ๑๕ ไร่ ใช้สำหรับปลูกสร้างบ้านพักผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ธุรการศาลจังหวัดสระแก้วโดยเบื้องต้นมีการปลูกสร้างบ้านพักผู้พิพากษาหัวหน้าศาล ๑ หลัง บ้านพักผู้พิพากษา ๕ หลัง บ้านพักเจ้าหน้าที่ระดับ ๕ ถึงระดับ ๘ จำนวน ๕ หลัง และ

บ้านพักเจ้าหน้าที่ลักษณะเรือนแถวสองชั้น ๑๐ ห้อง ใช้งบประมาณในการก่อสร้างจำนวน ๒๒,๔๑๐,๔๗๐ บาท ซึ่งปัจจุบันการก่อสร้างแล้วเสร็จ และอยู่ในระหว่างส่งมอบแก่สำนักงานศาลยุติธรรมซึ่งแยกออกจากกระทรวงยุติธรรมแล้ว

ในการเปิดทำการศาลจังหวัดสระแก้ว วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๔๓ ขณะนั้นยังไม่มี การแต่งตั้งผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดสระแก้ว และผู้พิพากษาศาลจังหวัดสระแก้ว สำนักงานศาลยุติธรรมจึงมีคำสั่งให้นายสุรินทร์ ชลพัฒนา ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๑ มาช่วยทำงานในตำแหน่งผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดสระแก้ว และมีคำสั่งให้นายเกรียงไกร ศรีสังข์ กับนายวีระ มหรรคม ผู้พิพากษาประจำกระทรวงช่วยทำงานในตำแหน่งผู้พิพากษาศาลจังหวัดคันทบุรี มาช่วยทำงานชั่วคราวในตำแหน่งผู้พิพากษาศาลจังหวัดสระแก้ว รวมผู้พิพากษาหัวหน้าศาลและผู้พิพากษาจำนวน ๓ คน ส่วนอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ธุรการนั้น ได้มีการออกคำสั่งให้มาช่วยราชการจากศาลในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมประจำภาค ๒ โดยเฉพาะศาลจังหวัดคันทบุรีจำนวน ๑๐ คน มี นางภนิดา อ่อนละออ เจ้าหน้าที่บริหารงานธุรการ ๖ มารักษาการในตำแหน่งจำศาลจังหวัดสระแก้ว

ต่อมาในเดือนตุลาคม ๒๕๔๓ สำนักงานศาลยุติธรรมได้ให้ข้าราชการตุลาการมาช่วยทำงานอีก ๒ คน คือ นางกรวรรณ อาธารมาศ กุลอัศยะศิริ ผู้พิพากษาศาลอาญานบุรี ช่วยทำงานในตำแหน่งผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดสระแก้ว และนายเพิ่มศักดิ์ บุญผาติ ผู้พิพากษาประจำกระทรวงช่วยทำงานในตำแหน่งผู้พิพากษาศาลจังหวัดคันทบุรี ช่วยทำงานในตำแหน่งผู้พิพากษาศาลจังหวัดสระแก้ว อัตรากำลังข้าราชการตุลาการของศาลจังหวัดสระแก้ว รวมทั้งผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจึงมีจำนวน ๕ คน

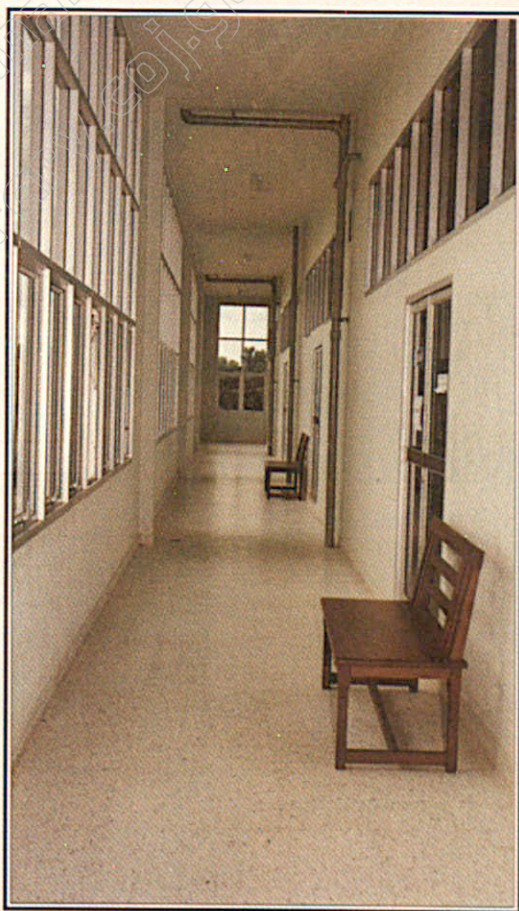
ปัจจุบันศาลจังหวัดสระแก้วมีเขตอำนาจศาลตามพื้นที่ปกครองของจังหวัดสระแก้ว ๗ อำเภอ กับ ๒ กิ่งอำเภอ โดยมีการเพิ่มอำเภอเขาฉกรรจ์ กิ่งอำเภอโคกสูง และกิ่งอำเภอวังสมบูรณ์ เขตอำนาจศาลจังหวัดสระแก้วทั้งหมดได้มีการนำพระราชบัญญัติให้ใช้วิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับในศาลจังหวัด ยกเว้นเพียงอำเภอตาพระยาและกิ่งอำเภอโคกสูงเท่านั้น

ในการแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการตุลาการประจำปี ๒๕๔๔ สำนักงานศาลยุติธรรม ได้แต่งตั้งผู้พิพากษาหัวหน้าศาล และผู้พิพากษามาดำรงตำแหน่งที่ศาลจังหวัดสระแก้ว ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน ๒๕๔๔ มี นายยอน พลานดีวัฒน์ เป็นผู้พิพากษาหัวหน้าศาล นายสมชาย ทองสีมัน นายจักรพรรดิ ไชยพรรค และนายครรชิต บึงคานนท์ เป็นผู้พิพากษา ดำรงตำแหน่งแทนผู้พิพากษาหัวหน้าศาลและผู้พิพากษาที่มาช่วยราชการและได้ย้ายไปบริหารราชการที่ศาลอื่นโดยนายสุรินทร์ ชลพัฒนา ไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดพิจิตร นายเกรียงไกร ศรีสังข์ ไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี นายวีระ มหรรคม กับนายเพิ่มศักดิ์ บุญผาติ ไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาศาลจังหวัดมหาสารคาม

สำหรับเจ้าหน้าที่ธุรการนั้นยังคงเป็นเจ้าหน้าที่ทั้งหมดที่ได้รับคำสั่งให้มาช่วยราชการ โดยมีการตัดโอนตำแหน่งมาประจำที่ศาลจังหวัดสระแก้ว แล้ว ๙ คน และมีการแต่งตั้งข้าราชการธุรการมาทำหน้าที่เพิ่มอีก ๑ คน รวมเป็นเจ้าหน้าที่ธุรการทั้งสิ้น ๑๒ คน และถูกจ้างชั่วคราวอีก ๔ คน กรอบอัตรากำลังของศาลจังหวัดสระแก้วนั้น มีข้าราชการตุลาการจำนวน ๙ อัตรา และเจ้าหน้าที่ศาลยุติธรรม จำนวน ๒๗ อัตรา ซึ่งปัจจุบันยังได้รับการแต่งตั้งมาดำรงตำแหน่งไม่ครบตามกรอบอัตรากำลัง แต่คาดว่าจะในปีงบประมาณ ๒๕๔๕ ศาลจังหวัดสระแก้วจะได้รับอัตรากำลังข้าราชการตุลาการและเจ้าหน้าที่ศาลยุติธรรมเพิ่มขึ้นจนครบตามกรอบอัตรากำลังต่อไป

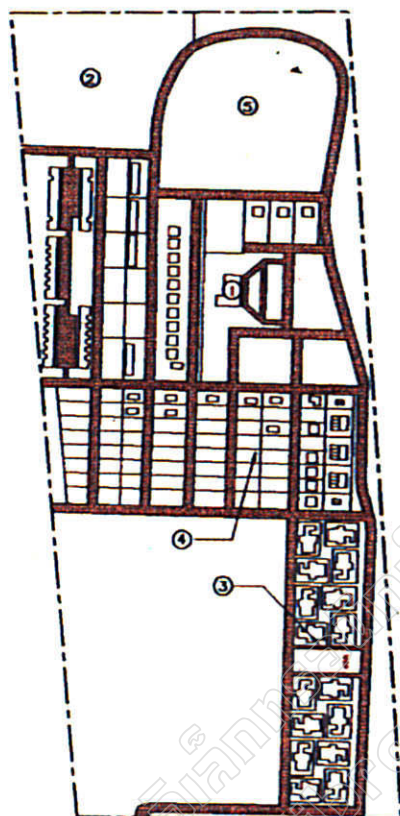
ลักษณะภายในอาคารศาลจังหวัดสระแก้ว

บ้านพักข้าราชการศาลยุติธรรม

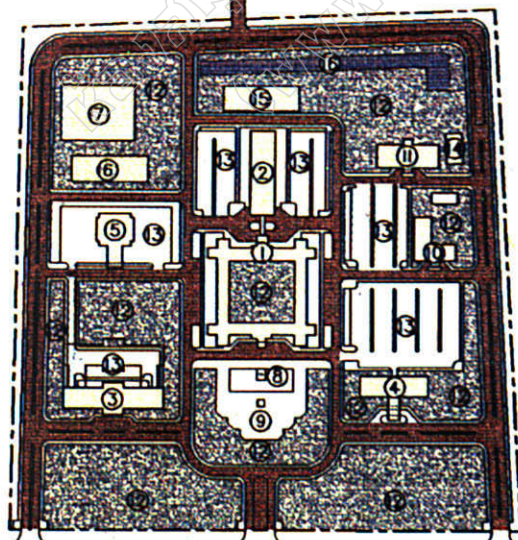
ผังบริเวณศูนย์ราชการจังหวัดสระแก้ว

ผังบริเวณศูนย์ราชการจังหวัดสระแก้ว ส่วนพักอาศัย

๑. บ้านพักผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้ว
๒. บริเวณบ้านพักข้าราชการสำนักงานศาลยุติธรรม
๓. บริเวณอาคารบ้านพักอาศัยข้าราชการ
๔. บริเวณบ้านพักหัวหน้าส่วนราชการ
๕. บริเวณสนามทหาร

← ไปอำเภอเมืองสระแก้ว ทางรถไฟสายตะวันออก ไปอำเภอวัฒนานคร →

ส่วนบริหาร

๑. ศาลากลางจังหวัด
๒. หอประชุม
๓. ศาลจังหวัด
๔. อัยการจังหวัด
๕. สำนักรงจังหวัด
๖. ศูนย์เก็บเอกสาร (ยังไม่ดำเนินการก่อสร้าง)
๗. บริเวณบำบัดน้ำเสีย
๘. เล้า
๙. ลานพระบรมรูปรัชกาลที่ ๕
๑๐. กองบังคับการตำรวจภูธร
๑๑. สำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัด
๑๒. สนามหญ้า
๑๓. ลานจอดรถ
๑๔. ป้อมกันภัยจังหวัด
๑๕. อาคารพัสดุ (ยังไม่ดำเนินการก่อสร้าง)
๑๖. คูรับน้ำ

← ไปอำเภอเมืองสระแก้ว

ถนนสุวรรณศร

ไปอำเภอวัฒนานคร →

ปาฐกถาเฉลิมพระเกียรติ เรื่อง “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับ พระอัจฉริยภาพด้านกฎหมาย”*

ศาสตราจารย์ธานินทร์ กรัยวิเชียร**

ขอประทานกราบทูล ทราบฝ่าพระบาท

เกล้ากระหม่อม นายธานินทร์ กรัยวิเชียร ขอประทานอนุญาตให้ภาษาสامัญญในการแสดงปาฐกถาครั้งนี้ ควรมีครแล้วแต่จะโปรด

ท่านประธานศาลฎีกา ท่านอธิการบดี ท่านคณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และท่านผู้มีเกียรติที่เคารพ ผมมีความยินดีและรู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ได้รับมอบหมายให้มาแสดงปาฐกถาเรื่องพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับพระอัจฉริยภาพด้านกฎหมายของพระองค์ สำหรับเรื่องพระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้นทุกคนก็ทราบอยู่แล้วว่ามีหลายหลากและมากทางด้วยกัน เช่น ในด้านการเกษตร เศรษฐศาสตร์ การปกครอง ภาษาไทย กีฬาและดนตรี เป็นอาทิ ซึ่งแต่ละทางก็ได้รับการพิจารณาได้รับการวิจัย และกล่าวขวัญถึงเป็นอย่างมากแล้ว แต่ว่าพระอัจฉริยภาพทางกฎหมายนั้น แม้จะได้มีการกล่าวขวัญกันอยู่เหมือนกัน แต่ดูจะน้อยกว่าในเรื่องอื่น ๆ อยู่มาก ผมเองก็เคยเรียบเรียงเรื่อง “พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในด้านกฎหมาย” แต่เป็นเวลา ๑๐ ปีเศษมาแล้ว แต่กระนั้นก็ดี ในปัจจุบันนี้ถ้าจะพูดถึงเรื่องของข้อมูลหรือหลักฐานในเรื่องพระอัจฉริยภาพของพระองค์ในด้านกฎหมายนั้นมิได้อยู่พอสมควรและเท่าที่มีอยู่ก็มีค่าอย่างยิ่ง คือหนังสือประมวลพระราชดำรัสพระบรมราชาโชวาทที่พระราชทานในโอกาสต่าง ๆ อันเกี่ยวเนื่องกับเรื่องกฎหมาย ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๙ จนถึง พ.ศ. ๒๕๒๙ ซึ่งคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและธนาคารทหารไทย จำกัด ได้จัดพิมพ์ขึ้น

* การแสดงปาฐกถาเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๔๓ เวลา ๑๓.๓๐ น. ณ หอประชุมเล็ก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งพระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าพัชรกิติยาภาได้เสด็จมาทรงร่วมฟังเป็นการส่วนพระองค์และคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้พิมพ์เผยแพร่เป็นหนังสือปาฐกถาเฉลิมพระเกียรติ เรื่อง “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กับพระอัจฉริยภาพด้านกฎหมาย” โดยศาสตราจารย์ธานินทร์ กรัยวิเชียร, สิงหาคม ๒๕๔๓

** องคมนตรี ศาสตราจารย์พิเศษจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้บรรยายพิเศษมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผู้บรรยายในหลักสูตรการฝึกอบรมผู้ช่วยผู้พิพากษาและหลักสูตรการฝึกอบรมผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

๑ พิมพ์เผยแพร่ในหนังสือเพื่อพระพิธีจะร่ำพัน สมามภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์จัดพิมพ์เฉลิมพระเกียรติ, พ.ศ. ๒๕๓๑

เผยแพร่ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๐ และหนังสืออีกเล่มหนึ่งคือ ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสอันเกี่ยวเนื่องกับกฎหมาย ตั้งแต่พุทธศักราช ๒๔๘๙ จนถึง ๒๕๔๐ ที่คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพิ่งจัดพิมพ์ขึ้นและอยู่ในมือของท่านผู้มีเกียรติขณะนี้แล้ว นอกจากนั้นยังมีผลงานการวิจัยฉบับหนึ่ง คือ รายงานการวิจัยเรื่องแนวพระราชดำริทางกฎหมายในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่เกี่ยวกับกฎหมาย ซึ่งศาสตราจารย์วิชญ์ เครื่องาม เป็นผู้วิจัยงานนี้เป็นงานวิจัยที่โดดเด่นชิ้นหนึ่งที่ผมเคยเห็นมา ท่านผู้มีเกียรติที่เคารพน่าจะศึกษาและท่านอาจจะรับได้ว่าเป็นผลงานที่ดีเด่นจริง ๆ

ในการแสดงปาฐกถาวันนี้ ผมใคร่ขอแสดงความคิดเห็นในสองเรื่องด้วยกัน คือ

(๑) พระอัจฉริยภาพด้านกฎหมายที่ปรากฏในพระบรมราชวินิจฉัยในการพระราชทานอภัยโทษ และจากที่ปรากฏในพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสต่าง ๆ^๒ ที่พระราชทานแก่นักกฎหมายหรือหมู่คณะบุคคลอื่นแต่ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายอยู่ด้วย อย่างไรก็ตาม ส่วนที่จะนำมาแสดงในวันนี้ ก็คงจะได้เพียงบางเรื่องเท่าที่เวลาจะเอื้ออำนวย และ

(๒) การจะนำเอาพระราชดำรินี้ในด้านกฎหมายอันมีค่าหลายด้านด้วยกันมาประยุกต์ใช้ในวิชาชีพกฎหมายและในกระบวนการยุติธรรมของเราจะสามารถทำได้อย่างไรบ้าง

การพระราชทานอภัยโทษแก่นักโทษทั้งหลาย

เรื่องแรกที่ใครจะนำมาแสดงก็คือ พระบรมราชวินิจฉัยในส่วนที่เกี่ยวกับการพระราชทานอภัยโทษให้แก่ นักโทษทั้งหลาย เรื่องนี้เป็นเรื่องที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกฉบับได้บัญญัติให้เป็นพระราชอำนาจอันเด็ดขาดของพระมหากษัตริย์ อย่างในฉบับปัจจุบันก็ได้แก่ มาตรา ๒๒๕ ที่กล่าวว่า “พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษ” การพระราชทานอภัยโทษเป็นขั้นตอนสุดท้ายที่สำคัญของกระบวนการยุติธรรม ซึ่งมีสองประเภท คือ ประเภทแรก การพระราชทานอภัยโทษเป็นการทั่วไป โดยมีการตราพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษขึ้นเป็นครั้งคราวตามโอกาสสำคัญของบ้านเมือง ดังเช่น ในวันเฉลิมพระชนมพรรษา และในวโรกาสอันเป็นมิ่งมงคลยิ่งที่ทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ ๖ รอบ เป็นอาทิ อีกประเภทหนึ่ง คือ การพระราชทานอภัยโทษแก่ผู้ต้องโทษเป็นรายบุคคลที่ทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาขอพระราชทานอภัยโทษ การพระราชทานอภัยโทษทั้งสองประเภทเป็นนิติราชประเพณี ปฏิบัติติดต่อกันมาแต่โบราณกาล ณ ที่นี้ขอกล่าวถึงเฉพาะการพระราชทานอภัยโทษแก่ผู้ต้องโทษเป็นรายบุคคล

สำหรับผู้ที่ได้รับพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานอภัยโทษไม่ว่าจะมากหรือน้อยต่างก็ซาบซึ้งไปทั่วชีวิต เพราะมีบ่อยครั้งที่กฎหมายไม่ได้ให้ความเป็นธรรมอย่างเพียงพอแก่ผู้ต้องโทษ แต่ด้วยพระมหากรุณาธิคุณและอาศัยพระราชอำนาจตามรัฐธรรมนูญนี้เอง บุคคลเหล่านั้นก็ได้รับพระราชทาน

^๒ พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสต่าง ๆ ที่อัญเชิญมาอ้างอิงในปาฐกถาเฉลิมพระเกียรติฉบับนี้ได้รับพระมหากรุณาพระราชทานพระบรมราชานุญาตแล้ว

ความยุติธรรมไปในท้ายที่สุด ผมใคร่ขอยกตัวอย่างหนึ่งเรื่อง เพื่อให้ท่านผู้มีเกียรติได้เห็นชัดเจนว่าที่ร่างกฎหมายไม่ยุติธรรมนั้น ไม่ยุติธรรมอย่างไร เหตุใดจึงจะต้องอาศัยพระบารมีหรืออาศัยการพระราชทานอภัยโทษจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่องนี้เป็นเรื่องนักโทษหญิงชาวต่างประเทศ ซึ่งมีเฮโรอินติดตัวอยู่เพียง ๒.๓๒ กรัมเท่านั้น ถูกจับได้ที่ท่าอากาศยานกรุงเทพ ในขณะที่กำลังจะเดินทางออกนอกราชอาณาจักร หญิงผู้นี้ถูกฟ้องศาลเป็นจำเลยและให้การปฏิเสธ แต่ได้รับความจากการพิจารณาของศาลว่า จำเลยมีเฮโรอินไว้ในครอบครองเพื่อนำออกนอกราชอาณาจักรจริง โทษสำหรับความผิดฐานนำเฮโรอินออกนอกราชอาณาจักร คือ จำคุกตลอดชีวิตสถานเดียวโดยมีพิกัดจำคุก ๓๓ ปี ปริมาณเฮโรอินของกลางมีน้อยสักเพียงไร” โปรดอย่าคิดว่าอะไร ๆ ก็ต้องโทษหนักเสมอ การลงโทษผู้กระทำความผิดที่เป็นธรรมและเหมาะสมก็คือ ความหนักเบาของโทษควรได้สัดส่วนกันกับความรุนแรงของการกระทำความผิดนั้น ไม่ใช่มากกว่านั้นหรือน้อยกว่านั้น รายนี้ปรากฏว่า จำเลยถูกศาลพิพากษาว่า มีความผิดฐานพยายามนำเฮโรอินออกนอกราชอาณาจักร กำหนดโทษจำคุก ๓๓ ปี ๔ เดือน เพราะจำเลยต้องโทษฐานพยายามกระทำความผิด ต้องรับโทษสองในสามส่วนของโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น เมื่อคำนวณแล้วตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๓ จึงเหลือโทษจำคุกเพียง ๓๓ ปี ๔ เดือน แม้ศาลจะพยายามหาทางลดหย่อนผ่อนโทษให้จำเลยมากกว่านี้ เพราะเฮโรอินของกลางมีเพียงเล็กน้อยก็ทำไม่ได้ เพราะกฎหมายไม่ได้ให้อำนาจไว้ และกฎหมายต้องเป็นกฎหมาย ในท้ายที่สุดเมื่อนักโทษหญิงรายนี้ทูลเกล้า ฯ ถวายฎีกาขอพระราชทานอภัยโทษ ก็มีพระมหากรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานอภัยโทษปล่อยตัวหลังจากที่ต้องจำมาแล้ว ๓ ปี ๗ เดือน” ซึ่งถ้าเราคิดกันตามประสาชาวบ้าน ก็คงจะเห็นพ้องต้องกันว่า โทษที่นักโทษหญิงได้รับแล้วนั้นยุติธรรมเพราะเป็นโทษที่พอสมควรแก่ความร้ายแรงของความผิดของตนแล้ว เรื่องนี้น่าจะเป็นบทเรียนที่ดีสำหรับการบัญญัติกฎหมายว่า การกำหนดโทษรุนแรงนั้น บางกรณีก็จำเป็นแต่หากไม่บัญญัติให้ศาลมีอำนาจได้ใช้ดุลพินิจตามสมควรแก่รูปคดีด้วยก็จะเกิดความยุติธรรมแก่ผู้ต้องโทษนับว่าผู้ต้องโทษรายนี้ยังโชคดีที่ได้อาศัยพระมหากรุณาธิคุณและพระราชอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษตามรัฐธรรมนูญ ผู้ต้องโทษเพราะกฎหมายลงโทษรุนแรงเกินไปโดยศาลไม่มีโอกาสลดหย่อนผ่อนโทษเช่นกรณีนี้ก็มิใช่น้อย และแต่ละรายเมื่อทูลเกล้า ฯ ถวายฎีกาขอพระราชทานอภัยโทษก็จักได้รับความยุติธรรมไปตามสมควรแก่รูปคดี

ยังมีอีก ๒ ตัวอย่างที่ขอนำมากล่าวเพื่อแสดงให้เห็นประจักษ์ในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คือ

๓ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๖๕ วรรคแรก

๔ อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันความผิดฐานพยายามนำเฮโรอินออกนอกราชอาณาจักรยังมีโทษหนักกว่าที่ศาลกำหนดในคดีนี้คือโทษจำคุกตลอดชีวิต เนื่องจากเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๖๕ วรรคแรก ประกอบกับพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๗ ซึ่งกำหนดให้การพยายามกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น เช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดสำเร็จ

นักโทษชาวต่างประเทศอีกรายหนึ่งเป็นนักโทษชาย ต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตกำลังป่วยหนักด้วยโรคเอดส์ในระยะปลาย จะมีชีวิตอยู่ได้อีกไม่นาน อาจจะเพียงไม่กี่วันหรือไม่ก็สัปดาห์ได้ทูลเกล้า ฯ ถวายฎีกาขอพระราชทานอภัยโทษ ก็มีพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้า ฯ พระราชทานอภัยโทษปล่อยตัวเพื่อให้มีโอกาสที่จะไปอยู่กับครอบครัวของตน ณ ถิ่นบ้านเกิด ในวาระสุดท้ายแห่งชีวิต

อีกรายหนึ่งเป็นนักโทษหญิงไทย อายุ ๖๒ ปี เปิดร้านขายยา จืดยาและจ่ายยาแก้อาการแพ้ภูมำให้ผู้ตาย ซึ่งต่อมาตาย นักโทษหญิงกระทำผิดตามพระราชบัญญัติควบคุมการประกอบโรคศิลปะและกระทำผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ศาลลงโทษฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายอันเป็นบทหนักเพียงบทเดียว ให้จำคุก ๓ ปี ต้องจำคุกมาแล้ว ๑ ปี ๖ เดือนเศษ นักโทษหญิงกับผู้ตายเกี่ยวดองเป็นญาติกัน นักโทษหญิงมิได้มีเจตนาทำให้ผู้ตายถึงแก่ความตาย แต่เป็นเพราะความประมาท ขาดความรู้ ความชำนาญในการรักษาคนไข้ การที่ถูกจำคุกมาถึง ๑ ปีเศษ คงจะพอทำให้หลงจำ และนักโทษหญิงก็สูงอายุแล้ว ระหว่างต้องโทษประพฤติตนเรียบร้อย อยู่ในระเบียบวินัย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานอภัยโทษปล่อยตัว

ยังมีตัวอย่างพระบรมราชวินิจฉัยอีกด้านหนึ่ง ซึ่งมีใช่เป็นแต่เพียงแสดงแจ้งประจักษ์ในพระมหากรุณาธิคุณเท่านั้นหากแต่ยังแสดงให้เห็นว่าทรงโปรดพระราชทานความยุติธรรมให้แก่บรรดานักโทษที่ต้องโทษสำหรับความผิดฐานเดียวกัน มิให้นักโทษรายใดได้รับโทษมากกว่านักโทษรายอื่น ๆ ด้วยหากไม่มีเหตุเฉพาะตัวที่แตกต่างกัน ดังเช่นในคดีหนึ่ง นักโทษชายคนหนึ่งร่วมกับหญิงอีกคนหนึ่งมีเฮโรอีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย มีปริมาณ ๑,๒๐๕ กิโลกรัม นักโทษทั้งสองถูกจับได้พร้อมของกลางที่บริเวณสถานีรถไฟหาดใหญ่ นักโทษทั้งสองให้การรับสารภาพ นักโทษหญิงรับว่านำเฮโรอีนของกลางมาจากชุมพร เพื่อส่งมอบให้นักโทษชายไปส่งมอบให้พ่อค้ารายหนึ่งอีกต่อหนึ่งที่หาดใหญ่ ศาลชั้นต้นพิพากษานักโทษทั้งสองมีความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ ให้เรียงกระทงลงโทษคือมีความผิดฐานมีเฮโรอีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายกระทงหนึ่ง ให้จำคุกตลอดชีวิต และมีความผิดฐานจำหน่ายเฮโรอีนอีกกระทงหนึ่ง ให้จำคุกตลอดชีวิต นักโทษทั้งสองคนให้การรับสารภาพ ลดโทษให้คนละกึ่งหนึ่ง คงจำคุกนักโทษทั้งสองคนกระทงละ ๒๕ ปี รวมจำคุกคนละ ๕๐ ปี นักโทษทั้งสองอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน นักโทษทั้งสองไม่ฎีกา คดีถึงที่สุดตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ ต่อมานักโทษทั้งสองได้รับพระราชทานอภัยโทษตามพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. ๒๕๓๐ และ พ.ศ. ๒๕๓๙ รวม ๒ ครั้ง คงเหลือกำหนดโทษจำคุกคนละ ๒๐ ปี ต้องจำคุกมาแล้วคนละ ๑๖ ปีเศษ จึงเหลือโทษจำคุกต่อไปอีกคนละ ๓ ปีเศษ

อย่างไรก็ตามหลังจากที่คดีนี้ถึงที่สุดแล้ว บรรดานักโทษทั้งหลายที่ต้องคำพิพากษาในคดีต่อ ๆ มาว่ามีความผิดทั้งสองฐานนี้ จะได้รับโทษจำคุกเพียงฐานเดียวคือต้องจำคุกเพียง ๒๕ ปี แทนที่จะเป็น ๕๐ ปี ทั้งนี้เพราะภายหลังคดีที่กล่าวนี้ ศาลฎีกาได้วางแนวบรรทัดฐานใหม่ว่าในคดีประเภทนี้ ศาลไม่เรียงกระทงโทษเพราะถือว่าความผิดทั้งสองฐานนั้นเป็นกรรมเดียวซึ่งก็เป็นเรื่องที่ชอบด้วยเหตุผล และให้ลงโทษ

ตามกฎหมายที่มีโทษหนักที่สุดบทเดียว ถ้าความผิดที่กระทำทั้งสองฐานมีโทษเท่ากันก็ให้รับโทษฐานใดฐานหนึ่งเพียงฐานเดียวเท่านั้นคือ ๒๕ ปี สำหรับคดีนี้ ทั้งนักโทษชายและหญิงต่างก็ได้รับพระราชทานอภัยโทษตามพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ ๒ ฉบับ ที่กล่าวแล้วจึงเหลือโทษจำคุกต่อไปเพียงคนละ ๓ ปีเศษ ซึ่งถ้าเป็นนักโทษรายอื่น ๆ ที่ต้องโทษฐานเดียวกันนี้ ในคดีที่ศาลพิพากษาหลังคดีนี้ เมื่อได้รับพระราชทานอภัยโทษตามพระราชกฤษฎีกา ๒ ฉบับดังกล่าวมาแล้วก็คงเหลือกำหนดโทษจำคุกทั้งสิ้นเพียง ๑๐ ปีเท่านั้น จึงควรจะพ้นโทษไปแล้ว แต่ในคดีนี้เฉพาะนักโทษชายเท่านั้นที่ทูลเกล้า ฯ ถวายฎีกาขอพระราชทานอภัยโทษขึ้นมา จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ พระราชทานอภัยโทษปล่อยตัวไปอย่างไรก็ตาม นักโทษหญิงคู่คี่ของนักโทษชายมิได้ทูลเกล้า ฯ ถวายฎีกาขอพระราชทานอภัยโทษขึ้นมาด้วย จึงมีพระราชกระแสให้นักโทษหญิงทูลเกล้า ฯ ถวายฎีกาขึ้นมาตามขั้นตอนของกฎหมาย ในกระบวนการพระราชทานอภัยโทษ เมื่อปรากฏว่านักโทษหญิงมีความประพฤติดีไม่เคยกระทำความผิดวินัยของทัณฑสถาน ทั้งได้รับโทษจำคุกมาแล้วถึง ๑๖ ปีเศษ ซึ่งเกินกว่ากำหนดโทษที่ควรจะได้รับคือ ๑๐ ปี และได้ทูลเกล้า ฯ ถวายฎีกาขอพระราชทานอภัยโทษขึ้นมาแล้ว ก็ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานอภัยโทษปล่อยตัวไปเช่นเดียวกันกับนักโทษชาย

กระบวนการพระราชทานอภัยโทษนี้ เริ่มด้วยการที่ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษหรือผู้ที่มีประโยชน์เกี่ยวข้องกับทูลเกล้า ฯ ถวายฎีกาขอพระราชทานอภัยโทษโดยยื่นต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยถวายความเห็นว่าเรื่องนั้น ๆ ควรจะยกฎีกาหรือว่าควรจะให้พระราชทานอภัยโทษทั้งหมดหรือบางส่วนแล้วรัฐบาลก็จะรวบรวมความเห็นไว้ในสำนวนฎีกาเรื่องนั้น นำขึ้นถวายเพื่อทรงพิจารณา เมื่อสำนวนฎีกาเรื่องนั้นมาถึงสำนักราชเลขาธิการ คณะองคมนตรีก็จะทำหน้าที่พิจารณาสำนวนฎีกาเรื่องนั้นต่อไป จากนั้นคณะองคมนตรีก็ถวายความเห็นอีกชั้นหนึ่งว่าคณะองคมนตรีเห็นอย่างไร เพื่อประกอบพระบรมราชวินิจฉัย บางเรื่องที่ถวายความเห็นขึ้นไป ก็มีพระราชกระแสกลับลงมาขอให้ศึกษาหาข้อมูลเพิ่มเติมในเรื่องนี้ต่อ หรือให้ทบทวนเรื่องนั้นเรื่องนี้ใหม่ ซึ่งบางครั้งคณะองคมนตรีต้องยืมสำนวนคดีจากศาลที่พิพากษาคดีนั้น รวมทั้งสำนวนการสอบสวนของคดีนั้นมาพิจารณาประกอบก่อนถวายความเห็น จากนั้นจึงจะมีพระบรมราชวินิจฉัยของพระองค์เอง บางครั้งก็ทรงเห็นด้วยกับความเห็นของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย บางครั้งก็ทรงเห็นด้วยกับความเห็นของคณะองคมนตรี บางครั้งก็ทรงเห็นต่างไป แล้วแต่จะทรงมีเหตุผลอย่างไร ปี ๒๕๔๒ ได้มีพระบรมราชวินิจฉัย ๙๒ เรื่อง ปี ๒๕๔๑ ๑๔๐ เรื่อง ท่านผู้มีเกียรติที่เคารพลองคิดว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงครองราชย์มากกว่า ๕๐ ปี จึงมีฎีกานักโทษที่ต้องทรงวินิจฉัยรวมทั้งหมดนั้นนับเป็นพันๆ เรื่อง ซึ่งแต่ละเรื่องจะทรงมีพระบรมราชวินิจฉัยอย่างลึกซึ้งและสุขุม ทรงปรารถนาให้คณะองคมนตรีฟังเป็นครั้งคราวว่า เรื่องการพระราชทานอภัยโทษในรายนักรายนี้นั้นทรงเห็นอย่างไร ผมใคร่จะขอกล่าวในที่นี้ว่าพระราชอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษซึ่งมีอยู่ตามรัฐธรรมนูญนี้ ได้ทรงใช้อย่างเคร่งครัดในกรอบของกฎหมายและทรงใช้เพื่อพระราชทานความยุติธรรมและพระมหากรุณาธิคุณ

โดยตลอดทุกเรื่อง พระบรมราชวินิจฉัยและพระราชกระแสรับสั่งเกี่ยวกับฎีกานักโทษเหล่านี้แสดงให้เห็นแจ้งประจักษ์ว่าทรงพระปรีชาสามารถ ทรงสุขุมคัมภีรภาพ และทรงมีพระอัจฉริยภาพอันลึกซึ้งยิ่งนัก

จริยธรรมแห่งวิชาชีพกฎหมาย

เรื่องสำคัญถัดไปที่ผมใคร่จะนำมากล่าวในที่นี้คือ จริยธรรมแห่งวิชาชีพกฎหมายเรื่องนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตระหนักว่า นักกฎหมายที่ดีนั้นจำเป็นต้องมีจริยธรรมแห่งวิชาชีพกฎหมายเป็นหลักธรรมประจำใจ ผมใคร่ขออัญเชิญพระบรมราโชวาทองค์หนึ่งที่ทรงกล่าวถึงจริยธรรมของนักกฎหมายเมื่อกว่ายี่สิบปีมาแล้ว แต่ก็ยังเป็นอมตะจนบัดนี้ มาให้ท่านผู้มีเกียรติได้พิจารณา ดังต่อไปนี้

“...เมื่อนักกฎหมายของเราดีอยู่แล้ว จุดใหญ่ที่สำคัญที่สุดในการธำรงรักษาความยุติธรรมในบ้านเมือง จึงได้แก่การสร้างนักกฎหมายที่ดี ที่จะสามารถวิเคราะห์และใช้กฎหมายได้ตรงตามจุดประสงค์ ข้าพเจ้าจึงปรารถนาอย่างยิ่ง ที่จะให้ทุกคนสร้างตนให้เป็นนักกฎหมายที่ดี ที่แท้ โดยฝึกตนให้มีความกล้าในอาชีพของนักกฎหมาย คือกล้าที่จะปฏิบัติการไปตามความถูกต้องเที่ยงตรง ทั้งตามกฎหมายและศีลธรรม ไม่ปล่อยให้ง่ายาคติคือความเอียงเอนไปด้วยความหวาดกลัวในอิทธิพลต่าง ๆ เข้าครอบงำ สำหรับเป็นกำลังส่งให้ทำงานได้ด้วยความองอาจ มั่นใจ และมุ่งมั่น อีกประการหนึ่งต้องฝึกให้มีความเคารพเชื่อมั่นในสัจธรรมคือความถูกต้องตามคลองธรรม ตามความเป็นจริงอย่างมั่นคงไม่หวั่นไหวด้วยโลกธรรมไม่เห็นสิ่งอื่นไฉนว่ายิ่งไปกว่าความจริง สำหรับป้องกันมิให้ความอยุติธรรมและความทุจริตเกิดขึ้น นอกจากนั้นต้องฝึกให้มีความสุขุมถี่ถ้วนในกระบวนการทำงานทุกชั้นทุกตอน สำหรับระคับประคองป้องกันมิให้การงานบกพร่องผิดพลาดแม้ในสิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ ทั้งนี้เพื่อทุกคนจักได้เป็นนักกฎหมายที่แท้จริง...”^๔

วิชาชีพกฎหมายเป็นวิชาชีพที่ละเอียดอ่อนและซับซ้อน เป็นวิชาชีพที่มีคุณอนันต์หากนักกฎหมายมีจริยธรรมแห่งวิชาชีพ แต่ก็จะมีโทษมหันต์ต่อนักกฎหมายไร้จริยธรรม นักกฎหมายจึงควรตั้งปณิธานอันแน่วแน่ที่จะบำเพ็ญตนตามพระบรมราโชวาทองค์นี้เพื่อจักได้ประกอบวิชาชีพนี้ด้วยความถูกต้องเที่ยงตรงทั้งทางกฎหมายและศีลธรรมยึดมั่นในสัจธรรมหรือความถูกต้องตามคลองธรรม ปฏิบัติงานด้วยความสุขุมและถี่ถ้วนพร้อมทั้งมีความกล้าที่จะกระทำตามปณิธานที่ตั้งไว้นั้นโดยไม่หวั่นเกรงอิทธิพลใด ๆ หรือผลสะท้อนอันไม่พึงปรารถนา หรือภัยอันตรายใดๆ แล้วถ้าปฏิบัติได้ดังนี้ ย่อมได้ชื่อว่าเป็นนักกฎหมายในอุดมคติ ควรที่วงการนักกฎหมายจะพึงสรรเสริญและยกย่องนักกฎหมายผู้นั้นว่าเป็นนักกฎหมายตัวอย่างที่นักกฎหมายทั้งหลายพึงเอาอย่าง นักกฎหมายผู้นั้นย่อมเป็นผู้ที่มาช่วยเทิดทูนพูนเพิ่มเกียรติภูมิแห่งวิชาชีพกฎหมายให้สูงส่งโดยแท้ อันเป็นสิ่งที่สุดปรารถนาในวิชาชีพกฎหมาย

^๔ พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานประกาศนียบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาของสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตสภา ณ ศาลาดุสิตาลัย เมื่อวันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๑๔

การตีความกฎหมาย

เรื่องต่อไปที่ผมขอนำมากล่าวให้ท่านผู้มีเกียรติที่เคารพได้เห็นถึงพระอัจฉริยภาพของพระองค์ ด้านกฎหมาย คือ เรื่องการตีความกฎหมาย อันเป็นหัวใจของวิชาชีพกฎหมาย นักกฎหมายที่จะถือว่าเป็นนักกฎหมายที่ดีได้ จะต้องฝีมือดี มีหลักการดีและเจนจัดในเรื่องของการตีความ เรื่องนี้มีพระบรมราโชวาทองค์หนึ่งเมื่อยี่สิบปีเศษมาแล้วว่า

“.....กฎหมายทั้งปวงจะดำรงความยุติธรรมและถูกต้องเที่ยงตรง หรือจะดำรงความศักดิ์สิทธิ์ และประสิทธิภาพเต็มเปี่ยมอยู่ได้หรือไม่เพียงไรนั้น ขึ้นอยู่กับการใช้ คือถ้าใช้ให้ได้ถูกต้องประสงค์หรือเจตนารมณ์ของกฎหมายนั้น ๆ จริงแล้ว ก็ะทรงความศักดิ์สิทธิ์และประสิทธิภาพอันสมบูรณ์ไว้ได้ แต่ถ้าหากนำไปใช้ผิดวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์โดยการพลิกแพลงบิดพลิ้วให้ผันผวนไปด้วยความหลงผิด ด้วยอคติ หรือด้วยเจตนาอันไม่สุจริตต่าง ๆ กฎหมายก็เสื่อมความศักดิ์สิทธิ์และประสิทธิภาพลงทันที และกลั่นกลายเป็นพิษเป็นภัยแก่ประชาชนอย่างใหญ่หลวง ผู้ที่ต้องการจะใช้กฎหมายสร้างสรรค์ความผาสุก สงบและความเป็นปึกแผ่นก้าวหน้าของประชาชนและบ้านเมือง จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรักษาวัตถุประสงค์อันจริงแท้ของกฎหมายแต่ละฉบับไว้ให้แน่นแฟ้นเสมอไป อย่างไม่มีข้อแม้ประการใด ๆ พร้อมทั้งต้องรักษาอุดมคติ จรรยา ความสุจริต และมโนธรรมของนักกฎหมายไว้โดยรอบคอบเคร่งครัด เสมอด้วยรักษาชีวิตของตนเอง.....”^๖

พระบรมราโชวาทนี้เป็นข้อเตือนใจของนักกฎหมายทั่วไปว่า เรื่องการตีความกฎหมายนี้สำคัญที่สุด เราจะพบปัญหาในการตีความกฎหมายอยู่เสมอที่เป็นเรื่องก้ำกึ่งกันจะตีความเป็นขาใดก็ได้ จะตีความเป็นดำก็ได้ แล้วแต่เหตุผล แล้วแต่หลักการตีความกฎหมายซึ่งมีอยู่มากมายที่จะนำมาปรับ การตีความได้ทั้งขาวและดำนี้ ผู้ตีความต้องมีหลักธรรมประจำใจอย่างที่ว่าพระราชทานเอาไว้เป็นเรื่องสำคัญ ถ้าไม่มีหลักธรรมนี้ไม่เคารพในเรื่องของความถูกต้องชอบธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าไม่เคารพต่อเจตนารมณ์ของกฎหมายนั่นเอง จะเป็นอันตรายมาก

ในส่วนพระองค์เอง ทรงสนพระทัยเป็นพิเศษในเรื่องการตีความรัฐธรรมนูญ ยิ่งตอนนี้มีปัญหาเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญบ่อยๆ มักจะมีพระราชกระแสรับสั่งถามว่าปัญหาที่กำลังโต้เถียงกันอยู่ในบ้านเมืองเวลานั้น ๆ คณะองคมนตรีเห็นอย่างไร บางครั้งก็มีพระราชกระแสรับสั่งถามลงมาว่า ถ้าปัญหาไม่ใช่อย่างนั้น แต่เป็นอีกอย่างหนึ่งจะเห็นอย่างไร ในบางครั้งทรงทักท้วงลงมาขอให้ทบทวนความเห็นใหม่ เพราะมีข้อมูลใหม่เพิ่มเติมอย่างนี้เป็นต้น ในการจะมีพระบรมราชวินิจฉัยเกี่ยวกับปัญหากฎหมายจะทรงรับฟังความเห็นและเหตุผลจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายก่อนเสมอ

อนึ่ง สมควรกล่าวไว้ ณ ที่นี้ด้วยว่า ความเห็นทางกฎหมายนั้นอาจจะแตกต่างกันได้เสมอ ไม่ใช่ว่าความเห็นของคณะองคมนตรีหรือขององคมนตรีคนใดก็ตามที่ได้รับพระราชกระแสรับสั่งถามมา

^๖ พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานประกาศนียบัตรแก่ผู้สอบไล่ได้ตามหลักสูตรของสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา ณ อาคารใหม่สวนอัมพร เมื่อวันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๒๐

จะต้องเหมือนกันหรือตรงกับฝ่ายอื่นเสมอไป ในการตีความกฎหมายนั้นบางครั้งไม่อาจกล่าวได้ว่าฝ่ายใดถูกฝ่ายใดผิด เพราะอาจคิดต่างกันได้และบางครั้งอาจจะมีท่านอื่นเห็นด้วยบางส่วน ไม่เห็นด้วยอีกบางส่วน ก็เป็นได้ ฝ่ายใดน่าเชื่อถือหรือยึดถือได้มากกว่ากันย่อมอยู่ที่เหตุผลที่อ้างอิงประกอบความเห็นนั้นว่ามีน้ำหนักเพียงใด

พระบรมราชาบาทที่อ้างถึงองค์นี้ มีข้อนำใคร่ครวญอย่างยิ่งอีกตอนหนึ่ง คือ ทรงเน้นย้ำในตอนท้ายว่าให้เนติบัณฑิตใหม่ทั้งหลาย “ต้องรักษาวัตถุประสงค์อันแท้จริงของกฎหมายแต่ละฉบับไว้ให้แน่วแน่เสมอไปอย่างไม่มีข้อแม้ประการใดๆ พร้อมทั้งต้องรักษาอุดมคติ จรรยา ความสุจริต และมโนธรรมของนักกฎหมายไว้โดยรอบคอบเคร่งครัดเสมอด้วยรักษาชีวิตของตนเอง”

พระบรมราชาบาทขององค์นี้ ส่องสะท้อนให้เห็นเด่นชัดว่า ทรงเข้าพระทัยในจิตใจของนักกฎหมาย และทรงเข้าถึงปัญหากฎหมายทั้งหลายที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง

ความยุติธรรม

เรื่องสำคัญที่สุดอีกเรื่องหนึ่งของวิชาชีพกฎหมายก็คือ ความยุติธรรม เรื่องนี้มีพระบรมราชาบาทดังที่เราได้เห็นส่วนหนึ่งแล้วจากวิดิทัศน์เมื่อสักครู่นี้ ซึ่งผมขอเชิญมาแสดงซ้ำอีกครั้งหนึ่งคือ

“...กฎหมายทั้งปวงนั้นเราบัญญัติขึ้นเพื่อใช้เป็นปัจจัยสำหรับรักษาความยุติธรรม กล่าวโดยสรุปคือใช้เป็นแบบแผนแห่งความประพฤติปฏิบัติของมหาชนสถานหนึ่งกับใช้เป็นแม่บทในการพิจารณาตัดสินความประพฤติปฏิบัตินั้นๆ ให้เป็นไปโดยถูกต้องเที่ยงตรงอีกสถานหนึ่ง

โดยที่กฎหมายเป็นแต่เครื่องมือในการรักษาความยุติธรรมดังกล่าว จึงไม่ควรจะถือว่ามีความสำคัญยิ่งไปกว่าความยุติธรรม หากควรจะต้องถือว่าความยุติธรรมมาก่อนกฎหมายและอยู่เหนือกฎหมาย การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีใด ๆ โดยคำนึงถึงแต่ความถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้น จะไม่เป็นการเพียงพอ จำต้องคำนึงถึงความยุติธรรมซึ่งเป็นจุดประสงค์ด้วยเสมอ.....”

สิ่งที่น่าทึ่งเป็นอย่างยิ่งก็คือ เมื่อหนึ่งร้อยปีเศษมาแล้ว พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ทรงมีแนวพระราชดำริเช่นเดียวกันนี้ ดังเช่นในเรื่องความมรดกทรงมีพระราชหัตถเลขาซึ่งมีความตอนหนึ่งว่า “.....การที่เจ้าแผ่นดินใช้อำนาจเกินกฎหมาย แต่ไม่เกินกำหนดพระบรมเดชานุภาพของเจ้าแผ่นดินเมืองนี้ได้มีผลอันดีในทางยุติธรรม” และทรงมีพระบรมราชวินิจฉัยไว้ตามแนวพระราชดำรินี้ในพระราชธรรมพิเศษในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๕๕/๑๒๑

๗ พระบรมราชาบาทในพิธีพระราชทานประกาศนียบัตรแก่นักศึกษาของสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา ณ เนติบัณฑิตยสภา เมื่อวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๑๔

๘ พระราชหัตถเลขาที่ ๑๑/๒๗/๒ ลงวันที่ ๒๗ มิถุนายน รัตนโกสินทรศก ๑๑๘

๙ รายละเอียดของคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๕๕/๑๒๑ โปรดดูในหน้า ๔๗ - ๔๘

แนวปฏิบัติของศาลยุติธรรมไทยในปัจจุบันมีอยู่ ๒ แนว คือ

แนวที่ ๑ แนวปฏิบัติของศาลยุติธรรมที่ถือตามแนวพระราชดำริที่ว่า ในกรณีที่กฎหมายกับความยุติธรรมขัดแย้งกัน ต้องถือเอาความยุติธรรมเป็นสำคัญ

ก. กรณีที่กฎหมายขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือหลักกฎหมายธรรมชาติ (Natural Law)^{๑๐}

ในที่นี้ขอยกตัวอย่างกฎหมายที่มีโทษทางอาญาอันมีผลย้อนหลัง ๒ เรื่อง คือ

ตัวอย่างกฎหมายฉบับแรก : พระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม พ.ศ. ๒๔๘๘ ซึ่งศาลฎีกาวินิจฉัยว่ากฎหมายได้บัญญัติย้อนหลังลงโทษการกระทำ การเขียน การพูด ฯลฯ ที่แล้วมาย่อมขัดต่อรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๔๗๕ มาตรา ๑๔ กฎหมายนี้จึงเป็นโมฆะจะใช้บังคับไม่ได้และศาลเป็นผู้มีอำนาจที่จะชี้ขาดว่ากฎหมายที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญเป็นโมฆะตามมาตรา ๖๑ ได้^{๑๑}

ตัวอย่างกฎหมายฉบับที่สอง : ประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ ๒๖ (ประกาศ รสช. ฉบับที่ ๒๖) ซึ่งศาลฎีกาวินิจฉัยในประเด็นสำคัญว่า

(๑) เป็นกฎหมายที่มีโทษทางอาญาที่ใช้บังคับย้อนหลังในเรื่องของการมีทรัพย์สินร่ำรวยผิดปกติ ผลิตวิสัยของผู้ประกอบอาชีพโดยสุจริตขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๓๔ จึงใช้บังคับไม่ได้

(๒) ประกาศ รสช. ฉบับที่ ๒๖ นี้ ใช้อำนาจคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินที่เกี่ยวกับผู้ร้องเป็นการให้องค์กรซึ่งมิใช่ศาลยุติธรรมทำหน้าที่พิจารณาพิพากษาเสียเอง จึงขัดต่อประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตย ศาลฎีกาจึงสั่งเพิกถอนคำวินิจฉัยของคณะกรรมการนี้ได้^{๑๒}

การที่ศาลฎีกาวินิจฉัยว่ากฎหมายทั้งสองฉบับในทั้งสองคดีตัวอย่างนี้ใช้บังคับไม่ได้ เป็นการใช้อำนาจของศาลฎีกาเองวินิจฉัยซึ่งขณะที่วินิจฉัยนั้น ไม่อยู่ในช่วงเวลาที่มิฉะนั้นตุลาการรัฐธรรมนูญ หรือศาลรัฐธรรมนูญทำหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดว่า กฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

^{๑๐} หลักกฎหมายธรรมชาติ (Natural Law หรือ Law of Nature) นี้เป็นหลักกฎหมายที่เก่าแก่ที่สุดหลักหนึ่ง หลักกฎหมายนี้ยึดมั่นในระบบแห่งสิทธิของบุคคลอันเท่าเทียมกันที่ต้องเป็นไปตามธรรมชาติ รากฐานแห่ง หลักกฎหมายนี้คือเหตุผลที่ถูกต้อง กฎหมายธรรมชาติเป็นกฎหมายที่ยุติธรรม ยั่งยืน ไม่มีการเปลี่ยนแปลง อริสโตเติล ปราชญ์ชาวกรีกโบราณเป็นผู้หนึ่งซึ่งเริ่มเน้นความสำคัญของกฎหมายธรรมชาตินี้กล่าวว่า กฎหมายธรรมชาติแตกต่างจากกฎหมายของบ้านเมือง (positive law) อันเป็นกฎหมายที่สังคมมนุษย์หรือองค์กรแห่งรัฐบัญญัติขึ้นใช้ในแต่ละท้องถิ่นในแต่ละสมัย กฎหมายบ้านเมืองที่ดีจะขัดหรือแย้งต่อกฎหมายธรรมชาติไม่ได้ ถ้าขัดหรือแย้งกันต้องถือกฎหมายธรรมชาติเป็นสำคัญ หลักกฎหมายธรรมชาตินี้ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าเคลือบคลุมและซับซ้อนเกินไปมากในศตวรรษที่ ๑๙ ซึ่งเป็นยุครุ่งเรืองของสำนักกฎหมายลัทธิ โพสิติวิสม์ (Legal Positivism) ซึ่งถือว่ากฎหมายเป็นใหญ่ ความยุติธรรมตามธรรมชาติจะขัดหรือแย้งต่อกฎหมายของบ้านเมืองมิได้ ประเทศต่างๆ โดยเฉพาะประเทศที่ใช้คอมมอนลอว์ของอังกฤษ ถือเป็นหลักสำคัญมาจนถึงทุกวันนี้ รวมทั้งประเทศไทยด้วย แต่มาในปัจจุบันหลักกฎหมายธรรมชาติดังกล่าวกลับได้รับการยอมรับมากขึ้นเป็นลำดับ ปฎิญาสาสกล่าวด้วยสิทธิมนุษยชนก็มีรากเหง้ามาจากหลักกฎหมายธรรมชาตินี้ : David m. Walker, The Oxford Companion to law (Oxford : Clarendon Press, 1980), pp.867-868)

^{๑๑} คำพิพากษาศาล คดีอาชญากรรมสงครามที่ ๑/๒๔๘๘ ระหว่างคณะกรรมการตามพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม โจทก์ กับ พันโท พระสารสาสน์ พลจันทร์ จำเลย

^{๑๒} คำสั่งศาลฎีกาที่ ๙๒๐/๒๕๓๖

ข. กรณีที่กฎหมายวิธีสบัญญัติเป็นอุปสรรคต่อการให้ความยุติธรรมในการพิจารณาคดี

กฎหมายวิธีสบัญญัติเป็นกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณา และขั้นตอนของการพิจารณาพิพากษา อรรถคดี (an adjective law) หากกฎหมายดังกล่าวเป็นอุปสรรคหรือก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการพิจารณาคดี ศาลก็ไม่ถือเคร่งครัดตามกฎหมายนั้นเสมอไปแต่ผ่อนปรนให้ความไม่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายวิธีสบัญญัตินั้น โดยถือเอาความยุติธรรมเป็นที่ตั้ง เช่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๒๖ กำหนดให้ คู่ความมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งระหว่างพิจารณาได้ต่อเมื่อคู่ความได้โต้แย้งคำสั่งนั้นไว้แล้ว ในคดีหนึ่ง ศาลชั้นต้น มีคำสั่งว่าโจทก์ไม่มีพยานมาสืบและสืบพยานจำเลยไปเลย และมีคำพิพากษาในวันนั้น ซึ่งศาลชั้นต้น มีอำนาจทำได้ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า แม้โจทก์จะไม่ได้โต้แย้งคำสั่งของศาลชั้นต้นดังกล่าวตามที่กฎหมาย กำหนดไว้โจทก์ก็ยังมีสิทธิอุทธรณ์ได้เพราะศาลฎีกาเห็นว่าศาลจำต้องให้คู่ความมีโอกาสและมีเวลาพอสมควร ที่จะโต้แย้งคำสั่งนั้นได้ด้วย^{๓๓}

เหตุที่ศาลฎีกาถือปฏิบัติมาเช่นนี้ก็เพราะเห็นว่ากฎหมายวิธีสบัญญัตินั้นเป็นเพียงกฎหมายที่รองรับ สิทธิและหน้าที่ของบุคคลตามกฎหมายสารบัญญัติ (a substantive law) เช่น ประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์เท่านั้น จึงมีความสำคัญน้อยกว่ากฎหมายสารบัญญัติ ศาลจึงไม่เข้มงวดในเรื่องการปฏิบัติตามกฎหมายวิธีสบัญญัตินัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากกฎหมายวิธีสบัญญัตินั้นเองเป็นอุปสรรคต่อการ ให้ความยุติธรรมในการพิจารณาคดี

แนวที่ ๒ แนวปฏิบัติของศาลยุติธรรมที่ถือกฎหมายเป็นสำคัญ ในกรณีที่กฎหมายกับความยุติธรรมขัดแย้งกัน

นอกจากกรณีที่กฎหมายขัดแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือหลักกฎหมายธรรมชาติและกฎหมาย วิธีสบัญญัติเป็นอุปสรรคต่อการให้ความยุติธรรมในการพิจารณาคดีที่กล่าวในแนวที่ ๑ แล้ว แนวปฏิบัติ ของศาลยุติธรรมมักถือกฎหมายเป็นสำคัญ ในกรณีที่กฎหมายกับความยุติธรรมขัดแย้งกัน ทั้งนี้เพราะศาล ยุติธรรมถือว่าศาลเป็นเพียงผู้ใช้กฎหมาย มีกฎหมายอย่างไรก็ต้องใช้ไปตามนั้น ถ้าหากปรากฏว่า กฎหมายบทใดไม่ยุติธรรม ศาลก็ต้องตัดสินคดีไปตามที่ไม่ยุติธรรมนั้นจนกว่ากฎหมายบทนั้นจะได้รับการ แก้ไขเพราะอำนาจหน้าที่ในการแก้ไขกฎหมายไม่ได้อยู่ที่ศาล หากแต่อยู่ที่ฝ่ายนิติบัญญัติ นอกจากนั้น รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๓ บัญญัติว่า “การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาลซึ่งต้อง ดำเนินการตามรัฐธรรมนูญตามกฎหมายและในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์” และมาตรา ๒๔๙ บัญญัติว่า “ผู้พิพากษาและตุลาการมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย” รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้เช่นนี้ ในกรณีที่กฎหมายกับความยุติธรรมขัดแย้งกัน กฎหมายไม่เอื้ออำนวยให้ถือว่า ความยุติธรรมสำคัญกว่ากฎหมาย เพราะถือว่าอำนาจในการออกกฎหมายหรือเปลี่ยนแปลงกฎหมาย อยู่ที่ฝ่ายนิติบัญญัติ มิใช่อยู่ที่ศาล

^{๓๓} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๕๘๗/๒๕๔๔ คดีอื่นที่ตัดสินทำนองเดียวกันนี้มีอีกหลายคดี เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๓๓๗/๒๕๐๐ และ ๑๑/๒๕๑๘

ปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาในทางปฏิบัติโดยเฉพาะ เพื่อความเข้าใจปัญหาเหล่านี้อย่างแท้จริง ผมใคร่ขอยกเรื่องในคดีจริง ๆ มาแสดงเป็นตัวอย่าง ๒ เรื่อง จะใคร่ขอเรียนเชิญท่านผู้มีเกียรติที่เคารพ นั้บัลลังก์ศาลยุติธรรมด้วยกันกับผม โดยเป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษาคดี ๒ เรื่องนี้

คดีแรก โจทก์ฟ้องขอให้จำเลยรับเด็กเป็นบุตร

ข้อเท็จจริงมีว่า เมื่อก่อน พ.ศ. ๒๕๑๙ โจทก์ซึ่งเป็นมารดาเด็ก กับจำเลย ต่างก็เป็นคนงานในโรงงาน ทำปลาด้วยกัน ตอนเลิกงานกลับบ้านด้วยกัน ได้เสียกันในทุกๆ ๑๐ กว่าครั้ง โจทก์ตั้งครรภ์จึงบอกจำเลย จำเลยให้คำมั่นต่อโจทก์ว่าจะเลี้ยงดูและรับเด็กเป็นบุตร จำเลยเคยให้รูปถ่ายและของขวัญแก่โจทก์ แต่พอ โจทก์คลอดบุตร จำเลยไม่ยอมรับว่าเด็กนั้นเป็นบุตรของตน และไม่ยอมติดต่อกับโจทก์อีก โจทก์จึง ฟ้องให้จำเลยรับว่าเด็กที่คลอดเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของจำเลย ขณะนั้นกฎหมายที่ใช้บังคับแก่ คดีนี้คือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งมาตรา ๑๕๒๙ (เดิม) บัญญัติว่า “การฟ้องคดีขอให้รับเด็ก เป็นบุตร ให้มีได้แต่ในกรณีต่อไปนี้

.....

(๔) เมื่อบิดามารดาได้อยู่กินด้วยกันอย่างเปิดเผยในระยะเวลาซึ่งหญิงมารดาอาจตั้งครรภ์ได้

(๕) เมื่อมีพฤติการณ์ที่รู้กันทั่วไปตลอดมาว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย

..... ”

บังเอิญคดีนี้เป็นสำนวนคดีของผมเองเมื่อเป็นผู้พิพากษาหัวหน้าคณะอยู่ที่ศาลฎีกา และเป็นคดี สุดท้ายของผมที่ศาลฎีกาด้วย ผมใคร่ครวญอยู่นาน เพราะผมเห็นว่ากฎหมายบทนี้ไม่เป็นธรรมแก่โจทก์ และบุตรอย่างยิ่ง แต่ก็ไม่ทราบว่าจะหาทางออกอย่างไร ผมยังไม่ได้ปรึกษาองค์คณะของผมอย่างเป็นทางการจะลักษณะ เพราะคิดว่าอย่างน้อย ผมเองต้องมีเหตุผลที่หนักแน่นพอที่จะตัดสินใจแตกต่างไป จากหลักปฏิบัติปัจจุบัน จึงยังไม่ได้คุยกันในรายละเอียด ผมพยายามใคร่ครวญในเบื้องต้นว่าควรจะมี เหตุผลอะไรแต่ก็จนปัญญาจริง ๆ จะออกไปทางไหนก็ได้ เพราะกฎหมายบัญญัติไว้ชัดเจนว่า ต้องมี การอยู่กินด้วยกันอย่างเปิดเผยในระยะเวลาที่หญิงมารดาอาจตั้งครรภ์ได้โจทก์จึงจะมีสิทธิฟ้องได้ พอถึง เวลาที่ผมลาออกจากศาลฎีกาเพื่อรับตำแหน่งหัวหน้ารัฐบาลเมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๑๙ หลังจากที่พ้นจาก ตำแหน่งหัวหน้ารัฐบาลแล้วผมก็ยังอยากจะทราบว่าศาลฎีกาตัดสินคดีนี้อย่างไรปรากฏว่าคดีนี้ศาลฎีกาจารย์ บัญญัติ สฐิระ รับ “มรดกความ” จากผมไป ผมคิดว่าศาลฎีกาจารย์บัญญัติ ๔ ก็ประสบปัญหาอย่างผม เหมือนกัน ท่านจึงต้องนำคดีนี้เข้าที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัย ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาตัดสินยกฟ้อง เพราะโจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องเนื่องจากกฎหมายไม่ได้ให้อำนาจไว้” ท่านผู้มีเกียรติที่ผมเชิญชวนให้ นั้บัลลังก์ศาลยุติธรรมกับผม เราจะพิจารณาคดีเรื่องนี้อย่างไร ? เรื่องนี้กฎหมายว่าไว้อย่างชัดเจน

๑๔ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๐/๒๕๒๐ (ประชุมใหญ่)

เราจะเลี้ยงออกไปจากกฎหมายได้อย่างไร นี่เป็นปัญหาที่เราต้องพิจารณากันต่อไป อย่างไรก็ตามเดี๋ยวนี้อำนาจนี้เกิดขึ้นอีก จะไม่เป็นปัญหาแล้วเพราะประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บทนี้ได้รับการแก้ไขแล้วจากมาตรา ๑๕๒๙ (๔) เดิมมาเป็นมาตรา ๑๕๕๕ ใหม่ ซึ่งบัญญัติว่า “การฟ้องคดีขอให้รับเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายให้มีได้แต่ในกรณีต่อไปนี้

(๖) เมื่อได้มีการร่วมประเวณีกับหญิงมารดาในระยะเวลาซึ่งหญิงนั้นอาจตั้งครรภ์ได้ และมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเด็กนั้นมิได้เป็นบุตรของชายอื่น”

จึงหมดปัญหาแล้ว แต่ว่าเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาหลักกฎหมายที่ว่าความยุติธรรมควรมาก่อนกฎหมายข้อนี้ ผมคิดว่าเราควรเก็บเรื่องนี้ไว้พิจารณาใคร่ครวญต่อไปด้วย

คดีที่สอง ยายรับมรดกของหลานชาย

คดีนี้เกิดขึ้นในครั้งรัชกาลที่ ๕ ข้อเท็จจริงมีว่า ยายอายุ ๘๐ ปี ลูกก็ตายแล้วไม่มีญาติอื่นๆ ที่มีชีวิตเหลืออยู่อีกเลย นอกจากหลานชายคนเดียว ยายมีทรัพย์สินสมบัติทั้งเนื้อทั้งตัว คือกระบือ ๑๐๐ ตัว ราคาตัวละ ๘ เหรียญ รวมแล้ว ๘๐๐ เหรียญ ยายยกกระบือทั้ง ๑๐๐ ตัว ให้หลานชายทั้งหมด มุ่งฝากฝังฝากใช้ไว้กับหลานชาย ให้หลานชายช่วยเลี้ยงดูจนจบจนชีวิตจะหาไม่ ต่อมาหลานชายแต่งงาน หลานชายกับหลานสะใภ้มีลูก ๒ คน ต่อมาหลานชายตายไม่ได้ทำพินัยกรรมไว้ ระหว่างที่หลานชายอยู่กับหลานสะใภ้ หากินมีเงินมีทองขึ้นมา ๒๐๐ เหรียญ ปัญหาว่าจะแบ่งมรดกของหลานชายอันได้แก่ เงิน ๘๐๐ เหรียญ ของราคากระบือ กับ ๒๐๐ เหรียญ อันเป็นเงินที่ได้มาระหว่างสมรสอย่างไร ถ้าถือตามกฎหมายขณะนั้น เมื่อหลานชายไม่ได้ทำพินัยกรรมไว้ ยายจะไม่ได้รับมรดกของหลานชายเลยจนบาทเดียว เพราะตามกฎหมายลักษณะมรดก ทายาทโดยธรรมที่เป็นญาติสนิทรับไปแล้ว ทายาทที่เป็นญาติห่างก็ไม่ได้รับ ตามหลักกฎหมายที่ว่าญาติสนิทตัดญาติห่าง กรณีนี้หลานชายมีทั้งภริยาและบุตรที่ยังมีชีวิตอยู่ตามกฎหมายภริยาและบุตรเป็นญาติอันดับที่สนิทกับเจ้ามรดกมากที่สุดก็รับมรดกรายนี้ไป ส่วนยายห่างไปหน่อยก็ไม่ได้เลย ตามกฎหมายในเวลานั้นยายอดตาย ไม่มีอะไรเหลือเป็นทรัพย์สินมรดกตกทอดแก่ตนเลย คดีเรื่องนี้ขึ้นสู่ศาลฎีกา ศาลฎีกาขณะนั้นก็ทำอะไรไม่ได้ อย่างไรก็ตาม ศาลฎีกาขณะนั้นขอพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัยจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งกฎหมายสมัยนั้นยังเปิดทางให้ทำได้ พระองค์มีพระบรมราชวินิจฉัยลงมาว่าเงิน ๒๐๐ เหรียญที่หลานชายและหลานสะใภ้ทำมาหาได้ ให้แบ่งระหว่างหลานสะใภ้กับลูกสองคน หลานสะใภ้ได้ครึ่งหนึ่ง คือ ๑๐๐ เหรียญ ลูกสองคนได้ไปอีกครั้งหนึ่ง คือ ได้คนละ ๕๐ เหรียญ แต่กระบือ ๑๐๐ ตัวนั้น ทรงให้แบ่งเป็น ๒ ส่วนเท่า ๆ กัน คือให้หลานสะใภ้ครึ่งหนึ่งให้ยายอีกครั้งหนึ่ง นี่เป็นพระราชธรรมพิเศษ”

๑๕ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๔๔/๑๒๑ คดีที่ศาลฎีกาขอพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัย เมื่อมีพระบรมราชวินิจฉัยลงมาแล้วก็เรียกว่า “พระราชธรรมพิเศษ” ในการมีพระบรมราชวินิจฉัยเกินกฎหมายนี้ ทรงเคยรับสั่งไว้ก่อนแล้วว่า “...ที่พระเจ้าแผ่นดินใช้อำนาจเกินกฎหมายแต่ไม่เกินกำหนดพระบรมเดชานุภาพของเจ้าแผ่นดินเมืองนี้ ... มีผลอันดีในทางยุติธรรม” (พระราชหัตถเลขาที่ ๑๑/๒๙๒ ลงวันที่ ๒๙ มิถุนายน ๑๑๘)

ตามคดีตัวอย่างทั้งสองตัวอย่างที่ยกมานี้ ย่อมเห็นพ้องต้องกันว่า กฎหมายไม่ยุติธรรมแก่คู่ความ เป็นอย่างยิ่ง แต่ปัจจุบันศาลก็ทำอะไรไม่ได้นอกจากยกฟ้องโจทก์เท่านั้น ไม่มีกรณีที่จะทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาขอพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัยอีกชั้นหนึ่งเช่นสมัยรัชกาลที่ ๕^{๑๖}

แนวพระราชดำริที่ว่า ในกรณีที่กฎหมายขัดต่อความยุติธรรม ต้องถือความยุติธรรมเป็นสำคัญนั้น สอดคล้องกับสามัญสำนึกเป็นอย่างยิ่ง มีหลักกฎหมายสากลสนับสนุนอยู่ คือ หลักกฎหมายธรรมชาติ (Natural Law) ที่อ้างถึงข้างต้น อนึ่ง มีสุภาษิตกฎหมายโรมันบทหนึ่งกล่าวไว้ว่า “ผู้พิพากษาที่ดีย่อมวินิจฉัยคดีตามหลักแห่งความยุติธรรมและความถูกต้อง และถือความยุติธรรมสำคัญกว่ากฎหมาย” (BONUS JUDEX SECUNDUM AEQUUM ET BONUM JUDICAT, ET AEQUITATEM STRICTO JURI PRAEFERT : A GOOD JUDGE DECIDES ACCORDING TO JUSTICE AND RIGHT AND PREFERS EQUITY TO STRICT LAW.)

แนวปฏิบัติของศาลยุติธรรมแนวที่สองนี้ถือเอากฎหมายเป็นสำคัญหากกฎหมายกับความยุติธรรม ขัดแย้งกัน เราก็ถือตามหลักกฎหมายอังกฤษซึ่งแม้ในปัจจุบันก็ยังเป็นอยู่อย่างนี้ อย่างไรก็ตามหลักกฎหมาย อังกฤษดังกล่าวก็มีผู้คัดค้านอยู่เป็นอันมาก ลอร์ดเดนนิ่ง (Lord Denning) ซึ่งเป็นอดีตอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ที่มีความสามารถสูงยิ่งท่านหนึ่งและได้รับการยกย่องสรรเสริญจากนักกฎหมายทั่วโลกว่าเป็นนักกฎหมายแห่งศตวรรษที่ ๒๐ ให้ความเห็นว่าการพิจารณาพิพากษารรคดีนั้น หน้าที่ของผู้พิพากษาคือให้ความยุติธรรมแก่คู่ความทั้งหลาย ก็เมื่อกฎหมายไม่ยุติธรรมจะถือตามกฎหมายอย่างไรได้ ท่านกล่าวว่าท่านเองไม่มีหน้าที่อื่นใด นอกจากจะให้ความยุติธรรมแก่คู่ความทุกฝ่าย เพราะถ้าหากจะรอไปจนกว่าจะได้มีการแก้ไขกฎหมายซึ่งเกี่ยวกับคดีที่ศาลกำลังพิจารณาอยู่คู่ความก็จะไม่ได้รับความยุติธรรมอยู่นั่นเอง เมื่อมีการฎีกาคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ของลอร์ดเดนนิ่งไปยังศาลสภาขุนนาง (เทียบได้กับศาลฎีกาของเรา) ศาลสภาขุนนางก็ตัดสินกลับคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ของท่าน อ้างว่าศาลไม่มีหน้าที่ไปบัญญัติกฎหมายใหม่ แต่เป็นหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติที่จะออกกฎหมายมาอุดช่องว่างของกฎหมายนั้น

ถ้าข้อเท็จจริงในคดีตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๔๔/๑๒๑ เกิดขึ้นขณะนี้ การแบ่งมรดกจะเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กล่าวคือ ทรัพย์ที่ยายยกให้หลานชาย คือ กระบือ ๑๐๐ ตัว มีมูลค่า ๘๐๐ เหรียญ เป็นสินส่วนตัวของหลานชายเพราะได้มาก่อนสมรส ส่วนทรัพย์สินที่หลานชายกับหลานสะใภ้ทำมาหากินมีทรัพย์สินร่วมกัน ๒๐๐ เหรียญนั้นเป็นสินสมรส เมื่อหลานชายตาย ส่วนที่ตกเป็นมรดกของหลานชายได้แก่ ค่ากระบือ ๑๐๐ ตัว ๘๐๐ เหรียญ และเงินครึ่งหนึ่งของสินสมรส คือ ๑๐๐ เหรียญ รวมเป็นมรดก ๘๐๐ เหรียญ หลานชายตายโดยไม่ได้ทำพินัยกรรมไว้ มรดกจึงตกทอดแก่ทายาทโดยธรรม ผู้มีสิทธิได้รับมรดกคือหลานสะใภ้และบุตรอีก ๒ คน หลานสะใภ้ได้รับมรดกเสมือนเป็นทายาทชั้นบุตร (มาตรา ๑๖๓๔(๑)) ส่วนยายเป็นทายาทโดยธรรมอันดับ ๔ (มาตรา ๑๖๒๔) จึงถูกตัดมิให้รับมรดก (มาตรา ๑๖๓๐) ดังนั้น มรดกของหลานชาย ๘๐๐ เหรียญ จึงต้องแบ่งเป็น ๓ ส่วน ส่วนละ ๓๐๐ เหรียญ หลานสะใภ้ได้ ๓๐๐ เหรียญ บุตร ๒ คน ได้คนละ ๓๐๐ เหรียญ หลานสะใภ้ได้ไปรวมทั้งสินส่วนตัว ที่แบ่งจากสินสมรสเมื่อหลานชายตาย (มาตรา ๑๕๓๓) อีก ๑๐๐ เหรียญ เป็นเงิน ๔๐๐ เหรียญ ส่วนยายไม่มีสิทธิได้มรดกจากหลานชายเลย ทั้ง ๆ ที่กระบือ ๑๐๐ ตัว เคยเป็นทรัพย์สินของยายมาก่อน ถ้าถือแนวปฏิบัติในปัจจุบันของศาลยุติธรรม ในแง่ของความยุติธรรมก็ดี ในแง่ของมนุษยธรรมก็ดี ยายต้องตกเร่ร่อนลำบากเพราะไม่มีทรัพย์สินสำหรับดำรงชีพอยู่ต่อไป

๑๖ พระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา ๒๐ วรรคสอง บัญญัติว่า “คดีใดซึ่งศาลฎีกาได้พิจารณาพิพากษาแล้ว คู่ความหาสิทธิที่จะทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาคัดค้านคดีนั้นต่อไปอีกไม่”

เองในภายหน้า”^{๑๗}

เมื่อพิจารณาถึงเหตุผลต่างๆ ที่กล่าวมาย่อมเห็นได้ว่าการถือเอาความยุติธรรมเป็นสำคัญย่อมมีน้ำหนักดีกว่าการถือกฎหมายเป็นสำคัญ แม้กระนั้นก็ตามยังมีปัญหาในทางปฏิบัติที่น่าจะพิจารณาอีกปัญหาหนึ่งคือ อย่างไรที่เรียกว่ายุติธรรม บางท่านพูดว่าอย่างนี้ไม่ยุติธรรม แต่อีกท่านบอกว่าอย่างนี้ยุติธรรมแล้ว ยกตัวอย่าง กรณีที่พูดถึงเรื่องการกำหนดโทษเฮโรอีนโดยไม่คำนึงว่าปริมาณเฮโรอีนของกลางมีเท่าไร ตัดสินจำคุกตลอดชีวิตบางท่านเห็นว่ายุติธรรมแล้วแต่บางท่านเห็นว่าโทษแรงเกินไปปริมาณเฮโรอีนมีนิดเดียวเท่านั้น จำคุกถึงตลอดชีวิตเชียวหรือ สิ่งที่สุดยอดของความยากก็คือ จะขีดเส้นว่ายุติธรรมตรงไหน แล้วเรื่องอะไรยุติธรรมหรือไม่ยุติธรรม เคยมีการขัดแย้งกันมาแล้วระหว่างฝ่ายตุลาการกับฝ่ายนิติบัญญัติ เรื่องนั้นเป็นคดีตามกฎหมายควบคุมค่าเช่าในภาวะคับขัน ว่าการคุ้มครองนี้จะคุ้มครองผู้เช่าแค่ไหนเพียงไร หรือว่าจะคุ้มครองผู้ให้เช่าแค่ไหนเพียงไร ทางฝ่ายรัฐสภาก็เห็นว่าต้องคุ้มครองผู้เช่าเพราะว่าเป็นผู้เดือดร้อนมากกว่า แต่ว่าฝ่ายศาลก็เห็นว่าผู้ให้เช่านั้นแหละเดือดร้อนมากกว่า ผู้เช่ารายขึ้นเป็นลำดับเป็นเศรษฐกิจส่วนผู้ให้เช่ามีแต่ที่ดินให้เช่า ค่าเช่าก็ขึ้นไม่ได้ รายได้ลดลง ถกเถียงกันมาก เพราะฉะนั้นการตัดสินคดีนี้ย่อมแล้วแต่ว่าจะตีความกันอย่างไร กรณีกำลังกันอยู่ ชาวก็ได้ คำก็ได้ ท่านตีความตามมโนธรรมของท่านแล้วเรื่องนี้ไม่มีปัญหาเรื่องทุจริตหรือความลำเอียงครอบงำมโนธรรมของท่าน เมื่อศาลเห็นว่าฝ่ายผู้ให้เช่าควรจะได้รับความเป็นธรรมมากกว่า^{๑๘} ก็ตัดสินให้ประโยชน์แก่ฝ่ายผู้ให้เช่าแต่ฝ่ายนิติบัญญัติท่านไม่เห็นด้วยอย่างนั้น ท่านก็ออกกฎหมายมาใหม่ลบล้างแนววินิจฉัยของคำพิพากษาศาลฎีกาฉบับนี้มีให้มีผลผูกพันสำหรับคดีภายหลัง เพราะท่านเห็นว่าฝ่ายผู้เช่าควรจะได้รับ การคุ้มครองมากกว่า ด้วยความเคารพอย่างสูงต่อฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายตุลาการ ผมเห็นว่าในกรณีที่มีปัญหาก้างกันว่าจะไรยุติธรรมอะไรไม่ยุติธรรมควรปล่อยให้ประธานเจ้าหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติในการที่จะบัญญัติกฎหมายอย่างไรตรงกันข้ามถ้าเป็นกรณีที่จะเกิดความยุติธรรมถึงขั้นอุกฤษฎ์อย่างสองเรื่องที่ผมยกมาเป็นอุทาหรณ์ ยายไม่ได้มรดกตอนนี้ยายก็อดตาย ในเรื่องเด็กที่จำเลยไม่รับเป็นบุตรก็เป็นลูกไม่มีพ่อซึ่งจะเป็นปมด้อยไปตลอดชีวิต ถือได้ว่าเป็นเรื่องยุติธรรมถึงขั้นอุกฤษฎ์ ถ้าเข้าขั้นอุกฤษฎ์ผมคิดว่าน่าจะต้องพยายามหาทางที่จะแก้ไขกฎหมายให้บุคคลเหล่านี้ได้รับความยุติธรรมจนได้

ในภาพรวมจะเห็นได้ชัดเจนว่าพระบรมราชาใจทางองค์นี้ชี้ทางสว่างให้แก่บรรดานักกฎหมายทั้งหลายตระหนักอยู่ตลอดเวลาว่า ความยุติธรรมนั้นคือสารัตถะและหลักชัยของกระบวนการยุติธรรม ส่วนกฎหมายนั้นเป็นวิถีทางหรือปัจจัยที่น่าจะนำไปสู่ความยุติธรรม ความยุติธรรมจึงต้องมาก่อนและอยู่เหนือกฎหมาย หลักการสำคัญนี้สอดคล้องกับสามัญสำนึกและเป็นไปในแนวเดียวกันกับปรัชญา

^{๑๗} Magor and St. Mellons R.D.C.v. Newport Corporation (1950) 2 All E.R.1226

^{๑๘} พระราชบัญญัติควบคุมค่าเช่าในภาวะคับขัน พ.ศ. ๒๔๘๖, พ.ศ. ๒๔๘๙ และ พ.ศ. ๒๔๙๐ และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๒๑/๒๔๘๘ และที่ ๑๐๘๙-๑๐๙๗/๒๔๙๐

ของหลักกฎหมายธรรมชาติซึ่งมีปราชญ์ทางกฎหมายส่วนหนึ่งเห็นพ้องด้วยตลอดมา แม้ในบางยุคบางสมัย จะมีผู้สนับสนุนน้อยไปบ้างก็ตาม

การเจาะทางตันสู่ความยุติธรรม

ดูจะไม่มีทางอื่นใดที่จะดีไปกว่าการแก้ไขรัฐธรรมนูญ เพื่อเจาะทางตันสู่ความยุติธรรม ผมเห็นว่า อาจทำได้โดยการแก้ไขรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๓ และมาตรา ๒๔๙ ดังต่อไปนี้คือ

มาตรา ๒๓๓ การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาลซึ่งต้องดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ ตามกฎหมาย และ**ความยุติธรรม** และในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ **ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายกำหนด**^{๑๙}

มาตรา ๒๔๙ ผู้พิพากษาและตุลาการมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และ**ความยุติธรรม**

นอกจากนี้อาจจะมีพระราชบัญญัติกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อยุติความหลักการใหญ่ ในบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ดังนี้

“มาตรา ในกรณีที่กฎหมายวิปริต หรือไม่มีกฎหมายอันจะส่งผลให้การพิจารณาตัดสินคดีเกิดความยุติธรรมขึ้นออกกฎหมายให้ศาลมีอำนาจวินิจฉัยคดีให้ความยุติธรรมแก่คู่ความได้ตามที่เห็นสมควร ในกรณีดังกล่าวให้นำเอากฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความที่ใช้อยู่ในขณะนั้นมาใช้บังคับโดยอนุโลม

เมื่อคดีดังกล่าวถึงที่สุดแล้วคำวินิจฉัยของศาลในวาระหนึ่งให้มีผลเฉพาะคดีนั้นและไม่ผูกพันคดีอื่น”

ข้อพิจารณาประกอบ

๑. การแก้ไขรัฐธรรมนูญตามข้อเสนอแนะนี้จะเป็นการสอดคล้องกับภารกิจหลักของผู้พิพากษาตุลาการที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่ “เพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ประชาชน” ดังที่ปรากฏในคำถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ซึ่งบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๒ และในขณะเดียวกันก็เป็น การถ่วงดุลอำนาจระหว่างฝ่ายตุลาการกับฝ่ายนิติบัญญัติและมีใช่เป็นการให้ฝ่ายตุลาการก้าวล่วงเข้าไปในอำนาจหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติโดยไม่มีเหตุอันสมควร

๒. การแก้ไขรัฐธรรมนูญตามข้อเสนอแนะนี้ โดยมีพระราชบัญญัติกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการตามมาด้วย แทนที่จะบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญทั้งหมดดูจะเหมาะสมกว่าเพราะเรื่องนี้เป็นเรื่องใหม่ และมีข้อยุ่งยากและอุปสรรคนานัปการ หากบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแล้วเกิดมีข้อผิดพลาดหรือบกพร่อง การแก้ไขปรับปรุงใหม่ในภายหลังจะยากกว่าการบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ซึ่งรัฐธรรมนูญก็ได้

^{๑๙} ที่ขัดแย้งกับตัวอักษรพิมพ์หมายถึงคำที่ขอตีความและที่ตัวพิมพ์เอนและหนาหมายถึงข้อความที่ขอเพิ่มเติมใหม่ในฉบับบัญญัติปัจจุบัน

ให้อ่านใจไว้แล้ว

๓. การที่เสนอให้แก้ไขรัฐธรรมนูญเป็นข้อเสนอแนะเบื้องต้นเท่านั้น ทั้งนี้ เพราะการแก้ไขกฎหมายเพื่อการใดการหนึ่งนั้นไม่ยาก แต่ที่ยุ่งยากมากคือเมื่อแก้ไขแล้วมีผลกระทบต่อเรื่องอื่น ๆ อันไม่พึงปรารถนาซึ่งเราคาดคิดไม่ถึงก็อาจเป็นได้ จึงสมควรได้รับการพิจารณาโดยรอบคอบจากท่านผู้เชี่ยวชาญในด้านรัฐธรรมนูญก่อน

๔. การแก้ไขรัฐธรรมนูญในขณะนี้อาจมีปัญหา “Y2K” ของรัฐธรรมนูญเองตามมาก็เป็นไปได้ โดยเฉพาะอาจเกิด “อุบัติเหตุ” ในแง่ที่คาดคิดไม่ถึง เป็นต้นว่าอาจมีการขอแก้ไขเรื่องต่าง ๆ ในรัฐธรรมนูญแทรกซ้อนตามมาด้วย ซึ่งอาจจะเป็นเรื่อง “ถอยหลังเข้าคลอง” ที่สาธารณชนไม่ปรารถนาก็เป็นไปได้ จึงขอเสนอเป็นแนวทางไว้ก่อนจนกว่าสภาวะ “Y2K” ของรัฐธรรมนูญจะผ่านพ้นไป

ท่านผู้มีเกียรติที่เคารพ ท่านได้นั่งบัลลังก์ศาลยุติธรรมเพื่อพิจารณาพิพากษาคดีเหล่านี้ด้วยตัวท่านเองจากคดีจริง ๆ แล้ว ท่านย่อมเห็นปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ของศาลได้ชัดเจนขึ้นว่า แม้ผู้พิพากษาใคร่จะพิพากษาคดีโดยถือเอาความยุติธรรมมาก่อนกฎหมายก็ทำไม่ได้เต็มที่ด้วยมีอุปสรรคอยู่หลายประการ โดยเฉพาะตัวกฎหมายเอง แต่เมื่อพิเคราะห์อุปสรรคต่าง ๆ แล้วเราช่วยกันหาช่องทางแก้ไขโดยแก้ไขรัฐธรรมนูญตามข้อเสนอแนะนี้ น่าจะเป็นหนทางหนึ่งที่จะทำให้กระบวนการยุติธรรมของเราเป็นไปด้วยความยุติธรรมตามพระราชดำรินี้

หากมีคดีให้รับเด็กเป็นบุตรก่อนแก้ไขมาตรา ๑๕๒๙(๔) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และมีคดียารับมรดกของหลานชายเกิดขึ้นอีก โจทก์และบุตรในคดีแรก ยายในคดีหลังก็ควรได้รับความยุติธรรมอย่างที่ท่านควรได้รับ

มีพระบรมราโชวาทอีกองค์หนึ่งที่เตือนใจผู้ใช้กฎหมายว่า

“...กฎหมายนั้นไม่ใช่ตัวความยุติธรรมเป็นแต่เพียงเครื่องมืออย่างหนึ่งสำหรับการรักษาและอำนวยความยุติธรรมเท่านั้น การใช้กฎหมายจึงต้องมุ่งหมายใช้เพื่อรักษาความยุติธรรม ไม่ใช่เพื่อรักษาดัชนีของกฎหมายเอง....”^{๒๐}

ภาษากฎหมาย

เรื่องที่น่าสนใจมากอีกเรื่องหนึ่ง คือ เรื่องภาษากฎหมาย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงสนพระราชหฤทัยในภาษากฎหมายไทยด้วยเป็นพิเศษ ภาษาภาษานี้เป็นสื่ออย่างเดียวที่มีอยู่ในกฎหมาย ไม่ว่าเรื่องอะไรที่เกี่ยวกับกฎหมายหรือเกี่ยวกับบรรทัดก็ต้องสื่อกันด้วยภาษานี้กฎหมายอาจขาดตกบกพร่องเพราะภาษาที่ใช้ในตัวบทกฎหมายไม่รัดกุม คดีอาจจะแพ้ เพราะคำคู่ความเคลือบคลุมก็เป็นได้ นักกฎหมายทุกคนจึงต้องระมัดระวังในการใช้ภาษากฎหมายซึ่งมีรากฐานมาจากภาษาเขียนมาตรฐานนั่นเอง

^{๒๐} พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานประกาศนียบัตรแก่ผู้สอบไล่ได้วิชาความรู้ชั้นเนติบัณฑิต สมัยที่ ๓๓ ปีการศึกษา ๒๕๒๓ ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร เมื่อวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๒๔

ถ้าสังเกตภาษาเขียนของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะเห็นได้ว่าทรงใช้สำนวนที่เรียบ เข้าใจง่าย ใช้คำสั้นแต่กินความกว้าง ทรงระมัดระวังเลือกใช้แต่ถ้อยคำที่เหมาะสม ทรงพิถีพิถันเป็นพิเศษในการใช้บุพพทที่ถูกต้องด้วย อีกข้อหนึ่ง ถ้าหากท่านผู้มีเกียรติที่เคารพสังเกตดูงานพระราชนิพนธ์ของพระองค์แต่ละเรื่องไม่ว่าจะเป็นเรื่องพระมหาชนก หรือนายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ หรือติโต จะเห็นว่าทรงมีลีลาของพระองค์เองคือ ทุกเรื่องที่จะเขียนใช้เครื่องหมายวรรคตอน อย่างเช่น พอจบประโยคจะต้องมีฟูลสตอป หรือมหัพภาคแบบภาษาอังกฤษ แต่ว่าในระหว่างประโยคพระองค์ไม่ได้ทรงใช้เครื่องหมายวรรคตอนของอังกฤษทั้งหมด เช่น เซมิโคลอน (semi - colon) ซึ่งเรียกว่า อัฒภาค ไม่ทรงใช้ แต่ทรงใช้เครื่องหมายเปิดและปิดคำพูด และก่อนจะมีเครื่องหมายเปิดและปิดนั้นจะมีโคลอน (colon) เป็นระเบียบเดียวกัน และอีกสิ่งหนึ่งที่เห็นในพระราชนิพนธ์ ถ้าสังเกตให้ดีคือการสร้างประโยคจะมีประธาน กริยา และกรรม เหมือนกับการสร้างประโยคในภาษากฎหมายไทยปัจจุบัน ซึ่งมีประธาน กริยา และกรรม ที่เราปฏิรูประบบกฎหมายไทยในครั้งรัชกาลที่ ๕ เราได้อาแบบฉบับของการร่างกฎหมายของนานาประเทศมาใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งของประเทศที่ใช้ประมวลกฎหมายเพราะฉะนั้นทุกคำในประโยคในภาษากฎหมายไทยจะมีความหมายและอยู่ในที่ที่ควรจะอยู่ มีทั้งประธาน กริยา และกรรม ไม่ใช่เขียนไปเรื่อย ๆ

เรื่องภาษาพูดของพระองค์ก็เป็นเรื่องแปลกออกไปอีกทางหนึ่ง คือทรงมีทักษะในทางภาษา ในเรื่องของการ “เล่นคำ” ทรงมีพระอารมณ์ขันในเรื่องภาษาด้วย ผมขอยกตัวอย่างประกอบ เล่าขานกันมานานปีว่าเมื่อตอนต้นรัชกาลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินทางชลมารคไปในอ่าวไทยทอดพระเนตรเห็นเกาะแห่งหนึ่ง จึงรับสั่งถามว่า

“นั่นเกาะอะไร?”

ผู้ที่ติดตามเสด็จก็อ้าอึ้งอยู่พักหนึ่ง แล้วกราบบังคมทูลว่า

“ทรงพระนามว่าเกาะช้าง”

รับสั่งว่า

“อ้อ เป็นญาติของฉันเหมือนกันนะ”

อีกเรื่องหนึ่ง ราชวงศ์จักรีคนหนึ่งซึ่งนาน ๆ มาอยู่เวรครั้งหนึ่งอยากจะได้พระหลวงพ่ोजิตรลดาเป็นกำลัง เพราะเป็นพระเครื่องที่หาได้ยาก ใคร ๆ ก็อยากจะได้ไว้คุ้มครอง จึงคิดจะขอพระราชทานจากพระองค์ท่าน เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จ ฯ ผ่านมา นายทหารราชองครักษ์ผู้นี้ก็กราบบังคมทูลพระกรุณาขึ้นว่า

“ขอเดชะ ขอพระหลวงพ่ोजิตรลดาองค์หนึ่ง”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรับสั่งตอบทันทีว่า

“ขอเดชะ หลวงพ่ोजิตรลดาหมด”

เมื่อเร็ว ๆ นี้มีคณะบุคคลคณะหนึ่งเข้าเฝ้า ฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงโปรดปรานการเลี้ยงสุนัขมาก ทรงปรารภถึงสุนัขพันธุ์ “มิดโรด” ที่ทรงเลี้ยงไว้ว่าเป็น “พันธุ์เทศ” ชนิดหนึ่ง ผู้ฟังก็

แปลกใจเพราะต่างก็ไม่เคยได้ยิน พันธุ์ “มิดโรด” มาก่อน แล้วเป็นสุนัข “พันธุ์เทศ” ด้วย ยิ่งไม่เคยได้ยินใหญ่ ก็ฟังพระองค์ท่านรับสั่งต่อไปจนกระทั่งทรงเฉลยปัญหาให้ฟังว่า “พันธุ์มิดโรด” นั่นก็คือ “หมากกลางถนน” คือ ทรงรับเอาหมากกลางถนนมาเลี้ยง ส่วน “พันธุ์เทศ” นั้นรับสั่งว่า หมายถึงสุนัขที่ทางเทศบาลเขากำลังจะเอาไปกำจัด แต่ยังไม่ทันกำจัดก็เผอิญทรงขอมาเลี้ยง รับสั่งว่าสุนัขตัวนี้น่ารักเข้าใจภาษาคนและเฉลียวฉลาดมาก ทักชะในเชิงภาษาของพระองค์ในเรื่องของการเล่นคำดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงพระอารมณ์ที่แจ่มใส ร่าเริง นี่ก็เป็นเรื่องทักชะในเรื่องภาษาพูด

ในเรื่องภาษากฎหมายโดยตรง ทรงพิถีพิถันมาก รับสั่งว่าการใช้ถ้อยคำในกฎหมาย ผู้ใช้จะต้องระมัดระวังใช้ให้เหมาะสมชัดเจนและรัดกุม

เมื่อ ๔ - ๕ ปีมาแล้ว เลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้ขอให้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาเพื่อมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้ข้าราชการพลเรือนนายหนึ่งพ้นจากตำแหน่งรองปลัดกระทรวงเนื่องจากถึงแก่อนิจกรรม

ความทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทแล้ว มีพระราชกระแสรับสั่งว่า

“ข้อความต่อไปนี้ ไม่ใช่การคัดค้านหรือคำสั่ง เป็นความสงสัย เคยเข้าใจว่าตำแหน่งของข้าราชการจะว่างลงเพราะผู้ครองตำแหน่งถึงแก่กรรม และทางราชการจะแจ้งมาว่า “ผู้นั้น ๆ กราบบังคมทูลลาถึงอนิจกรรม” ไม่ใช่ให้ผู้นั้น ๆ “พ้นจากตำแหน่ง”

ตามกฎหมายในขณะนั้น การพ้นจากตำแหน่งดังกล่าวเนื่องจากตาย ต้องมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ (ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๑๘๔ ประกอบกับพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๑๒) ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นเรื่องประหลาด (absurd) ที่ข้าราชการถึงแก่กรรมยังจะต้องมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้พ้นจากตำแหน่งด้วยหรือ ? เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายว่าด้วยข้าราชการฝ่ายอื่น ๆ เช่น พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. ๒๕๒๑ มาตรา ๓๐ แล้ว จะเห็นว่าพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ ฯ บัญญัติไว้รัดกุมกว่า กล่าวคือ ในกรณีที่ข้าราชการตุลาการถึงแก่กรรมก็เพียงแต่นำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงทราบเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติขณะนี้ในกรณีข้าราชการพลเรือนระดับสูงถึงแก่กรรมก็นำเอาความกราบบังคมทูลเพื่อทรงทราบเท่านั้น และมีใช้กราบบังคมทูลเพื่อทรงมีพระบรมราชโองการให้พ้นจากตำแหน่ง แม้ตามตัวอักษรกฎหมายบัญญัติไว้เช่นนั้นก็ตาม

เคยมีพระราชกฤษฎีกาอยู่ฉบับหนึ่งที่รัฐบาลได้นำทูลเกล้า ฯ ถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยทรงส่งกลับลงมาให้พิจารณาใหม่โดยเฉพาะในเรื่องการใช้คำราชาศัพท์ในกฎหมายฉบับนี้รับสั่งว่ากฎหมายฉบับก่อน ๆ ในเรื่องเดียวกันนี้ ใช้คำว่า “ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย” หรือ “ทูลเกล้า ฯ ถวาย” แต่ทำไมในฉบับนี้จึงใช้ “ทูลเกล้า ฯ” เฉย ๆ รับสั่งว่า “จะทูลเกล้า ฯ ไฉน ไฉน แล้วไม่ถวายหรือ” ต่อมาจึงได้รับสั่งสัพยอกกับนายกรัฐมนตรีอีกด้วยว่า “ถ้าทูลเกล้า ฯ มาเฉย ๆ ไม่ต่อท้ายว่าถวาย เรื่องก็จะไม่ถึงฉัน จะทูลอยู่บนเกล้า ฯ ของรัฐบาลอย่างนั้นแหละ” เมื่อรัฐบาลได้แก้ไขเรื่องนี้จนถูกต้องแล้ว ทรงรับสั่งว่า “การใช้คำราชาศัพท์ให้ถูกต้องในที่นี้ไม่ใช่เรื่องจู้จุกจิก แต่เป็นเรื่องสำคัญเพราะเป็นกฎหมาย”

นี่เป็นอีกแห่งหนึ่งแสดงให้เห็นความสำคัญของภาษากฎหมายในพระราชดำริของพระองค์

มาตรการเสริมมาตรการทางกฎหมาย

เราคงจะเห็นพ้องต้องกันว่าปัญหาที่บันทึกในชีวิตจิตใจและศีลธรรมของประชาชนให้เสื่อมทรามลง และทำให้การพัฒนาประเทศไม่กระเตื้องขึ้นเท่าที่ควรจะเป็นตลอดมาได้แก่ เรื่องการจ้อราษฎร์บังหลวง ซึ่งเพิ่มความรุนแรงขึ้นเป็นลำดับ มีหลายท่านเห็นว่าเนื่องจากกฎหมายบกพร่องควรปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเสียใหม่ แต่ความจริงนั้นกฎหมายไม่ได้บกพร่อง กฎหมายป้องกันและปราบปรามการจ้อราษฎร์บังหลวง และการประพฤติมิชอบในวงราชการของเรา เป็นกฎหมายที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพไม่แพ้กฎหมายในลักษณะเดียวกันของประเทศอื่น ๆ ปัญหาที่แท้จริงอยู่ที่ว่าเราไม่มีการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย (law enforcement) อย่างพอเพียง ในปี ๒๕๓๘ มีคดีเกี่ยวกับการประพฤติผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ เกิดขึ้นทั่วราชอาณาจักรเพียง ๓๑๘ คดี ปี ๒๕๓๙ มี ๓๓๕ คดี ปี ๒๕๔๐ มี ๓๑๐ คดี เท่านั้น ท่านผู้มีเกียรติที่เคารพ คงรู้สึกว่าเป็นไปได้อย่างไร เพราะตามความเข้าใจของเรา แม้แต่กรมใหญ่สักหนึ่งกรม การจ้อราษฎร์บังหลวงก็ควรจะเกิดขึ้นเกินกว่า ๓๐๐ คดี ในปีหนึ่ง ๆ เสียแล้ว ปัญหานาคิดคือ เมื่อมาตรการทางกฎหมายที่จะป้องปรามการจ้อราษฎร์บังหลวงใช้ไม่ได้ผลเช่นนี้ เราจะมีมาตรการอื่นใดมาเสริมมาตรการทางกฎหมายในการป้องปรามการจ้อราษฎร์บังหลวงและการประพฤติมิชอบในวงราชการบ้าง ? เรื่องนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นห่วงเคยรับสั่งอย่างให้คล้ายเครียดว่า เวลาเขาจะโก่งกินกัน เขาก็โก่งกินกันต่อหน้าต่อตาฉันทุกครั้ง ความหมายของเรื่องนี้คือ เวลาทุจริตมีการยืหนื่อยันแหมะกัน ก็จะเป็นการส่งมอบธนบัตรที่มีพระบรมสาทิสลักษณ์ประดิษฐานอยู่ในของกลางทั้งสิ้น

ผมฝังใจในพระบรมราโชวาทองค์หนึ่งของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวซึ่งน่าจะช่วยเสริมมาตรการทางกฎหมายเพื่อแก้ไขวิกฤตการณ์อันเกิดจากการจ้อราษฎร์บังหลวงได้เป็นอย่างดี

พระบรมราโชวาทองค์นี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานแก่ลูกเสือในพิธีเปิดงานชุมนุมลูกเสือแห่งชาติ ครั้งที่ ๖ ณ ค่ายลูกเสือวชิราวุธ อำเภอกีราธิราช จังหวัดชลบุรี เมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๑๒ อันมีความตอนหนึ่งว่า

“.....ในบ้านเมืองนั้น มีทั้งคนดีและคนไม่ดี ไม่มีใครทำให้คนทุกคนเป็นคนดีได้ทั้งหมด การทำให้บ้านเมืองมีความปรกติสุขเรียบร้อย จึงมิใช่การทำให้ทุกคนเป็นคนดี หากแต่อยู่ที่การส่งเสริมคนดี ให้คนดีได้ปกครองบ้านเมือง และควบคุมคนไม่ดีไม่ให้มีอำนาจไม่ให้ก่อความเดือดร้อนวุ่นวายได้...”

มาตรการเสริมมาตรการทางกฎหมายนี้ แสดงถึงหลักสำคัญของระบอบประชาธิปไตยในแง่ที่ว่าเมื่อมีวิกฤตการณ์หรือปัญหาอันใดของบ้านเมือง ประชาชนต้องมีส่วนร่วมมีเสียงในการร่วมกันแก้ไข และในปัญหาการจ้อราษฎร์บังหลวงนี้ก็คงจะไม่มีมาตรการอื่นใดที่จะช่วยเสริมมาตรการทางกฎหมายได้ดีเท่า มาตรการนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตระหนักในความสำคัญของมาตรการเสริมนี้มา ๓๐ ปีเศษแล้ว แม้เราจะเริ่มมาพร้อมใจกันสนองพระราชดำริปฏิบัติตามพระบรมราโชวาทองค์นี้อย่างจริงจังและต่อเนื่องกัน ตอนนี้ก็ยังไม่สายเกินไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับการเลือกตั้งประเภทต่าง ๆ ที่กำลังจะมีมาในอนาคตอัน

ใกล้นี้ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งระดับชาติหรือระดับท้องถิ่นภายใต้เงื่อนไขที่ว่าเราไม่ประพฤติดนเป็นทาสน้ำเงิน
ขายเสียงของเราเอง หรือไม่นำพาต่อหน้าที่ของราษฎรในระบบประชาธิปไตยของเราเสียเอง

ท่านผู้มีเกียรติที่เคารพ เท่าที่ผมได้บรรยายมานี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของพระราชดำริในด้านกฎหมาย
อันสองสะท้อนให้เห็นถึงพระอัจฉริยภาพในด้านกฎหมายของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งอาจนำมา
ปฏิบัติในวงการวิชาชีพกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมได้เป็นอย่างดี ยังมีพระราชดำรินี้ในด้านกฎหมาย
หรือเกี่ยวเนื่องกับกฎหมายอีกมากมายที่ไม่อาจนำมาแสดงได้ในเวลาอันจำกัดนี้

ในตอนท้ายของการแสดงปาฐกถาในวันนี้ ผมใคร่จะขอกล่าวว่าเมื่อได้พิเคราะห์ถึงพระราช-
กรณียกิจด้านกฎหมายของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตลอดระยะเวลาทั้งศตวรรษที่ผ่านมาย่อมเป็น
ที่ประจักษ์แจ้งว่า

ประการแรก ในฐานะที่ทรงเป็นพระประมุขแห่งรัฐ ในส่วนที่เกี่ยวกับการพระราชทานอภัยโทษนั้นมี
คติที่ทูลเกล้า ฯ ถวายฎีกาขอพระราชทานอภัยโทษขึ้นมาเป็นจำนวนเรือนพัน พระองค์มีพระบรม-
ราชวินิจฉัยด้วยพระองค์เองทุกคดีอย่างเที่ยงธรรมและมีพระเมตตา และด้วยพระปรีชาญาณอันสูงส่งส่งผลให้
เกิดประโยชน์สุขแก่พสกนิกรผู้ต้องโทษอาญาแผ่นดิน เป็นการผ่อนคลายความรุนแรงของโทษและ
ในบางกรณีก็เป็นการปลดปล่อยความไม่เป็นธรรมของกฎหมายเป็นการเฉพาะตัวบุคคล ทั้งครอบครัว
ของเขาเหล่านั้นก็ได้รับประโยชน์สุขอีกชั้นหนึ่งด้วย

ประการที่สอง ในการที่ทรงช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ของบ้านเมือง ทรงเข้าพระราชหฤทัย
ถึงข้อบกพร่องของกฎหมายและข้อบกพร่องรวมตลอดทั้งข้อจำกัดของผู้ใช้กฎหมายเป็นอย่างดี พระราช-
ดำริที่ทรงวางให้บรรดานักกฎหมายทั้งหลายเห็นช่องทางที่จะแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ทั้งในกฎหมายและ
ในตนเอง พระราชดำริต่าง ๆ ล้วนแต่สอดคล้องกับสามัญสำนึกทั้งเป็นธรรมและปฏิบัติตามได้ไม่ล่งสมัย
ทั้งมีผลเป็นการรื้อฟื้นระบบกฎหมายไทยและวิชาชีพกฎหมายไทยให้กระชับและรัดกุมเป็นที่ศรัทธา
ของคนทั่วไปและให้มีชีวิตชีวารุ่งโรจน์ขึ้นอีกวาระหนึ่ง

ประการที่สาม ในด้านการสร้างรากฐานแห่งระบบกฎหมายไทยและกระบวนการยุติธรรมให้สมบูรณ์และ
มั่นคง พระองค์ได้พระราชทานพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสในโอกาสต่าง ๆ อันเป็นการปลุกจิตสำนึก
ให้ผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมายมีแรงดลใจ มีอุดมการณ์และจริยธรรมอันสูงส่ง ส่องสะท้อนให้เห็นพระปรีชา
สามารถในทางกฎหมายเป็นเลิศ ทั้งที่พระองค์ไม่ได้ทรงเป็นนักกฎหมายโดยวิชาชีพ แต่ก็ทรงเข้าถึงรากแก้ว
และวิญญาณของกฎหมายและความยุติธรรมอย่างแท้จริง

ท่านผู้มีเกียรติที่เคารพ เราท่านคงจะกล่าวร่วมกันเป็นเอกฉันท์ได้ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทรงเป็นจอมปราชญ์ในทางกฎหมายโดยแท้

ท่านผู้มีเกียรติที่เคารพ ผมขอจบการแสดงปาฐกถาเฉลิมพระเกียรติด้วยเวลาเพียงเท่านี้

(บทความนี้ลงพิมพ์ในนิตยสารของเนติบัณฑิตยสภา เล่มที่ ๕๖ ตอน ๓ เดือนกันยายน ๒๕๔๓)

แนะนำจังหวัดสระแก้ว

นายสมชาย ชุ่มรัตน์
ผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้ว

ความเป็นมา

จังหวัดสระแก้ว เป็นจังหวัดอันดับที่ ๗๔ ของประเทศไทย โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี เสนอร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งเป็นจังหวัด ด้วยเหตุผลเพื่อประโยชน์แก่การปกครอง การรักษาความมั่นคง และอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในพื้นที่ รัฐสภาให้ความเห็นชอบให้จัดตั้งเป็นจังหวัด เมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๓๖ (ตามราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่มที่ ๑๑๐ ตอนที่ ๑๒๕ ลงวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๓๖) แต่เมื่อได้ศึกษาด้านการพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ในดินแดนที่เป็นจังหวัดสระแก้ว จะพบว่ามียุทธนาการทางประวัติศาสตร์มาไม่น้อยกว่า ๔,๐๐๐ ปี ก่อนคริสตกาล ซึ่งปรากฏหลักฐานยืนยัน ดังนี้

๑. จังหวัดสระแก้วในยุคหินใหม่-ยุคโลหะ ได้ค้นพบโบราณวัตถุที่บ้านโคกมะกอก ตำบลเขาสามสิบ อำเภอเขาฉกรรจ์

๒. จังหวัดสระแก้วในยุคเจนละ-ทวารวดี (พุทธศตวรรษที่ ๑๒-๑๔) ได้ค้นพบจารึกของสระแจง ที่อำเภอตาพระยา จารึกเขาน้อย เขาน้อยสิมพูและปราสาทเมืองไผ่ ที่อำเภออรัญประเทศ

๓. จังหวัดสระแก้วในยุคขอมเมืองนคร (พ.ศ. ๑๓๔๕-๑๗๖๓) ได้ค้นพบปราสาทสติกกัฏฐม ปราสาทเขาโล้น จารึกทัพเสียม ในเขตกิ่งอำเภอโคกสูง อำเภอตาพระยา โบราณสถานหนองบอน หลุมศิลาแลง ในเขตอำเภอวัฒนานคร และสระแก้ว-สระขวัญ สระพระเนตร ในเขตอำเภอเมืองสระแก้ว

๔. จังหวัดสระแก้วในยุคสุโขทัย (พ.ศ. ๑๗๗๔-๑๘๔๓) ได้ค้นพบใบเสมา พระพิมพ์เนศร์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอิทธิพลของอาณาจักรทวารวดี ซึ่งขยายอิทธิพลมาที่ศรีมโหสถ ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ ๑๒ เข้ามามีอิทธิพลในเขตสระแก้วมากขึ้น โดยเฉพาะพุทธศาสนาได้เข้ามาในกลุ่มปวงชนที่อาศัยและตั้งถิ่นฐานอยู่เดิม จนศาสนาพราหมณ์ ฮินดู เริ่มอ่อนกำลังลง

*คัดลอกมาจากหนังสือที่ระลึกพิธีเปิดศูนย์ราชการจังหวัดสระแก้ว

๕. จังหวัดสระแก้วในยุคกรุงศรีอยุธยา (พ.ศ. ๑๔๙๓-๒๓๑๐) ยุคนี้เป็นยุคทองของไทย ยุคนี้ไทยได้ขยายอาณาเขตครอบคลุมเขมรอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะเขตพื้นที่ของจังหวัดสระแก้ว ได้เป็นเส้นทางใช้ในการทำสงครามกับเขมร ดังจะเห็นได้จากเหตุการณ์ ปี พ.ศ. ๑๔๙๕ พระเจ้าอู่ทอง ยกทัพไปตีเขมร ปี พ.ศ. ๑๔๙๗ พระเจ้าอู่ทอง ได้มอบหมายให้พระรามศวร และขุนหลวงพะงั่วไปตีเขมร ปี พ.ศ. ๑๕๗๔ พระเจ้าสามพระยา ยাত্রาทัพไปตีเขมรที่นครวัด นครธม ได้เขมรมาเป็นประเทศราช ปี พ.ศ. ๒๐๓๖ สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ได้ยกทัพจากกรุงศรีอยุธยา ผ่านวิหารแดง บ้านนา เมืองนครนายก ด่านกบแจะ (ประจันตคาม) ด่านหนุมาน (กบินทร์บุรี) ด่านพระปรัง (สระแก้ว) ช่องตะโก เข้าไปตีเขมร สงครามครั้งนั้นทำให้เขมรตกเป็นเมืองขึ้นของไทยมาโดยตลอด และไทยได้อ้างว่า เขมรเป็นรัฐบริณณาการของไทย จนกระทั่งกัมพูชาตกเป็นเมืองขึ้นของฝรั่งเศสในปี พ.ศ. ๒๔๐๓ การยกทัพครั้งนั้น เชื่อกันว่าสมเด็จพระนเรศวรได้หยุดพักทัพอยู่ในเขตพื้นที่ของอำเภอดมณานคร ซึ่งต่อมาชาวสระแก้วได้สร้างพระบรมราชานุสาวรีย์ขึ้นที่อำเภอดมณานคร

๖. จังหวัดสระแก้วในยุคกรุงธนบุรี (พ.ศ. ๒๓๑๐-๒๓๒๕) ปี พ.ศ. ๒๓๒๔ เป็นปีที่จังหวัดสระแก้วต้องจารึกไว้ในประวัติศาสตร์ของจังหวัด เนื่องจากในปีนั้นพระเจ้ากรุงธนบุรี (พระเจ้าตากสิน) ได้มอบหมายให้เจ้าพระยาจักรี คุมทัพไปปราบความไม่สงบเรียบร้อยในกัมพูชา อันเนื่องมาจากสาเหตุที่พระรามราชา (นักองนง) กษัตริย์ของกัมพูชา ซึ่งเป็นกษัตริย์ที่พระเจ้ากรุงธนบุรีแต่งตั้งให้ปกครองกัมพูชา ถูกปลงพระชนม์ เจ้าพระยาจักรีได้ยกทัพออกจากกรุงธนบุรีในเดือนยี่ พ.ศ. ๒๓๒๔ และได้มาหยุดพักทัพที่สระแก้ว-สระขวัญ ก่อนที่จะยกทัพไปตีเสียมราฐ เมื่อเจ้าพระยาจักรียกทัพไปจัดการความไม่สงบเรียบร้อยที่เสียมราฐได้แล้ว จึงยกทัพกลับถึงกรุงธนบุรี ในวันแรม ๙ ค่ำ เดือน ๕ พ.ศ. ๒๓๒๕

๗. จังหวัดสระแก้วในยุคกรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. ๒๓๒๕-ปัจจุบัน) ในยุคนี้เป็นยุคที่บ้านเมืองในเขตจังหวัดสระแก้ว ได้เกิดขึ้นอย่างรูปธรรมที่ชัดเจนขึ้น เพราะรัชกาลที่ ๓ ได้โปรดเกล้ายกบ้านหินแร่ (อรัญທုံແຄ) ขึ้นเป็นเมืองอรัญประเทศ ยกบ้านแซกขึ้นเป็นเมืองวัฒนานคร ส่วนสระแก้วยังใช้ชื่อด่านพระปรัง ในรัชกาลที่ ๕ ได้จัดตั้งด่านสระแก้ว และยกเมืองวัฒนานคร เมืองอรัญประเทศ เป็นกิ่งอำเภอลำตรังต่ออำเภอกบินทร์บุรี และสร้างทางรถไฟสายตะวันออกมาถึงแปดริ้วในรัชกาลที่ ๖-๗ ได้ขยายเส้นทางรถไฟมาถึงอรัญประเทศ ในรัชกาลที่ ๔ เกิดสงครามมหาเอเซียบูรพา พื้นที่ของอรัญประเทศกลายเป็นสนามรบเพราะญี่ปุ่นใช้เส้นทางของอรัญประเทศ เพื่อเข้าสู่กรุงเทพฯ ต่อมายุคของรัชกาลที่ ๙ สระแก้วได้ยกสถานภาพขึ้นเป็นจังหวัด ที่มีศักยภาพในการพัฒนาด้านเกษตรกรรม การท่องเที่ยว การค้าชายแดน เมืองวัฒนธรรม และจะเป็นประตูสู่อินโดจีน

สภาพทั่วไป จังหวัดสระแก้วมีเนื้อที่ทั้งสิ้นประมาณ ๗,๑๙๕ ตารางกิโลเมตร อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร โดยทางรถยนต์ ประมาณ ๒๓๖ กิโลเมตร และรถไฟ ระยะทางประมาณ ๒๒๐ กิโลเมตร เป็นจังหวัดชายแดนด้านตะวันออกของประเทศไทย มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดต่างๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับอำเภอบึงนาราง จังหวัดนครราชสีมาและอำเภอนนทบุรี จังหวัดบุรีรัมย์
ทิศใต้	ติดต่อกับอำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับสาธารณรัฐกัมพูชาประชาธิปไตย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับอำเภอกบินทร์บุรีและอำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี และอำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

ประชากรและการปกครอง มีประชากรทั้งสิ้น ๕๓๐,๐๔๙ คน ส่วนใหญ่อพยพมาจากจังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือถึงร้อยละ ๔๐ ภาษาที่ใช้ ส่วนใหญ่ใช้ ภาษาอีสาน ซึ่งกระจายอยู่ในเขตอำเภอต่าง ๆ ภาษาเขมร ได้แก่ อำเภอดาพระยา ภาษาย้อและภาษาลาวพวนใช้ในบางส่วนของอำเภออุบลประเทศ ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ แบ่งการปกครองออกเป็น ๗ อำเภอ ๒ กิ่งอำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองสระแก้ว อำเภอเขาฉกรรจ์ อำเภอวังน้ำเย็น อำเภออุบลประเทศ อำเภอวัฒนานคร อำเภอดาพระยา อำเภอคลองหาด กิ่งอำเภอวังสมบูรณ์ และกิ่งอำเภอโคกสูง

สภาพทางเศรษฐกิจ

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา ทำไร่ และเลี้ยงสัตว์ พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ห่อหมกไม่คอง ข้าวโพด ปอ อ้อย ฝ้าย งา และแคนตาลูป ไม้ผลที่สำคัญ ได้แก่ มะม่วง มะขาม ขนุน ทูเรียน กระท้อน พืชที่ใช้ลำต้นที่สำคัญได้แก่ สะเดาและยูคาลิปตัส

สถานที่สำคัญ

พระสยามเทวาธิราช (จำลอง)

ตั้งอยู่หน้าสำนักงานเทศบาลตำบลอุบลประเทศ สร้างโดย พระอุทัยธรรมอารี เจ้าอาวาสวัดป่ามะไฟ ได้สร้างพระสยามเทวาธิราชจำลอง ขนาด ๐.๒๙ เมตร เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๔ ขณะนั้น มีเหตุการณ์ชายแดนด้านอุบลประเทศ กัมพูชา มีการรบพุ่งกันเป็นเวลานานกว่า ๗ ปี พระครูอุทัยธรรมอารี จึงมอบองค์พระสยามเทวาธิราชจำลององค์นี้ให้กับจังหวัดปราจีนบุรี (ในขณะนั้น) เพื่ออัญเชิญไปประดิษฐาน ณ ชายแดน เพื่อปกป้องภัยให้แก่ทหาร ตำรวจ พลเรือน และอาณาประชาราษฎร์ให้พ้นจากภัยสงคราม จังหวัดปราจีนบุรี ได้พิจารณาแล้ว จึงได้อัญเชิญไปประดิษฐาน ณ อำเภออุบลประเทศ ต่อมาจังหวัดสระแก้ว ร่วมกับประชาชนผู้มีจิตศรัทธาร่วมกันสร้างบุษบกที่ประทับ ขนาดสูง ๑๗.๙ เมตร หันหน้าไปทางทิศตะวันออก โดยได้ประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์ เมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๒๔ ในปัจจุบันนี้ พระสยามเทวาธิราชจำลองนี้ เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองของประชาชนในเขตอำเภออุบลประเทศ และประชาชนในเขตจังหวัดสระแก้ว เป็นอย่างมาก

ศาลหลักเมือง

ศาลหลักเมืองจังหวัดสระแก้ว ตั้งอยู่ ณ ปริมณฑลสวนกาญจนภิเษก จังหวัดสระแก้ว หมู่ที่ ๓ ตำบลท่าเกษม อำเภอเมืองสระแก้ว ศาลหลักเมืองแห่งนี้ เกิดจากความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ ในการจัดสร้างศาลหลักเมืองประจำจังหวัดสระแก้วขึ้น เพื่อเป็น

สัญลักษณ์แห่งความจงรักภักดีแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลที่ ๙ และเป็นศูนย์รวมขวัญ กำลังใจ และความรัก สมัยครุสमानสามัคคีในหมู่พสกนิกรชาวสระแก้ว โดยการดำเนินการ เบื้องต้น ได้คัดเลือกต้นชัยพฤกษ์ ที่มีคุณลักษณะต้องตามโบราณราช ประเพณี ขนาดเส้นรอบวงที่โคนต้น ๑๒๐ นิ้ว สูง ๒๒๙ นิ้ว อยู่หมู่ที่ ๑ ตำบลแร้ว อำเภอดอนจาน นคร ได้กระทำพิธีมัดพลีบวงสรวง รุกขเทวดา เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๔ เวลา ๑๐.๐๐ น. หลังจาก

นั้น ได้ทำการแกะสลักเป็นเสาหลักเมือง ขนาดสูง ๑๔๐ นิ้ว โดย หลวงพ่อโง่น โสโรโย แห่งวัดพระพุทธบาทเขารวก อำเภอดอนจาน จ.พิจิตร และเมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๓๔ เวลา ๑๗.๓๐ น. นายเกษม ชัยสิทธิ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้ว ในขณะนั้น ได้เข้าเฝ้า ทูลละอองธุลีพระบาททูลเกล้าฯ ถวายขอหม่อม ถวายยอดเสาหลักเมืองและแผ่นทองดวงเมือง ให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเจิมยอดเสาหลักเมือง และปิดทองดวงเมืองของจังหวัดสระแก้ว

การก่อสร้างศาลหลักเมืองได้ถูกดำเนินการตั้งแต่เดือน กุมภาพันธ์ ๒๕๓๔ โดยสร้างตามแบบมาตรฐานของกอง สถาปัตยกรรม กรมศิลปากร ประกอบด้วยปราสาทองค์ใหญ่ ขนาดฐาน ๖.๖๐ เมตร สูง ๑๙.๑๐ เมตร และปราสาทสี่ทิศ ใช้ งบประมาณการก่อสร้าง ๒๐,๗๖๙,๐๖๖.- บาท ในการก่อสร้างครั้งนี้ มี ๔ หน่วยงาน เสนาะ เทียนทอง นายวิทยา เทียนทอง และนายบุรินทร์ หิรัญ บุรณะ ได้จัดหาเงินร่วมสนับสนุนเป็นจำนวน ๑๐,๐๐๐,๐๐๐.- บาท

พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช

พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ประดิษฐาน บริเวณสวนเฉลิมพระเกียรติ บนเนื้อที่ ๗๒๐ ไร่ ที่อำเภอดอนจาน การจัดสร้างอนุสาวรีย์ฯ ดังกล่าว เพื่อเป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ และ รวมพลังของประชาชนของชาวจังหวัดสระแก้ว ทั้งนี้เนื่องจากในอดีตกาล อำเภอดอนจานเป็นพื้นที่ที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ได้เคย เสด็จมาประทับในราชการสงคราม ในดินแดนภาคบูรพา เมื่อปี พ.ศ. ๒๐๓๖ ดังนั้น อำเภอดอนจาน ร่วมกับ พ่อค้า ประชาชน และข้าราชการ จึงได้พร้อมใจกันจัดสร้าง พระบรมรูปสมเด็จพระนเรศวรมหาราชของคนี้ ทรงมีลักษณะเป็นเอกลักษณ์ เป็นหนึ่งเดียวในประเทศไทย ประทับยืน ชูดาบเหนือศีรษะ แสดงพระราชอำนาจในการปกป้อง ปกปักษ์รักษา พสกนิกรของพระองค์ มีความสูง ๒.๔๐ เมตร จากพระบาทถึงพระเศียร

พระแสงดาบ มีความยาว ๑.๒๐ เมตร บันแบบโดยอาจารย์ปรีชา คงภักดี และได้รับอนุมัติแบบจาก กรมศิลปากร ได้กระทำพิธีวางศิลาฤกษ์ เมื่อวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๓๗ โดยนายกรัฐมนตรีในสมัยนั้น (นายชวน หลีกภัย) และได้กระทำพิธีบวงสรวงดวงพระวิญญาณ สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ในเดือน มีนาคม ๒๕๓๙ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ในสมัยนั้น คือ ฯพณฯ เสนาะ เทียนทอง งบประมาณการจัดสร้างพระบรมรูป เป็นเงิน ๔๕๐,๐๐๐ บาท สร้างแท่นฯ ๒๐๐,๐๐๐ บาท โดยมี ฯพณฯ เสนาะ เทียนทอง นายวิทยา เทียนทอง และนายบุรินทร์ ทิรบุญประณะ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้สนับสนุนงบประมาณ สร้างแท่นประดิษฐาน จำนวน ๒๐๐,๐๐๐ บาท สร้างพระบรมรูป ๓๐๐,๐๐๐ บาท ส่วนที่เหลืออีก ๔๕๐,๐๐๐ บาท ได้มาจากความร่วมมือร่วมใจของประชาชนชาววัดนาคนคร

ประตูลัทธิอริยประเทศ

เป็นประตูที่สร้างขึ้นตรงพรมแดนไทย-กัมพูชา ที่บ้านคลองลึก ตำบลอริยประเทศ อำเภออริยประเทศ โดยกรมยุทธโยธาทหารบก ได้ระดมกำลังทหารช่าง ทำการก่อสร้างทั้งกลางวัน และกลางคืน ตลอด ๒๔ ชั่วโมง และสามารถแล้วเสร็จภายใน ๒๙ วัน โดยเริ่มลงมือก่อสร้าง เมื่อวันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๔๘๒ แล้วเสร็จเมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๔๘๒ ลักษณะของประตูลัทธิ เป็นป้อม ๒ ป้อม อยู่คนละฟากถนน ตัวป้อมมีลักษณะเป็นรูปหกเหลี่ยมด้านเท่า สูง ๑๕ เมตร มีฐานประตูเป็นห้องรักษาการณ์ หกเหลี่ยมด้านเท่า ด้านละ ๑.๕๐ เมตร ย่อมุมเรียวเล็ก ดันหลังกันขึ้นไป เป็นลำดับจนถึงยอดสุด ข้างบนสุดหอคอยมีครุฑพ่าห์ อันเป็นสัญลักษณ์ของไทย ประดิษฐานผ่องอำไพอย่างสง่างามเย้ย คำนข้างของประตูลัทธิ

ตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. ๒๔๘๒ เป็นต้นมา ไทยได้มีการเจรจา และเดินขบวนเรียกร้องขอมณฑล บุรพาเดิมคืนจากฝรั่งเศส แต่ไม่เป็นผล และได้เกิดการปะทะกันด้วยกำลัง ในเช้าตรู่วันที่ ๕ มกราคม ๒๔๘๓ไทยถูกโจมตีก่อน ประตูชัยเป็นเป้าหมายแรกของกระสุนปืนใหญ่ ฝรั่งเศส ระดมเข้าอย่างหนัก ทหารไทยซึ่งรักษาการณ์อยู่ถูกกระสุนบาดเจ็บล้มตายมากมาย ประตูชัยพังพินาศ ร้อยโทสุรินทร์ บันดี ผู้บังคับกองร้อยรักษาการณ์ ถูกส่วนที่หกของประตูชัยหักลงทับร่างของร้อยโทสุรินทร์ บันดี ไว้กับประตูชัย จนสิ้นใจตาย และในวันนั้นเอง กองทัพไทยได้เปิดฉากรบและบุกยึดหัวเมืองสำคัญของเขมรไว้ได้หลายเมือง จนกระทั่งมีการไกล่เกลี่ยให้สงบศึกพิพาทในที่สุด ในปี พ.ศ. ๒๕๐๒ ประตูชัย ได้รับการบูรณะซ่อมแซมใหม่ แต่ยังคงรักษารูปเดิมไว้เฉพาะด้านซ้าย เพื่อเป็นอนุสรณ์แห่งความกล้าหาญ และการเสียสละของร้อยโท สุรินทร์ บันดี กับพวก ที่ได้พลีชีพเพื่อชาติ ทางด้านขวาเมื่อได้ก่อสร้างเป็นเสมาขนาดใหญ่ หันหน้าออกไปทางเขมร ทำด้วยหินอ่อนสลักรูทพพท์ ไว้ด้านบน ด้านล่างใต้ตัวครุฑจารึกคำว่า ประเทศไทย บรรทัด ถัดลงมาได้ฉลุเชิญพระราชนิพนธ์สยามานุสติ ของล้นเกล้ารัชกาลที่ ๖ ว่า

หากสยามยังอยู่ยัง
เราก็ก่อนนอนอยู่คง
หากสยามพินาศลง
เราก็ก่อนนอนมอดม้วย

ยืนยง
ชีพด้วย
ไทยอยู่ ได้ฤ
หมดสิ้นสกุลไทย

ปราสาทสด๊กก๊อกธม

ตั้งอยู่หมู่ที่ ๓ บ้านหนองเสม็ด ตำบลโคกสูง กิ่งอำเภอโคกสูง เป็นปราสาทที่นักโบราณคดีเชื่อว่าสร้างขึ้นประมาณพุทธศักราช ๑๔๔๐ ในยุคพระเจ้าชัยวรมันที่ ๔ ใช้เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมตามคติความเชื่อในลัทธิศาสนาฮินดู ลักษณะของปราสาทประกอบด้วยปราสาท ๓ หลัง หันหน้าไปทางทิศตะวันออก มีคูน้ำล้อมรอบ มีกำแพง ๒ ชั้น ชั้นนอกทำด้วยศิลาแดง ชั้นในทำด้วย

หินทรายตัวปราสาทก่อด้วยทรายมีโคปุระ (ซุ้มประตู) เหลืออยู่เพียงด้านตะวันออก และตะวันตกเท่านั้น ภายในระเบียงคด มีบรรณาลัย ก่อด้วยหินทราย ๒ หลัง อยู่หน้าปราสาทหลังกลาง ซึ่งเป็นปราสาทประธาน ปราสาทด้านซ้ายมือ และปราสาทองค์ประธานอยู่ในสภาพปรักหักพัง ด้านนอกปราสาททิศตะวันออก มีสระน้ำขนาดใหญ่รูปสี่เหลี่ยมมีถนนปูด้วยหินจากตัวปราสาทไปถึงสระน้ำตลอดแนวและได้มีการค้นพบศิลาจารึก ๒ หลัก คือจารึกสด๊กก๊อกธม ๑ รูปแบบตัวอักษรเป็นอักษรขอมโบราณภาษาเขมรจารึกบนศิลาประเภทหินทรายแดงรูปใบเสมาในจารึกสด๊กก๊อกธม ๑ กล่าวว่า “ในพุทธศักราช ๑๔๔๐ พระเจ้าชัยวรมันที่ ๔ โปรดให้ทำเสตถุญญศรีวิเรนทรวรมัน ให้โปรดยะนำศิลาจารึกมาปักไว้ที่ปราสาทสด๊กก๊อกธม เพื่อประกาศห้ามเจ้าหน้าที่ทุกฝ่าย”

ประสาธเชาญ้อย

ตั้งอยู่ที่ตำบลคลองน้ำใส ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของอำเภอศรีอุประเทศ จังหวัดสระแก้ว ลักษณะประสาธเชาญ้อยตั้งอยู่บนยอดเขาญ้อยซึ่งเป็นเขาหินปูนสูงจากพื้นราบประมาณ ๑๓๐ เมตร ประกอบด้วยปราสาท ๓ หลัง ซึ่งหักพังลงเหลือเฉพาะปราสาทองค์กลาง ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานแห่งชาติตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๗๔ ที่ปราสาทองค์กลางมีทับหลังหินทราย ศิลปขอมสมัยบวร ราวพุทธศตวรรษที่ ๑๒ เสาประดับกรอบประตูรูปแปดเหลี่ยม ศิลปขอมพนมกุเลน ศิลาจารึกภาษาขอม และ

ภาษาสันสกฤตระบุมหาศักราช ๕๕๙ (พ.ศ. ๑๑๐๐) และปฏิมากรรมรูปนางมโหสิสุรมารวิณี ๔ กร ซึ่งได้ถูกเคลื่อนย้ายหรือโจรกรรมไปหมด ต่อมาหน่วยศิลปากรที่ ๕ ได้ทำการขุดแต่งปราสาทเชาญ้อยพบ

ทับหลังศิลปขอมแบบสมโบร์และไพธกเมษ จำนวน ๔ ชิ้น ฐานรูปเคารพโบราณวัตถุอื่นๆ อีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งได้เก็บรักษาและเก็บแสดงไว้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติปราจีนบุรี

ปราสาทเขาโล้น

ตั้งอยู่หมู่ที่ ๖ บ้านเจริญสุข ตำบลทัพราช อำเภอตาพระยา เป็นสถานที่สร้างบริเวณเขาโดดลูกเดียว สร้างในพุทธศตวรรษที่ ๑๖ มีพระปรางค์ ๔ หลัง แต่เหลืออยู่เฉพาะหลังกลาง ส่วนปรางค์ด้านหน้า ๒ หลัง และด้านหลัง ๑ หลัง ได้ปรักหักพังไปแล้วลักษณะปราสาทคล้ายกับปราสาทเขาน้อยสิริมพูก่อด้วยอิฐเผา มีหินทราย เป็นพื้น มีส่วนขั้วรอดที่ยอดปราสาทที่กรอบประตูหินทรายจารึกด้วยอักษรโบราณ ทิศตะวันออกเฉียงเหนือของตัวปราสาทมีสระน้ำขนาดใหญ่ ๒ แห่ง มีแนวถนนโบราณทอดยาวจากตัวปราสาทถึงสระน้ำ รอบเขาโล้นลูกนี้มีร่องรอยเป็นหมู่บ้าน หรือชุมชนโบราณมาในอดีต

อุทยานแห่งชาติปางสีดา

ที่ทำการอุทยาน ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ ๗ ตำบลท่าแยก อำเภอเมืองสระแก้ว ได้ประกาศจัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติเมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๒๕ ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดประมาณ ๔๔๔ ตารางกิโลเมตร ใน ๓ อำเภอ คือ อำเภอเมืองสระแก้ว อำเภอวัฒนานคร และอำเภอนาดี ซึ่งอยู่ในจังหวัดปราจีนบุรี สภาพป่าในเขตอุทยานฯ มีทั้งป่าดิบชื้น ป่าดิบเขา ป่าดิบแล้งป่าเต็งรัง และป่าทุ่งหญ้า ยังคงความสมบูรณ์ของพืชพันธุ์ไม้นานาชนิด ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของธารน้ำมากมาย อาทิ ห้วยโสมง ห้วยน้ำเย็น ห้วยพระปรัง ห้วยพลับพลึง ฯลฯ ก่อนจะไหลลงสู่แม่น้ำบางปะกงหรือแม่น้ำปราจีนบุรี การเดินทางจากตัวจังหวัดใช้ทางหลวงหมายเลข ๓๔๖๒ ไปทางทิศเหนือระยะทาง ๒๗ กิโลเมตร ถ้านักท่องเที่ยวประสงค์จะเดินทางไปอุทยานแห่งชาติปางสีดาโดยรถโดยสารประจำทาง ก็สามารถใช้บริการรถสองแถวโดยสารสายสระแก้ว-บ้านคลองน้ำเขียว ถึงที่ทำการอุทยาน

ลักษณะทั่วไปของอุทยานแห่งชาติปางสีดา สภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่สลับซับซ้อนสภาพป่าอุดมสมบูรณ์ ประกอบด้วยพรรณไม้หลายชนิดที่ขึ้นในป่าดิบชื้น ป่าดิบแล้ง ป่าเต็งรัง และทุ่งหญ้าด้วยความหลากหลายของป่า จึงเกิดแหล่งต้นน้ำลำธาร และมีสัตว์ป่าตั้งแต่ขนาดใหญ่ถึงขนาดเล็ก รวมทั้งนกอีกหลายชนิด และสัตว์ป่าที่พบ เช่น กระตัง ข้าง วัวแดง เสือ กวาง เก้ง หมูป่า และจระเข้บ้านจืด และยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ คือ

น้ำตกปางสีดา อยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานฯ ประมาณ ๗๐๐ เมตร เป็นน้ำตกที่ไม่สูงมากนัก เบื้องล่างเป็นแอ่งน้ำกว้างใหญ่ บรรยากาศร่มรื่นและจะมีน้ำมากในช่วงฤดูฝน

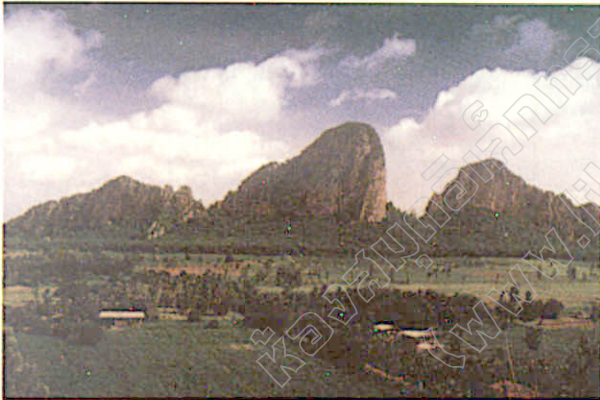
น้ำตกผาคะเคียน อยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานฯ ประมาณ ๓ กิโลเมตร โดยการเดินเท้าตลอดเส้นทางขึ้นสู่น้ำตกर्मรินด้วยแมกไม้หนาทึบ เป็นน้ำตกชั้นสุดท้ายอยู่ในสายเดียวกับน้ำตกปางสีดา ตกลงมาจากหน้าผาสูงประมาณ ๑๐ เมตร ในหน้าน้ำ สายน้ำจะมีความรุนแรงดั่งกอง ละอองน้ำฟุ้งกระจายทั่วบริเวณอ่างเก็บน้ำท่ากระบาก เป็นอ่างเก็บน้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่จะปรับปรุงระบบชลประทานในเขตพื้นที่ราบเชิงเขา ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๗ ตำบลท่าแยก ห่างจากตัวเมือง ประมาณ ๓๒ กิโลเมตร เป็นเขื่อนดินสูง ๑๗.๕๐ เมตร ยาว ๗๒๐ เมตร บริเวณโดยรอบเป็นป่าโปร่ง มีทิวทัศน์สวยงาม

น้ำตกท่ากระบาก อยู่ใกล้กับอ่างเก็บน้ำท่ากระบากตัวน้ำตกมีถึง ๓ ชั้น แต่ละชั้นห่างประมาณ ๔๐๐ ถึง ๕๐๐ เมตร เบื้องล่างของแต่ละชั้นเป็นอ่างน้ำลงเล่นน้ำได้

นอกจากนี้ ยังมีสถานที่ที่น่าสนใจอีกหลายแห่ง เช่น น้ำตกแควมะค่า น้ำตกสวนมัน สวนท่อน้ำตกม่านธารา และแหล่งจระเข้น้ำจืด

กลุ่มน้ำตกแควมะค่า เป็นสถานที่อยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานฯ ถึงหลัก กม. ๔๐ แล้วเดินทางเท้าอีกประมาณ ๖ กม. น้ำตกทั้งตัวจากหน้าผาสูง ๗๐ เมตร และยังมีน้ำตกอีก ๔ แห่ง คือ ๑. น้ำตกไทรย้อย ๒. น้ำตกลานหินใหญ่ ๓. น้ำตกสวนมันสวนทอง ๔. น้ำตกม่านธารา ในบริเวณใกล้เคียงกัน

น้ำตกถ้ำค้างคาว ห่างจากที่ทำการอุทยานฯ ๒๒ กม. แล้วเดินทางเท้าอีกประมาณ ๑๐ กม. ถึงบริเวณน้ำตก จะมีค้างคาวอาศัยอยู่ในถ้ำมากมาย

สวนรุกขชาติเขาฉกรรจ์-ถ้ำค้างคาว

ตั้งอยู่ระหว่างหมู่ที่ ๕ และหมู่ที่ ๖ ตำบลเขาฉกรรจ์ อำเภอเขาฉกรรจ์ เมื่อดูจากภายนอกจะเห็นภูเขาหินปูน สูง ๒๔๐ เมตร ลักษณะภูเขา จะมีเขาถึง ๓ ลูกเรียงกัน โดยมีเขาฉกรรจ์เป็นลูกที่ใหญ่ที่สุด และอยู่ตรงกลาง มีเขาภูมิ่งอยู่ด้านซ้าย และเขาฝาละมีอยู่ด้านขวา เขาทั้งสามลูกได้จัดให้เป็นสวนรุกขชาติของกรมป่าไม้ และเป็นที่อยู่อาศัยของลิงป่า และค้างคาว ถัดจากการชมค้างคาวจะต้องชมตอนเวลา ๑๔.๐๐ น. จะมีฝูงค้างคาว เป็นจำนวนล้านๆ ตัว บินออกมาเป็นสายยาว

ในเขาฉกรรจ์จะมีถ้ำน้อยใหญ่ถึง ๗๒ ถ้ำ เช่น ถ้ำหนุมาน ถ้ำพลายแก้ว ถ้ำพลายชุมพล จุดที่น่าสนใจคือ ถ้ำเขาทะลุ หนึ่งภายในถ้ำเขาทะลุ กรมศิลปากรได้ขุดพบดินเผา เนื้อหยาบ เศษภาชนะดินเผา สลักดินเผาต่างๆ สลักปิดแก้ว ขวานหินขัด เศียรพระพิมพ์สมัยลพบุรี สันนิษฐานว่า โบราณวัตถุ ดังกล่าวสร้างขึ้นในสมัยทวารวดี ภายในเขาและถ้ำในเขาฉกรรจ์ ชาวบ้านเชื่อกันว่า เป็นสถานที่กระทำการพิธีขอ-กัณฑ์ ของพระเจ้าตากสิน ซึ่งเป็นพิธีตัดไม้ข่มนาม พิธีกำหนดพรเจตภูติ ก่อนที่จะยกทัพไปปราบชุมนุม ทั้ง ๕ จนกระทั่งสามารถรวบรวมประเทศไทยเป็นหนึ่งได้ ต่อมา คำว่า “ขอ-กัณฑ์” เปลี่ยนเป็น “ฉกรรจ์” มาตราบนานเท่าทุกวันนี้

อ่างเก็บน้ำท่ากระบาก

ตั้งอยู่เขตติดต่อระหว่างหมู่ที่ ๗ ตำบลท่าแยก อำเภอเมือง กับหมู่ที่ ๔ ตำบลหนองตะเคียนบอน อำเภอวัฒนานคร อยู่เลยจากอุทยานแห่งชาติปางสีดาประมาณ ๔ กิโลเมตร เป็นอ่างเก็บน้ำที่สร้างขึ้นตามโครงการพระราชดำริ ที่จะปรับปรุงระบบชลประทานในเขตพื้นที่ราบเชิงเขาบริเวณโดยรอบปลูกต้นไม้พันธุ์ต่างๆ ทั้งไม้ยืนต้นและไม้ประดับเป็นแหล่งท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจที่สวยงามแห่งหนึ่ง และใกล้กับอ่างเก็บน้ำด้านซ้ายมีน้ำตกท่ากระบากตัวน้ำตกมี ๓ ชั้น เบื้องล่างมีแอ่งน้ำลงเล่นได้

สถานีเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าของกล่าบน

ตั้งอยู่หมู่ที่ ๔ ตำบลหนองหมากฝ้าย อำเภอวัฒนานคร อยู่เลยอุทยานแห่งชาติปางสีดา ประมาณ ๔.๕ กิโลเมตร เมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๒๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ ได้ทรงเสด็จเยี่ยมโครงการพัฒนาที่ราบเชิงเขาจังหวัดปราจีนบุรี (เขตจังหวัดสระแก้วในปัจจุบัน) สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ทรงมีพระราชดำริว่า บริเวณสภาพป่าด้านล่างของอ่างเก็บน้ำของกล่าบน ควรทำเป็นแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าที่หายาก และใกล้สูญพันธุ์ ก่อนที่จะปล่อยให้เข้าสู่แหล่งธรรมชาติต่อไป ด้วยเหตุนี้กองอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมป่าไม้ จึงได้ตั้งศูนย์เพาะเลี้ยง และขยายพันธุ์สัตว์ป่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๖ โดยศูนย์ฯ ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ ๔ ตำบลหนองหมากฝ้าย มีพื้นที่ ๔๓๐ ไร่ เป็นการเลี้ยงสัตว์ป่า ที่ใกล้เคียงธรรมชาติมากที่สุด โดยเลี้ยงแบบปล่อยให้หากินตามธรรมชาติ และบางส่วนจะทำเป็นรูปสวนสัตว์ สัตว์ป่าที่น่าสนใจมีอาทิเช่น นางอาย ลิงกัง ลิงวอก ลิงแสม ค่างหางอก

ชะนิ่มกฏ ชะนิ่แก้มขาว พญากระรอก เม่นใหญ่แผงคอยาว หมาจิ้งจอก หมีคน หมีขอ แมวดาว หมูป่า กระเจิง เก้ง เนื้อทราย กวางป่า ละอง ละมั่ง วัวแดง ชะมด งูเหลือม งูหลาม ทางด่านสัตว์ปีก มีอาทิเช่น เบ็ดหงส์ เบ็ดก่า เบ็ดแดง ไก่ฟ้าหลังเทา ไก่ฟ้าหลังเทาข้างแดง ไก่ฟ้าหลังขาว ไก่ฟ้าหน้าเขียว ไก่ฟ้าพญาลอ ไก่ฟ้าสีทอง ไก่ฟ้าคอแหวน ไก่ป่าหูขาว นกแว่น นกหว้า นกยูงไทย นกยูงอินเดีย นกกระทาทู๋ง นกเขา นกแซกเต่า นกกะลิง นกกาเหว่า นกเหือกสีน้ำตาล นกเงือกกรามช้าง นกแก๊ก นกกก นกขุนทอง นกขุนแผน และที่สำคัญ คือนกเบ็ดก่า ซึ่งชาวสระแก้ว ถือว่านกเบ็ดก่าเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งของ จังหวัดสระแก้ว ศูนย์เพาะเลี้ยงสัตว์ของกล่าบนแห่งนี้ เหมาะสำหรับเป็นที่ศึกษาพันธุ์สัตว์ป่า และเป็น แหล่งท่องเที่ยว ซึ่งสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จมาทอดพระเนตร เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๔๒

ตลาดโรงเกลือ

ตั้งอยู่หมู่ที่ ๗ ตำบลป่าไร่ อำเภอ อรัญประเทศ ห่างจากประตูชัยฯ ประมาณ ๕๐๐ เมตร คำว่าโรงเกลือเป็นคำที่ใช้เรียกสถานที่ ดังกล่าวมาตั้งแต่เดิม เพราะในอดีตตรงบริเวณนั้น เป็นสถานที่ใช้เก็บเกลือ เพื่อนำไปขายให้กับชาว กัมพูชา นำไปใช้ทำปลาเค็ม ต่อมาความจำเป็นการใช้เกลือลดน้อยลง ประกอบกับเกิดการสู้รบ ภายในประเทศกัมพูชา ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๒-๒๕๓๖

ทำให้ชาวกัมพูชาประสบกับ ทุพภิกขภัย ประเทศไทยจึงได้ เข้าไปช่วยแก้ปัญหาดังกล่าว โดย จัดเป็นตลาดขายเครื่องอุปโภค บริโภค เครื่องมือ เครื่องใช้ที่ จำเป็นแก่การครองชีพ มาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๔ และได้ใช้คำว่า

“ตลาดโรงเกลือ” แต่ในปัจจุบัน

ตลาดดังกล่าวได้พัฒนาขึ้นมาเป็นตลาดขายแดนที่มีขนาดใหญ่โตมาก มี สินค้าราคาถูกนานาชนิดทั้งของไทย เขมร เวียดนาม จีน มาวางขายให้กับ ประชาชนทั่วๆ ไป และนักท่องเที่ยวชายแดน ในแต่ละวันจะมีประชาชน เข้ามาจับจ่าย ซื้อของราคาถูก เฉลี่ยวันละ ๑๐,๐๐๐ คน ซึ่งถือได้ว่าเป็น ตลาดการค้าชายแดน ที่ทำเงินรายได้เข้าประเทศที่ใหญ่ที่สุด

ทะเลสาบคลองหาด

ตั้งอยู่ ณ หลังที่ว่าการอำเภอคลองหาด มีเนื้อที่ประมาณ ๒๔ ไร่เศษ ได้เปิดให้นักท่องเที่ยวได้เข้าไปเยี่ยมชมตั้งแต่ ปี ๒๕๓๔ ซึ่งเดิมนั้นทางชลประทานได้ขอที่ดินของ นายนิยม จอมสง่า จัดทำฝายน้ำล้น หลังจากนั้นก็ได้มีน้ำตลอดทั้งปี และนอกจากนี้ยังมีนกน้ำอพยพมาอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งชาวบ้านในเขตนั้นได้ช่วยกันดูแลและอนุรักษ์ไว้เพื่อให้เยาวชนได้ศึกษา นับว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดสระแก้ว

แหล่งโบราณคดีบ้านโคกมะกอก

ตั้งอยู่หมู่ที่ ๙ ตำบลเขาสามสិບ อำเภอเขาฉกรรจ์ และพบถ้ำที่มีร่องรอยการพักอาศัยของมนุษย์สมัยโบราณ คือถ้ำเขาลำพุง ตำบลหนองหว้า โบราณวัตถุที่มีการขุดพบที่สำคัญ ได้แก่ โครงกระดูกมนุษย์ ลูกปัดแก้ว ลูกปัดหินคาเนเลียน กำไลสำริด กระพรวนสำริด หินลับขวานเหล็ก จอบ อาวุธปลายแหลม หม้อดินเผา ชันดินเผา คนโทน้ำ นักโบราณคดีสันนิษฐานว่า ณ ที่นี้เป็นชุมชนของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ คือประมาณ ๔,๐๐๐ ปี ล่วงมาแล้ว

ของฝากของที่ระลึก

ผลิตภัณฑ์จากไม้

อำเภอลำปางน้ำเย็น มีชื่อเสียงว่า เป็นแหล่งศูนย์กลางสิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้ที่ทำด้วยไม้มะค่าโมง มาเป็นเวลานาน โดยเป็นอาชีพหลักของราษฎรที่ทำเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน ส่วนใหญ่เป็นสิ่งประดิษฐ์ที่ทำด้วยไม้มะค่าโมง ไม้พยุง ไม้ชิงชัน ที่ซื้อจากประเทศกัมพูชาปะชาธิปไตย เป็นเครื่องใช้ภายในบ้านเรือน อันได้แก่ โต๊ะ เก้าอี้ ตู้ เตียง เป็นที่ยอมรับจากบุคคลทั่วไป ว่ามีลักษณะสวยงาม แข็งแรง เป็นที่นิยมไว้ใช้สอยภายในบ้าน ซึ่งในปัจจุบันนี้ได้รับการส่งเสริมให้รวมกลุ่มจัดตั้งในรูปสมาชิก อันเป็นการส่งเสริมกิจการสหกรณ์ จึงทำให้มีการพัฒนาฝีมือแรงงานและคุณภาพพร้อมทั้งรูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย มีสิ่งประดิษฐ์ที่ทำเป็นของที่ระลึกต่างๆ ที่สวยงามมากมายรวมทั้งมีราคาที่เหมาะสม โดยมีแหล่งซื้อขายที่ขึ้นชื่อที่ประชาชนรู้จัก ๓ แห่ง คือ

นายนิวัฒน์ วงษ์เสวีรัมย์ ที่ตลาดร้านค้าสหกรณ์ฯ ตั้งอยู่ที่ริมถนนสายจันทบุรี-สระแก้ว ตั้งอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอลำปางน้ำเย็น ประมาณ ๕ กิโลเมตร

ที่ร้านสุนทรธรรมเจริญ ของนางปราณี ล้อมจันทร์ เลขที่ ๓๖๒ ถนนสุขาภิบาล ๕ (ซอย ๕) ตำบลวังน้ำเย็น อำเภอลำปางน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว

ที่ร้านค้าส่ง นางหวาน สุวรรณเวช เลขที่ ๓๓ ก/๔ หมู่ที่ ๑ ถนนสุขาภิบาล ๑๖ (ซอยดารา) ตำบลวังน้ำเย็น อำเภอลำปางน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว

แตงแคนตาลูป

แตงแคนตาลูป เป็นผลไม้ที่ลือชื่ออีกชนิดหนึ่งของจังหวัดสระแก้ว จุดเด่นของแตงแคนตาลูปก็คือเป็นแตงที่มีรสชาติหวานหอม กรอบกว่าที่อื่น เป็นพืชเศรษฐกิจตัวใหม่ ที่ทำรายได้ให้กับเกษตรกร เหมาะสำหรับซื้อไปเป็นของฝาก ของขวัญ เกษตรกรผู้นำแตงแคนตาลูปเข้ามาปลูกในอรัญประเทศ เป็นคนแรก คือ นายเกษมสันต์ ปานพันธ์ ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ ๓ หมู่ที่ ๑๐ ตำบลผ่านศึก อำเภอรัญประเทศ มีที่ดินทำไร่แตงแคนตาลูป ๒๕ ไร่ อยู่ในอาณาเขตวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสระแก้ว ระยะเวลาในการปลูกใช้เวลาเพียง ๖๐ วัน เริ่มตั้งแต่เพาะเมล็ดกล้าและนำไปปลูกในแปลงดินยกทรง ปัจจุบันแตงแคนตาลูปมีหลายพันธุ์ เช่น ทอปมารีต อันนีเวลด์ ฯลฯ แต่ที่ปลูกกันมากในจังหวัดสระแก้ว คือพันธุ์ชั้นเลดี เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยว จะซื้อไปเป็นของฝากอย่างดี

ผ้าไหมบ้านหันทราย

จุดเด่นของผ้าไหมบ้านหันทราย
อำเภออรัญประเทศ ก็คือเป็นลายโบราณ
มีความละเอียด ประณีต และเป็น
เอกลักษณ์ของตนเอง ผ้าที่ทอได้แก่ ผ้าซิ่น

ผ้าขาวม้า และผ้าต่างๆ ผู้ริเริ่มการทอผ้าไหมบ้านหันทราย คือ นางน้อย
เพ็งบุญสม อายุ ๔๓ ปี ขณะนี้นางน้อยได้ถ่ายทอดวิธีการทอผ้า การย้อม
เส้นไหม รวมถึงการย้อมแบบมัดหมี่ ให้แก่ลูกหลานภายในครอบครัว โดย
เฉพาะนางคำใจ ทาจารย์ส นอกจากนี้ นางน้อย ยังได้ให้คำแนะนำสั่งสอน
ถ่ายทอดเทคนิค วิธีการทอผ้าต่างๆ ให้แก่ชาวบ้าน และผู้สนใจทั่วไป อีกด้วย

สหกรณ์โคนมวังน้ำเย็น จำกัด

ตั้งอยู่หมู่ที่ ๑ ตำบลวังใหม่ กิ่งอำเภอวังสมบูรณ์ เนื่องจากก่อน
ปี พ.ศ. ๒๕๓๐ ได้มีราษฎรของอำเภอวังน้ำเย็น (รวมพื้นที่ของกิ่งอำเภอ
วังสมบูรณ์ด้วย) ประกอบอาชีพเพาะปลูกพืชไร่ ซึ่งประสบปัญหาภัยธรรมชาติ
และภาวะราคาตกต่ำ ได้มีการรวมตัวกันเพื่อปรับเปลี่ยนอาชีพ ด้วยการ
สนับสนุนของ ฯพณฯ เสนาะ เทียนทอง อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการ
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และนายวิทยา เทียนทอง สมาชิกสภา
ผู้แทนราษฎรจังหวัดสระแก้ว และนายบุรินทร์ หิรัญบุระ ได้สนับสนุน
ให้จัดตั้ง สหกรณ์โคนมฯ ขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๓๐ เพื่อรวมกลุ่มสมาชิก และ
ดำเนินการในรูปสหกรณ์ เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกสหกรณ์มีรายได้สูงขึ้นกว่า
รายได้เดิม โดยการเลี้ยงโคนม แทนการปลูกพืชไร่ และเพื่อสนับสนุน
นโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมเร่งรัดการผลิตน้ำนม ให้เพียงพอกับ

ความต้องการภายในประเทศ ทดแทนการสั่งซื้อผลิตภัณฑ์นมจากต่างประเทศ ปัจจุบันสหกรณ์โคนมวังน้ำเย็น
จำกัด มีสมาชิกในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ๗ อำเภอ มีสมาชิก ๑,๒๗๖ ราย จำนวนโคนมเพศเมีย จำนวน
๒๐,๒๐๒ ตัว โครีดนม ๗,๐๔๔ ตัว ปริมาณน้ำนมดิบ ๗๐ ตัน/วัน สิ่งที่น่าสนใจของสหกรณ์โคนม
วังน้ำเย็นจำกัด คือได้รับการคัดเลือกให้เป็นสหกรณ์ดีเด่นแห่งชาติ ประจำปี ๒๕๔๐ และเข้ารับพระราชทาน
โลรางวัลจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ในวันพืชมงคล ๔ พฤษภาคม ๒๕๔๐ ความสำเร็จของสหกรณ์
โคนมวังน้ำเย็น จำกัด เกิดจากความร่วมมือร่วมใจ ความสามัคคีของสมาชิกสหกรณ์โคนมฯ คณะกรรมการ
บริหาร พนักงาน และหน่วยงานภาคราชการของจังหวัดสระแก้ว และรวมถึง ฯพณฯ เสนาะ เทียนทอง
นายฐานิสร์ เทียนทอง นายวิทยา เทียนทอง ส.ส. จังหวัดสระแก้ว ที่ได้ให้การสนับสนุนมาตั้งแต่เริ่มก่อตั้ง

มะขามยักษ์ ของดีวังน้ำเย็น

ตั้งอยู่หมู่ที่ ๖ ตำบลคลองหินปูน อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว โดยใช้ชื่อว่า "สวนเขากระดาศ"
ระยะทางในการเดินทางเข้าสวนมะขามยักษ์เป็นถนนลาดยาง ห่างจากจังหวัดสระแก้ว ประมาณ ๓๖
กิโลเมตร

บุคคลที่นำมะขามเปรี้ยวยักษ์มาปลูกในพื้นที่อำเภอวังน้ำเย็น คือ นายบังเอิญ กันแพงศรี อายุ ๕๓ ปี และนางพรทิพย์ กันแพงศรี อายุ ๕๐ ปี ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง หัวหน้าช่างการไฟฟ้าจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ภูมิลำเนาอยู่ที่ ๔๔๔/๐๐ ถนนเทศบาล ๒ ตำบลท่าเรือ อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โทร. (๐๓๕) ๓๔๐-๒๖๕ โดยได้รับคำแนะนำการเพาะปลูกมาจาก พลโทรวมศักดิ์ ชัยโกมินทร์ อดีต มท.ภาค ๓ ซึ่งปลูกที่จังหวัดกาญจนบุรี

ได้ดำเนินการเพาะปลูกมะขามยักษ์ เพาะพันธุ์ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๐ และดำเนินการขยายพันธุ์จนเป็นมะขามเปรี้ยวยักษ์ออกผลตลอดปี ขนาดฝักมะขามกว้างประมาณ ๑.๕ นิ้ว ยาวประมาณ ๑๐ นิ้ว โดยใช้ผลมะขามเปรี้ยวยักษ์แปรรูปเป็นผลผลิต เช่น มะขามแช่อิ่ม

บุคคลที่มาเที่ยวชมสามารถที่จะนำไปเป็นของฝากอย่างดี ในราคาย่อมเยา โดยจำหน่ายทั้งพันธุ์มะขามยักษ์ และผลผลิตของมะขามยักษ์

เครื่องจักสาน

ได้แก่ ไซ กระชัง ตะข้อง สอบ ตะแกรง กระด้ง กระบุง ตะกร้า ผู้ที่ประดิษฐ์ เครื่องใช้ดังกล่าวที่นับได้ว่าเป็นภูมิปัญญาของคนสระแก้ว คือ นายคำหมา ชมเชย อายุ ๗๗ ปี อยู่หมู่ที่ ๒ บ้านใหม่ปากย่อง ตำบลคลองน้ำใส อำเภออรัญประเทศ วัสดุที่ใช้จักสาน ก็เป็นวัสดุในท้องถิ่น เช่น ไม้ไผ่ เถาวัลย์ เถามะกูด เถากระแตง และหวาย เครื่องจักสานของนายคำหมา ที่คนทั่วไปรู้จักและนิยม ก็คือ ฝัมือละเหยียด ประณีต เรียบร้อย สวยงาม มั่นคง และเป็นงานฝีมือที่แท้จริง

อาหารจากภูมิปัญญาชาวบ้าน ได้แก่

ข้าวหลามสังขยา มีชื่อเสียงของจังหวัดสระแก้ว ต้นตำรับคือ ข้าวหลามบ้านพร้าว ของลุงพัด และป้าหอม ศิริวงษ์ สองสามีภรรยา อยู่ที่หมู่ที่ ๑ ตำบลวัฒนานคร อำเภอวัฒนานคร ทำข้าวหลามมานานถึง ๕๐ ปี โดยใช้สูตรในการทำมาจากบรรพบุรุษ ต่อมาได้มีการดัดแปลง และคิดสูตรใหม่ๆ ตามความนิยมและได้รับการยอมรับจากเพื่อนบ้าน และผู้บริโภค วัตถุดิบใช้นอกจากกระบอกไม้ไผ่แล้ว ยังมีข้าวเหนียวขาวหรือข้าวเหนียวดำ น้ำกะทิ ไข่เป็ด หรือไข่ไก่ น้ำตาลทราย เกลือ ถ่าน ฟืน กาบมะพร้าว ในการเผา ปัจจุบันลุงพัด และป้าหอมได้ถึงแก่กรรมไปแล้ว คงเหลือนางทวิ งามเครือ บุตรสาว และน้องๆ รับสืบทอดทำข้าวหลาม เป็นอุตสาหกรรมในครอบครัว

คำสั่งสำนักงานศาลยุติธรรม

ที่ ๓๑๖/๒๕๕๔

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการเตรียมพิธีวางศิลาฤกษ์และเตรียมพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลจังหวัดสิงห์บุรี

ศาลแขวงชลบุรี ศาลจังหวัดสระแก้ว และศาลจังหวัดพัทธยา

ด้วยสำนักงานศาลยุติธรรมได้ทำการก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลจังหวัดสิงห์บุรี ศาลแขวงชลบุรี ศาลจังหวัดสระแก้ว และศาลจังหวัดพัทธยา และเห็นสมควรเตรียมการประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์และพิธีเปิดอาคารที่ทำการ จึงแต่งตั้งคณะกรรมการเตรียมพิธีวางศิลาฤกษ์และเตรียมพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลจังหวัดสิงห์บุรี ศาลแขวงชลบุรี ศาลจังหวัดสระแก้ว และศาลจังหวัดพัทธยา ประกอบด้วย

๑. เลขานุการสำนักงานศาลยุติธรรม	เป็นประธานกรรมการ
๒. อธิบดีผู้พิพากษามาตร ๑	เป็นกรรมการ
๓. อธิบดีผู้พิพากษามาตร ๒	เป็นกรรมการ
๔. รองเลขานุการสำนักงานศาลยุติธรรม	เป็นกรรมการ
๕. ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดสิงห์บุรี	เป็นกรรมการ
๖. ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแขวงชลบุรี	เป็นกรรมการ
๗. ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดสระแก้ว	เป็นกรรมการ
๘. ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดพัทธยา	เป็นกรรมการ
๙. เลขานุการศาลยุติธรรมประจำภาค ๑	เป็นกรรมการ
๑๐. เลขานุการศาลยุติธรรมประจำภาค ๒	เป็นกรรมการ
๑๑. ผู้อำนวยการสำนักศาลยุติธรรมประจำภาค ๑	เป็นกรรมการ
๑๒. ผู้อำนวยการสำนักศาลยุติธรรมประจำภาค ๒	เป็นกรรมการ
๑๓. ผู้อำนวยการสำนักงานประจำศาลจังหวัดสิงห์บุรี	เป็นกรรมการ
๑๔. ผู้อำนวยการสำนักงานประจำศาลแขวงชลบุรี	เป็นกรรมการ
๑๕. ผู้อำนวยการสำนักงานประจำศาลจังหวัดสระแก้ว	เป็นกรรมการ
๑๖. ผู้อำนวยการสำนักงานประจำศาลจังหวัดพัทธยา	เป็นกรรมการ
๑๗. ผู้อำนวยการสำนักประธานศาลฎีกา หรือผู้แทน	เป็นกรรมการ
๑๘. ผู้อำนวยการสำนักการคลัง หรือผู้แทน	เป็นกรรมการ
๑๙. ผู้อำนวยการกองสารนิเทศและประชาสัมพันธ์ หรือผู้แทน	เป็นกรรมการ
๒๐. ผู้อำนวยการกองกลาง	เป็นกรรมการและเลขานุการ

๒๑. หัวหน้าฝ่ายประสานราชการและบริหารงานทั่วไป เป็นผู้ช่วยเลขานุการ
๒๒. นางสาวโสภิตา วรรณโอภาส เป็นผู้ช่วยเลขานุการ
บุคลากร ๔ ผู้ช่วยราชการกองกลาง

ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการในด้านต่างๆรวมทั้งประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อให้การเตรียมพิธีวางศิลาฤกษ์และเตรียมพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลจังหวัดสิงห์บุรี ศาลแขวงชลบุรี ศาลจังหวัดสระแก้ว และศาลจังหวัดพัทธยา ดำเนินการไปด้วยความเรียบร้อยทุกประการ

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๕

ลงชื่อ ธวัชชัย พิทักษ์พล
(นายธวัชชัย พิทักษ์พล)
ประธานศาลฎีกา

สำเนาถูกต้อง

(นางสาวโสภิตา วรรณโอภาส)
บุคลากร ๔

คำกราบบังคมทูล
สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร
โดย
นายกรองเกียรติ คมสัน
เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม
เบิกผู้มีจิตศรัทธาเข้าเฝ้า ฯ รับพระราชทานโล่ที่ระลึก
เนื่องในวโรกาส
เสด็จ ฯ มาทรงประกอบพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลจังหวัดสระแก้ว
วันศุกร์ที่ ๒๑ เดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๔๔

ขอพระราชทานกราบบังคมทูลทูลทกราบบังคมทูลของพระบาท

ข้าพระพุทธเจ้า นายกรองเกียรติ คมสัน เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม ขอพระราชทาน
พระราชวโรกาส กราบบังคมทูลพระกรุณาด้วยความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณหาที่สุดมิได้
ที่ได้ฝ่าละอองพระบาทเสด็จพระราชดำเนินมาทรงประกอบพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลจังหวัดสระแก้ว
ในวันนี้ ในวโรกาสอันเป็นมหามงคลนี้ ได้มีผู้มีจิตศรัทธาทูลเกล้าถวายเงิน โดยเสด็จพระราชกุศลตาม
พระราชอัธยาศัย รวม ๒๑ ราย ซึ่งข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทานพระราชวโรกาสเบิกผู้มีจิตศรัทธาดังกล่าว
เข้าเฝ้ารับพระราชทานโล่ที่ระลึกตามลำดับ

**รายงานบัญชีทรัพยากรหลักถวายเงินโดยพระราชกุศลตามพระราชอัธยาศัย
เนื่องในวโรกาสเสด็จพระราชดำเนินมาทรงประกอบพิธีเปิดอาคาร
ที่ทำการศาลจังหวัดสระแก้ว**

รายชื่อ		จำนวนเงิน
๑. ขพนฯ เสนาะ เทียนทอง	ประธานที่ปรึกษาพรรคไทยรักไทย	๑๐๐,๐๐๐ บาท
๒. นายฐานิสร์ เทียนทอง	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสระแก้ว	๗๐,๐๐๐ บาท
๓. นางศิริรัตน์ ทงกัก		๗๐,๐๐๐ บาท
๔. บริษัท อีสต์บอร์ด์ อินดัสตรี จำกัด	โดยนายสุรัตน์ ตรงจิตวิริยะ	๗๐,๐๐๐ บาท
๕. นายทรงยศ เทียนทอง	นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว	๗๐,๐๐๐ บาท
๖. นายทรงคุณ เทียนทอง	นายกเทศมนตรีเมืองสระแก้ว	๗๐,๐๐๐ บาท
๗. นายอนุสรณ์ ลักษณะลม้าย	นายกเทศมนตรีตำบลอรัญประเทศ	๗๐,๐๐๐ บาท
๘. บริษัท น้ำตาลตะวันออก จำกัด	โดยคุณหญิงณัฐิกา วัธนเวคิน อังอุบลกุล	๕๐,๐๐๐ บาท
๙. ชมรมร้ายขายยาจังหวัดสระแก้ว	โดยนายแพทย์สำราญ อามสุววรรณ	๕๐,๐๐๐ บาท
๑๐. นายบำรุง ล้อเจริญวัฒนะชัย	ประธานหอการค้าจังหวัดสระแก้ว	๓๘,๐๐๐ บาท
๑๑. นายสุรัชย์ เตียเจริญ	นายกเทศมนตรีตำบลวัฒนานคร	๓๘,๐๐๐ บาท
๑๒. นายวิชัย งามสุคนธ์รัตนา	กำนันตำบลเขาฉกรรจ์	๓๘,๐๐๐ บาท
๑๓. นายสมชาย วัฒนเวช		๓๘,๐๐๐ บาท
๑๔. นายก่อเกียรติ คดีกำจร	สมาชิกสภาจังหวัดสระแก้ว	๓๘,๐๐๐ บาท
๑๕. โรงแรมอรัญเมอริเมด		๓๘,๐๐๐ บาท
๑๖. นางกฤษณา เตียวประเสริฐ	ร้านนำโชค	๓๘,๐๐๐ บาท
๑๗. นางรวิวรรณ ทศตระกูลธรรม		๓๘,๐๐๐ บาท
๑๘. บริษัท ประดิษฐ์ไม้วัฒนานคร จำกัด	โดย นายเศรษฐพงศ์ เบญจศิริวรรณ	๓๘,๐๐๐ บาท
๑๙. สหกรณ์ผู้ผลิตมันสำปะหลังจังหวัดสระแก้ว จำกัด		๓๘,๐๐๐ บาท
๒๐. นายศุภกิจ รัตนไชนานนท์	นายกเทศมนตรีตำบลตาพระยา	๓๘,๐๐๐ บาท
๒๑. นางประนอม เขียมจักร		๒๐,๐๐๐ บาท

รวมทั้งสิ้น จำนวน ๒๑ ราย เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น ๑,๐๕๘,๐๐๐.๐๐ บาท

รายนามผู้ให้การสนับสนุนค่าใช้จ่ายพิธีเปิดอาคาร ที่ทำการศาลจังหวัดสระแก้ว

รายชื่อ		จำนวนเงิน
๑. ฯพณฯ เสนาะ เทียนทอง	ประธานที่ปรึกษาพรรคไทยรักไทย	๕๐,๐๐๐ บาท
๒. นายฐานิสร์ เทียนทอง	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสระแก้ว	๓๐,๐๐๐ บาท
๓. นางศิริรัตน์ ทงกัก		๓๐,๐๐๐ บาท
๔. บริษัท อีสต์บอร์ด อินดัสตรี จำกัด	โดยนายสุรัตน์ ตรงจิตวิกรัย	๓๐,๐๐๐ บาท
๕. นายทรงยศ เทียนทอง	นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว	๓๐,๐๐๐ บาท
๖. นายทรงคุณ เทียนทอง	นายกเทศมนตรีเมืองสระแก้ว	๓๐,๐๐๐ บาท
๗. นายอนุสรณ์ ลักษณะล้าย	นายกเทศมนตรีตำบลอรัญประเทศ	๓๐,๐๐๐ บาท
๘. นายบำรุง ล้อเจริญวัฒนะชัย	ประธานหอการค้า จังหวัดสระแก้ว	๑๒,๐๐๐ บาท
๙. นายสุรัชย์ เตียเจริญ	นายกเทศมนตรีตำบลวัฒนานคร	๑๒,๐๐๐ บาท
๑๐. นายวิชัย งามสุคนธ์รัตน	กำนันตำบลเขาฉกรรจ์	๑๒,๐๐๐ บาท
๑๑. นายสมชาย วัฒนเวช		๑๒,๐๐๐ บาท
๑๒. นายก่อเกียรติ คดีกำจร	สมาชิกสภาจังหวัดสระแก้ว	๑๒,๐๐๐ บาท
๑๓. โรงแรมอรัญเมอร์เมด		๑๒,๐๐๐ บาท
๑๔. นางกฤษณา เตียวประเสริฐ	ร้านน้ำชา	๑๒,๐๐๐ บาท
๑๕. นางรวิวรรณ ทศตระกูลธรรม		๑๒,๐๐๐ บาท
๑๖. บริษัท ประดิษฐ์ไม้วัฒนานคร จำกัด	โดย นายเศรษฐพงศ์ เบญจศิริวรรณ	๑๒,๐๐๐ บาท
๑๗. สหกรณ์ผู้ผลิตมันสำปะหลังจังหวัดสระแก้ว จำกัด		๑๒,๐๐๐ บาท
๑๘. นายศุภกิจ รัตนไชยานนท์	นายกเทศมนตรีตำบลตาพระยา	๑๒,๐๐๐ บาท
๑๙. นางประนอม เจียมจักร		๑๐,๐๐๐ บาท
๒๐. บริษัทเอกภัณฑ์ จำกัด จังหวัดสระแก้ว		จัดตกแต่งเครื่องสุขภัณฑ์

รวมทั้งสิ้น จำนวน ๒๐ ราย เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น ๓๗๒,๐๐๐.๐๐ บาท

ศาลจังหวัดสระแก้ว

คณะผู้จัดทำ

นายยอน พลาบดีวัฒน์

นางกรวรรณ อาธารมาศ กุลอัศยะศิริ

นายสมชาย ทองสีมัน

นายจักรพรรดิ ไชยพรรค

นายครรชิต ปังคานนท์

นางภณิดา อ่อนละอ

นางสาวประภาภรณ์ คงสมบัติ

นางสาวทิพาภรณ์ ลวงลายทอง

นางสาวบุญส่ง หงวนเสงี่ยม

นางวิณา ไชยจำ

สถ
๑
๒๕๔๔ ๐3
ผู้แต่ง สระแก้ว.
ชื่อเรื่อง พระลิลิตเนืองนิจในโอกาสสมเด็จพระบรม
๔๔๕

สถ
๑
๒๕๔๔
๐3
สระแก้ว.
พระลิลิตเนืองนิจในโอกาสสมเด็จพระบรมโอรสาธิ
ราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนิน
ทรงประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์และเปิดอาคารศาล
จังหวัดสระแก้ว วันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๔๔

